

Α.Τ.Ε.Ι ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΚΑΡΥΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ	3
1.2 Ανάλυση Τουριστικών Επιχειρήσεων	4
1.2.1 Τα Ξενοδοχεία	4
1.2.1.1 Ιστορική Αναδρομή Στα Ξενοδοχεία Στην Ευρώπη	4
1.2.1.2 Μορφές Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	6
1.2.2 Πρακτορεία Ταξιδιών – Τουριστικά Γραφεία	7
1.2.3 Τουριστικές Μεταφορές	8
1.2.4 Αεροπορικές Μεταφορές	9
1.2.5 Σιδηροδρομικές Μεταφορές.....	11
1.2.6 Ακτοπλοϊκές Συγκοινωνίες	13
1.2.7 Μεταφορές Με Τουριστικά Λεωφορεία	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Ο Τουρισμός Στην Ευρώπη	15
2.2 Η Σημασία Του Τουρισμού Στην Ευρωπαϊκή Ένωση	17
2.2.1 Στατιστικά Στοιχεία Και Τάσεις	17
2.2.2 Δημογραφικοί Παράγοντες Και Εξελίξεις.....	19
2.2.3 Τουρισμός Σε Περιοχές Πολιτιστικής Κληρονομιάς	20
2.2.4 Βιώσιμος Τουρισμός	22
2.3 Ιδιαιτερότητες Του Τουρισμού	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

3.1 Οι συνέπειες μετά το τρομοκρατικό χτύπημα	26
3.1.1 Αερομεταφορές	26
3.1.2 Ταξιδιωτικά πρακτορεία και διοργανωτές ταξιδιών	27
3.1.3 Καταλύματα	28
3.1.4 Άλλοι τομείς.....	29
3.2 Η Παρούσα Κατάσταση	30
3.2.2 Ενισχύεται ο ευρωπαϊκός τουρισμός.	
3.3 Ιδιωτικές Εταιρείες Στην Αλυσίδα Προσφοράς Του Τουρισμού	32
3.4 Προκλήσεις Και Στόχοι Του Ευρωπαϊκού Τουρισμού	36
3.4.1 Κύριες Προκλήσεις	38
3.4.2 Μια Ισορροπημένη Προσέγγιση Ως Προς Τους Τρεις Πυλώνες Της Αειφορίας.....	40
3.4.3 Αειφόρο Μοντέλο Κατανάλωσης.....	40
3.4.4 Αειφόρο Μοντέλο Παραγωγής- Αειφόρος Αλυσίδα Προσφοράς.....	43
3.4.5 Αειφόρος Ανάπτυξη Προορισμών.....	44
3.5 Το Πλαίσιο Και Οι Στόχοι	45
3.5.1 Η Προώθηση Ενός Καινοτόμου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος	46
3.6 Μέθοδοι Στρατηγικής	47
3.6.1 Στρατηγική Προσέγγιση.....	49
3.7 Η Περαιτέρω Συμβολή Της Ευρωπαϊκής Κοινότητας	50
3.8 Τι Προτίθεται Να Πράξει Η Επιτροπή Στο Μέλλον - Τα Μετρα	52

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3.9 Πολιτική Υπέο Των Μμε Και Της Βιοτεχνίας	57
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός είναι αν όχι ο κύριος ένας από τους κυριότερους και τους πιο σημαντικούς παράγοντες στην οικονομία μιας χώρας. Ο τουρισμός άρχισε να αναπτύσσεται συστηματικά και μεθοδικά μετά το τέλος το Β Παγκοσμίου πολέμου, στην περίοδο της Βιομηχανικής Επανάστασης, όταν οι τεράστιες βελτιώσεις στα μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας, η ασφάλεια , το αναπτυγμένο βιοτικό επίπεδο επέτρεψαν σε έναν ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό ατόμων να μετέχουν. Η έννοια του τουρισμού μπορεί να μελετηθεί από δύο πλευρές : α) από μία θεωρητική που καλύπτει όλες τις πτυχές του φαινομένου , οικονομικές , κοινωνικές και ψυχολογικές και β) από την πρακτική που ρυθμίζει τις καθημερινές συναλλακτικές σχέσεις.

Η έννοια του τουρισμού από θεωρητική σκοπιά μπορεί να προσδιοριστεί σαν : «η πρόσκαιρη μετακίνηση ατόμων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σ' έναν άλλον για λόγους κυρίως ψυχαγωγικούς, χωρίς κερδοσκοπικό κίνητρο και η οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλκυση, υποδοχή και εξυπηρέτησης των ατόμων αυτών.» ο ορισμός περιλαμβάνει δύο σκέλη. Το πρώτο αναφέρεται στην μετακίνηση των ατόμων αντιπροσωπεύει το καταναλωτικό μέρος του τουρισμού και ταυτίζεται με την τουριστική ζήτηση. Το δεύτερο αναφέρεται στην υποδοχή και εξυπηρέτηση των μετακινουμένων και αντιπροσωπεύει το παραγωγικό μέρος και ταυτίζεται με την τουριστική προσφορά.

Συνοπτικά λοιπόν η μετάβαση των ατόμων από τόπο σε τόπο και ψυχαγωγικούς και ψυχολογικούς και μορφωτικούς λόγους. Η συστηματική και μεθοδική οργάνωση ενός κράτους για την προσέλκυση περιηγητών ή εκδρομέων.

Ο τουρισμός συνιστά σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε Ε). Αποτελείται από μεγάλη ποικιλία προϊόντων και προορισμών , καθώς και από πληθώρα δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, με ιδιαίτερα αποκεντρωμένες δεξιότητες, συνήθως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο τουρισμός διαθέτει αξιόλογες δυνατότητες ώστε να συμβάλλει σε αρκετούς πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ., όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η οικονομική άνοδος και η απασχόληση, καθώς η κοινωνική και η οικονομική συνοχή.

1.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι τουριστικές επιχειρήσεις αποτελούνται από τα ξενοδοχεία, τα Τουριστικά Γραφεία, αλλά και τις μεταφορές που συμβάλλουν στην διακίνηση του τουρίστα όπως τις αεροπορικές, σιδηροδρομικές, ακτοπλοϊκές μεταφορές. δηλαδή οποιαδήποτε επιχείρηση συμβάλλει στον τουρισμό.

1.2.1 Τα ξενοδοχεία

Τα ξενοδοχεία είναι οικονομικές μονάδες που πουλάνε φιλοξενία. Ο νόμος ορίζει ως ξενοδοχείο την επιχείρηση που λειτουργεί μέσα ή έξω από πόλεις και προσφέρει κατάλυμα με ή χωρίς διατροφή. Τα ξενοδοχεία λειτουργούν είτε ως ανεξάρτητες μονάδες, είτε ως τμήματα μεγάλων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που καλούνται αλυσίδες, οι οποίες έχουν υπό τον έλεγχο τους ένα σύνολο ξενοδοχείων που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές.

1.2.1.1 Ιστορική αναδρομή στα ξενοδοχεία στην Ευρώπη

Η ιστορία των ξενοδοχείων έχει την ηλικία που έχει και ο ανθρώπινος πολιτισμός μπορούμε να διακρίνουμε τρεις φάσεις στην αντιμετώπιση της φιλοξενίας από τους αρχαίους πολιτισμούς. Η πρώτη φάση αφορά σε περιόδους κατά τις οποίες η επικινδυνότητα και η δυσκολία των ταξιδιών περιόριζαν τις

Οι τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ. 5

μοναχικές μετακινήσεις, οπότε ελάχιστοι ταξιδιώτες έφθαναν σε πόλεις. Με την πάροδο των χρόνων ο αριθμός των ξένων μεγάλωνε και η αύξηση της προσφοράς μείωνε την ζήτηση(δεύτερη φάση) . όταν οι ξένοι έγιναν πολλοί, μειώθηκε το ενδιαφέρον για αυτούς καθώς υπήρχαν πολλοί ξένοι που ζητούσαν φιλοξενία. Στην **Τρίτη φάση** και όταν πλέον οι ξένοι έγιναν, ειδικά σε ορισμένες περιοχές και περιόδους του χρόνου, πολλοί σε αριθμό, για να εξασφαλίσουν κάποιο κατάλυμα έπρεπε να πληρώσουν. Μέσα σε αυτή την διαδικασία άρχισαν την λειτουργία τους τα ξενοδοχεία.

Στις αρχές του Μεσαίωνα στην Ευρώπη , τόσο οι εμπορικές δραστηριότητες όσο και τα ταξίδια ήταν σπάνια. Στα τέλη του Μεσαίωνα όμως το εμπόριο και τα ταξίδια παρουσίασαν τέτοια ανάπτυξη, που δημιουργήθηκε η ανάγκη ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Η αυξημένη ζήτηση οδήγησε ορισμένα άτομα στο να φιλοξενούν επί πληρωμή ταξιδιώτες στα σπίτια τους. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν πολλά από τα πανδοχεία της εποχής. Τα πανδοχεία κατά κανόνα ήταν διώροφα κτίσματα με προαύλιο που στο ισόγειο διέθεταν χώρο σίτισης για

τους ταξιδιώτες και στάβλο για τα ζώα. Στον όροφο διέθεταν μεγάλα δωμάτια, συνήθως χωρίς επίπλωση, όπου οι ταξιδιώτες μπορούσαν να κοιμηθούν ομαδικά.

Το πρώτο ξενοδοχείο θεωρείται ότι εμφανίστηκε στην Γαλλία το 1302 με το όνομα «Αετός». Οι ανέσεις τον 14^ο αιώνα ήταν υποτυπώδεις. Υπήρχε παντελής έλλειψη χώρων υγιεινής, ενώ τα στρώματα τα γέμιζαν με ξερά φύλλα. Από το 1830 και μετά οι μετακινήσεις με τα ζώα μειώθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς, εξαιτίας της εξέλιξης των σιδηροδρόμων, τότε μειώθηκε και ο αριθμός των πανδοχείων στις διαδρομές που ακολουθούσαν τα ζώα και η ξενοδοχεία πήρα άλλη μορφή, με καταλύματα κοντά σε συγκοινωνιακούς κόμβους. Τον 18^ο αιώνα η

Οι τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ. 6

Ελβετία έδωσε μεγάλη προσοχή και στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Τα πολυτελή για την εποχή ξενοδοχεία συγκέντρωσαν την κοσμική κίνηση της περιοχής τους. Το 1843 οι Ελβετοί ξενοδόχοι καθιέρωσαν κοινό τιμολόγιο για τα ξενοδοχεία Α' τάξης. Τα ξενοδοχεία των μεγαλουπόλεων έγιναν μόδα τόσο στην Ελβετία όσο και στην Μ Βρετανία, στην Τσεχοσλοβακία και στην Γερμανία. Φημισμένο για τις παροχές του ήταν το ξενοδοχείο «Λευκός Λέων» το 1843 στην Βενετία. Στον αιώνα αυτό τα ξενοδοχεία αναπτύχθηκαν αλματωδώς, με αποτέλεσμα τα σύγχρονα και πολυσύνθετα ξενοδοχεία της εποχής μας.

1.2.1.2 Μορφές ξενοδοχειακών επιχειρήσεων

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις διακρίνονται σε:

- Ξενοδοχεία (κλασικού τύπου, τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων, μοτέλ, παραδοσιακά καταλύματα)
- Χώροι οργανωμένη κατασκήνωσης, (camping).

- Ενοικιαζόμενα δωμάτια
- Ενοικιαζόμενα διαμερίσματα
- Αυτοτροφοδοτημένα τουριστικά καταλύματα
- Ξενώνες νεότητας.

Οι επιχειρήσεις αυτές κατατάσσονται ανάλογα με τον τύπο και τις τεχνικές προδιαγραφές σε κατηγορίες (ΑΑ΄, Β, Γ, και Δ) η σε αστέρια (1* ως 5*)

1.2.2 ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

Τουριστικά γραφεία είναι οι επιχειρήσεις, οι οποίες με τα μέσα που διαθέτουν και τις υπηρεσίες που μπορούν να παράσχουν, αναλαμβάνουν την μεταφορά ή την διακίνηση, την διαμονή ατόμων ή ομάδων, εντός και εκτός της χώρας. Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία τα τουριστικά γραφεία διακρίνονται σε εσωτερικού και γενικού τουρισμού.

Οι δραστηριότητες τους περιλαμβάνουν τους παρακάτω τομείς:

- Κατάρτιση και εκτέλεση προγραμμάτων εκδρομών, με ιδιόκτητο ή μισθωμένο μεταφορικό μέσο, θαλάσσιο, αεροπορικό ή χερσαίο
- Μεσολάβηση για την έκδοση εισιτηρίων.

- Διαμεσολάβηση για την εξεύρεση και διασφάλιση καταλύματος διατροφής, αναψυχής, ψυχαγωγίας και μέσων διακίνησης.
- Μεσολάβηση για την οργάνωση κάθε είδους συνεδρίων.
- Παροχή κάθε άλλης υπηρεσίας που έχει άμεση ή έμμεση σχέση με τον τουρισμό.

Τα γραφεία γενικού και εσωτερικού τουρισμού είναι καθαρά τυπική. Η ουσιαστική είναι η διάκριση ανάμεσα σε :

- ✓ Εισερχόμενου τουρισμού και
- ✓ Εξερχόμενου τουρισμού

Και η διάκριση αυτή γίνεται ανάλογα με την δραστηριότητα στην οποία εξειδικεύονται. Ως προς τα πρώτα η δραστηριότητα στρέφεται κατά κύριο λόγο στην διακίνηση και εξυπηρέτηση της εισερχόμενης από το εξωτερικό τουριστικής πελατείας. Τα δεύτερα δραστηριοποιούνται στην οργάνωση

διακοπών και διακίνηση τουριστών, μεμονωμένα ή ομαδικά, από την έδρα τους προς άλλες περιοχές της χώρας ή προς το εξωτερικό.

Άλλη μια διάκριση η οποία αξίζει να αναφερθεί είναι εκείνη ανάμεσα σε διοργανωτές ταξιδιών (TOUR OPERATOR) και πρακτορεία ταξιδιών (TRAVEL AGENCIES – RETAILERS).

Οι TOUR OPERATORS ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με την κατάρτιση προγραμμάτων (πακέτων) διακοπών, την προβολή, την πώληση τους και την διακίνηση μεγάλων ομάδων ατόμων σε τακτές ημερομηνίες, με ιδιοκτήτη ή μισθωμένα μεταφορικά μέσα. Οι επιχειρήσεις αυτές προσαρμόζουν τις δραστηριότητες τους ανάλογα με την φύση της αγοράς στην οποία λειτουργούν,

Οι RETAILERS αναλαμβάνουν την διάθεση των ετοιμών προγραμμάτων των TOUR OPERATORS στην δική τους αγορά και έχουν την δυνατότητα να διακινούν μεμονωμένα άτομα που δεν επιθυμούν την αγορά των πακέτων διακοπών.

1.2.3 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Οι μεταφορές αποτελούν ένα σημαντικό μέρος της τουριστικής πολιτικής λόγω του καθοριστικού ρόλου που διαδραματίζουν στο τουριστικό πακέτου. Οι τουριστικές μεταφορές αποτελούνται από τα μέσα μεταφοράς που διευκολύνουν την διακίνηση των ταξιδιωτών. Αυτά είναι οι αεροπορικές, σιδηροδρομικές μεταφορές, οι θαλάσσιες συγκοινωνίες αλλά και οι μετακινήσεις με Τουριστικά Λεωφορεία.

1.2.4 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Απ' τα πολύ παλιά χρόνια το πρόβλημα της μίμησης των κινήσεων του πουλιού υπήρχε στον άνθρωπο. Η ιστορία αναφέρει τις προσπάθειες πολλών να λύσουν το πρόβλημα αυτό.

Είναι γνωστός ο μύθος του Δαίδαλου και του Ίκαρου των πρώτων αεροπόρων. Στο μεσαίωνα ο Λεονάρντο Ντα Βίντσι και αργότερα οι διάφοροι εφευρέτες έκαναν πολλούς πειραματισμούς πάνω σ' αυτό το θέμα. Μόλις στις 8 Αυγούστου 1871 ο νεαρός Γάλλος μηχανικός Αλφόνσος Πενώ, μετά από πολλές άκαρπες προσπάθειες, στους κήπους του Κεραμεικού,

κατάφερε να θέσει σε πτήση ένα μικρό πρότυπο αεροπλάνο. Το πρότυπο αυτό είχε μια έλικα, τοποθετημένη στο πίσω μέρος της συσκευής. Έτσι ο Πενώ έδειξε πόσο σημαντική είναι η αντίσταση του αέρα για την κίνηση του αεροπλάνου. Δυστυχώς όμως η μυϊκή δύναμη του ανθρώπου δεν είναι αρκετή για να κινήσει ακόμη και το μικρό αυτό πρότυπο του Πενώ και εκείνη την εποχή δεν υπήρχε κανένας άλλος κινητήρας αρκετά ελαφρός. Έτσι οι προσπάθειες εγκαταλειφθήκαν για ένα διάστημα μέχρι το 1856, οπότε ο Ζαν Μαρί λε Μπρι κάνει την πρώτη πτήση ανεμοπτερού χρησιμοποιώντας τα ρεύματα του αέρα. Ακολουθεί μία εποχή διαρκών πειραματισμών.

Στο διάστημα αυτό κατασκευάστηκαν διάφοροι κινητήρες, όχι όμως αρκετά ισχυροί για μεγάλες αποστάσεις. Φτάνουμε στα 1927, οπότε γίνονται και οι πρώτες πτήσεις πάνω από τον Ατλαντικό. Μετά απ' αυτό γίνονται διάφορες απόπειρες για μεγαλύτερες αποστάσεις, άλλες επιτυχείς και άλλες όχι.

Ο β' παγκόσμιος πόλεμος ανάγκασε σε μεγάλες τεχνικές τροποποιήσεις και σημαντική εξέλιξη της αεροπορίας. Πράγματι, τότε κατασκευάστηκαν τα πρώτα αεροπλάνα που προωθούνται με αεροστρόβιλους. Στους τελευταίους μήνες οι Γερμανοί χρησιμοποίησαν καταδιωκτικά αεροπλάνα με αντιδραστήρες διάφορων τύπων. Τότε εμφανίστηκαν και οι κατευθυνόμενοι πύραυλοι. Μετά το τέλος του πολέμου η εξέλιξη της αεροπορίας ήταν ραγδαία.

Η πολιτική αεροπορία περιλαμβάνει όλες τις αεροναυτικές δραστηριότητες που δεν έχουν στρατιωτικό χαρακτήρα και υποδιαιρείται σε διάφορους κλάδους, που ο καθένας τους αντιστοιχεί στη χρήση για την οποία προορίζεται το αεροσκάφος. Από όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσει η πολιτική

αεροπορία, μεγαλύτερη σημασία έχει η εμπορική, που χρησιμοποιεί το αεροπλάνο για τη μεταφορά των επιβατών, εμπορευμάτων και ταχυδρομείου. Η ασφάλεια σήμερα θα πρέπει να θεωρείται σχεδόν απόλυτη, όπως άλλωστε βεβαιώνουν οι στατιστικές ατυχημάτων.

Μετά τις πρώτες προσπάθειες για την οργάνωση τακτικών αεροπορικών γραμμών, που χρονολογούνται από το 1919 και είχαν προδρομικό χαρακτήρα, ενώ οικονομικά ήταν καταστροφικές, η πολιτική αεροπορία αναπτύχθηκε, ιδίως τα τελευταία χρόνια (τα τελευταία τριάντα χρόνια), όλο και πιο πολύ χάρη στην ενίσχυση που προσφέρουν στις αεροπορικές εταιρείες τα περισσότερα κράτη. Σήμερα η πολιτική αεροπορία έχει αποκτήσει τέτοια σπουδαιότητα και διάδοση, ώστε να αποτελεί βασικό στοιχείο της οικονομικής ζωής ενός τόπου. Τα αεροπλάνα, που σήμερα κατά κύριο λόγο αντιπροσωπεύουν τις καταπληκτικές προόδους που πέτυχε η εμπορική

αεροπορία, είναι τα δύο υπερηχητικά αεροσκάφη "Κονκόρντ" και "Μπόινγκ 707" και τα γιγαντιαία αερολεωφορεία της Λόκχηντ και της Μπόινγκ. Η σπουδαιότητα των υπερηχητικών αεροσκαφών οφείλεται στο ότι θα είναι δυνατό οι μεγάλες αποστάσεις να διανύονται σε χρόνο πολύ μικρότερο από το σημερινό που θα περιοριστεί στο μισό, ίσως και στο ένα τρίτο. Το "Κονκόρντ" ή το "Μπόινγκ 707" μπορούν να διανύσουν τη διαδρομή επάνω από τον Ατλαντικό σε λιγότερο από 3 ώρες μεταφέροντας αντίστοιχα 130 ή 300 επιβάτες, ενώ τα αερολεωφορεία θα μπορούν να μεταφέρουν στην ίδια διαδρομή πάνω από 500 επιβάτες, στον ίδιο χρόνο που χρειάζονται τα σημερινά αεροσκάφη γραμμής (περίπου 6 ώρες). Με τα σημερινά δεδομένα μπορούμε να υποθέσουμε ότι τα αερολεωφορεία με το μειονέκτημα της μικρής ταχύτητας, αλλά με μικρό σχετικά κόστος και επομένως

με φτηνό εισιτήριο, έχουν καλύτερες προοπτικές από τα υπερηχητικά, με το πλεονέκτημα της μεγάλης ταχύτητας, αλλά με μεγάλο κόστος και επομένως ακριβό εισιτήριο.

1.2.5 ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Πρόγονος του σιδηρόδρομου είναι η ατμάμαξα που η εμφάνισή της γίνεται περίπου το 18ο αιώνα και η λειτουργία της στηρίζεται στη μετατροπή του έργου της σταθερής ατμομηχανής του Βατ σε μηχανική έλξη. Αργότερα, στις αρχές του 19ου αιώνα, δύο Άγγλοι μηχανικοί πήραν δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, επειδή κατάφεραν να φτιάξουν ατμάμαξα, που έτρεχε σε σιδηροτροχιές. Το 1804, ο Τρέβιθικ, ο ένας από αυτούς, κίνησε τον πρώτο σιδηρόδρομο στη σιδηροτροχιά των ορυχείων του Μέρθαϊρ, στη νότια Ουαλία. Ένας συρμός 14 τόνων (5 βαγόνια με 5 τόνους ορυκτών και 10 άτομα) έκανε διαδρομή 16 χλμ., με

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.12

ταχύτητα 8 χλμ. την ώρα. Η ατμάμαξα αυτή είχε ένα λέβητα με εσωτερική εστία, έναν οριζόντιο κύλινδρο κι έναν προθερμαντήρα του νερού τροφοδοσίας.

Το παράδειγμα της Μ. Βρετανίας ακολούθησαν και άλλα ευρωπαϊκά κράτη και οι Η.Π.Α. Υπήρξαν όμως μεγάλα τεχνικά και οικονομικά προβλήματα, όπως η διάνοιξη διαβάσεων μέσα από ορεινούς όγκους κ.ά.. Η εξάπλωση του σιδηρόδρομου έγινε κυρίως την περίοδο 1860-1910.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, η εμφάνιση των αυτοκινήτων και των αεροπλάνων μετέτρεψαν την κατάσταση στον τομέα των μεταφορών. Η ραγδαία τεχνική τελειοποίηση του αυτοκινήτου περιόρισε κατά πολύ τη χρήση του σιδηρόδρομου, ώστε να συζητιέται η σκοπιμότητα της διατήρησής του. Σήμερα βέβαια δε μπορούμε να μιλήσουμε για παρακμή των σιδηρόδρομων, γιατί αυτοί κατέχουν πρωτεύουσα θέση στην οικονομία και ολοκληρώνουν τα άλλα μεταφορικά μέσα. Από τεχνική άποψη, οι σημαντικότερες τελειοποιήσεις του

σιδηρόδρομου πραγματοποιήθηκαν με την εφαρμογή της ηλεκτρικής έλξης και της έλξης με μηχανή ντίζελ.

Η πρώτη εφαρμογή της ηλεκτρικής έλξης έγινε στο Βερολίνο, στα πλαίσια της διεθνούς έκθεσης και βρήκε γρήγορη ανάπτυξη στις χώρες που είναι φτωχές σε άνθρακα. Απόδειξη της χρησιμότητας των σιδηρόδρομων είναι οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την ανανέωση και την εξέλιξή τους. Πάντως το ρεκόρ ταχύτητας το κατέχουν από το 1955 οι γαλλικοί σιδηρόδρομοι, με 331 χλμ. την ώρα.. Η σιδηροδρομική μεταφορά παίζει μεγάλο ρόλο στις περισσότερες χώρες. Στην Ευρώπη και στις χώρες της Αμερικής Ηπείρου κυκλοφορούν πολλά άνετα και γρήγορα τρένα. Σε παλαιότερες εποχές η έλλειψη προσιτών μέσων μεταφοράς περιόριζε κατά πολύ τα ταξίδια. Η εξέλιξη αυτή του σιδηροδρόμου και των υπηρεσιών του, δημιούργησαν

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.13

προϋποθέσεις στον χώρο εκτός Ελλάδας όπου τα σιδηροδρομικά δίκτυα είναι τώρα πολύ αναπτυγμένα να αποτελεί ουσιαστικό μέσο στις μετακινήσεις των ατόμων. Στο εξωτερικό ο συνδυασμός αεροπορικών και σιδηροδρομικών είναι πολύ διαδεδομένος λόγω της μορφολογίας του εδάφους.

Οι σιδηρόδρομοι παίζουν σπουδαίο ρόλο στην Ευρώπη. Τα Εθνικά και Διεθνή δίκτυα είναι πολύ αναπτυγμένα και συνδέουν ουσιαστικά όλες τις μεγάλες πόλεις. προσφέρουν ταξίδια με λογικές τιμές με γρήγορα και άνετα τρένα. Τα Ευρωπαϊκά τρένα είναι δημοφιλή και είναι γνωστά για την ταχύτητά τους

1.2.6 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Κατά το παρελθόν και πριν από την ανάπτυξη του αεροπλάνου ως μεταφορικού μέσου, η μεταφορά των επιβατών και των εμπορευμάτων σε παραθαλάσσιες πόλεις, νησιά και άλλες περιοχές πραγματοποιείται με τα πλοία. Ήδη μετά την ιλιγγιώδη ανάπτυξη της αεροπορικής συγκοινωνίας, η μεταφορά των επιβατών με τα πλοία έχει μειωθεί σημαντικά εκτός από ορισμένες περιοχές όπως νησιωτικά συμπλέγματα, απομονωμένα νησιά ή σε μικρής διάρκειας διαδρομές, για συγκεκριμένους λόγους. Συγχρόνως σημειώθηκε και αλλαγή στις προτιμήσεις των διακινούμενων ατόμων με αποτέλεσμα νέες ανάγκες να προκύπτουν και να δημιουργούνται επιχειρήσεις που έναντι αμοιβής καλύπτουν τις προτιμήσεις αυτές. Οι επιχειρήσεις αυτές διακρίνονται στις εξής κυρίως μορφές:

1. σε επιχειρήσεις που αντικείμενο έχουν την μεταφορά προσώπων με πληρωμή ναύλου σε δρομολόγια προγραμματισμένα. Δηλαδή οι επιχειρήσεις εκτελούν συγκοινωνία μεταξύ πολλών σημείων, και καλύπτουν τις μεταφορικές ανάγκες ατόμων ή ομάδων ατόμων που διακινούνται για τουρισμό.
2. σε επιχειρήσεις που αντικείμενο έχουν την πραγματοποίηση κυκλικών διαδρομών (κρουαζιέρες) στο Αιγαίο , Ιόνιο, Ανατολική κ Δυτική Μεσόγειο.

Από την Ελλάδα πραγματοποιούνται μονοήμερες, τριήμερες , τετραήμερες, επταήμερες κρουαζιέρες κυρίως με κύριο λιμένα επιβίβασης και επιστροφής στον ίδιο χώρο.

3. σε επιχειρήσεις που διαθέτουν ΓΙΩΤΙΝΓΚ. Λόγω του μεγάλου πλήθους των νησιών και των πολλών κατάλληλων σημείων στην χερσαία και νησιωτική χώρα οι δυνατότητες παραπέρα ανάπτυξης της μορφής αυτής, του θαλάσσιου Τουρισμού είναι πολύ μεγάλη, απαιτεί όμως εξειδικευμένη προσφορά υπηρεσιών.

1.2.7 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ

Πολλά τουριστικά γραφεία έχουν αποκλειστικό αντικείμενο εργασιών, τις επιβατικές μετακινήσεις του κοινού, έναντι ναύλου. Οι περισσότεροι κυρίως τουρίστες, κατά την διάρκεια τόσο του ταξιδιού τους όσο και κατά την παραμονή τους στον τόπο προορισμού τους, έχουν την ανάγκη μεταφορών όπως από το αεροδρόμιο προς το ξενοδοχείο προς το ξενοδοχείου θα παραμείνουν από ένα σημείο προς κάποιο άλλο. Επιπλέον επιθυμούν να πραγματοποιήσουν σύντομες ξεναγήσεις ή επισκέψεις σε αξιοθέατα σημεία της συγκεκριμένης περιοχής. Αυτές οι ανάγκες καλύπτονται με τα τουριστικά Λεωφορεία. Ο έντονος ανταγωνισμός της αγοράς για προσφορά μεταφορικών μέσων, ανάγκασε τις κατασκευάστριες εταιρείες να κατασκευάζουν και προσφέρουν Τουριστικά Λεωφορεία με υψηλά STANDARDS ποιότητας και ανέσεων. Με την ανάπτυξη των αεροπορικών μεταφορών και την εισαγωγή ειδικών ναύλων, ο αριθμός των συνδυασμένων αεροπορικών και οδικών προγραμμάτων έχει τα τελευταία χρόνια αυξηθεί σημαντικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ο τουρισμός και η ανάπτυξή του ήταν και εξακολουθεί να είναι ένα από τα σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά φαινόμενα του εικοστού αιώνα, με παγκόσμια διάσταση. Αποτελεί πλέον σημαντικό κομμάτι της παγκόσμιας οικονομίας και, πιθανόν, τη μεγαλύτερη μεμονωμένη τομεακή δραστηριότητα αυτής. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο τουρισμός είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικός και περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος προϊόντων και προορισμών. Περιλαμβάνει πολλούς διαφορετικούς ενδιαφερόμενους φορείς του ιδιωτικού και του δημόσιου

φορέα με αποκεντρωμένες, σε μεγάλο βαθμό, αρμοδιότητες, συχνά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τα όρια της βάσης των φυσικών, οικονομικών και κοινωνικών πόρων, καθώς και οι δυνατότητές της για αναπαραγωγή, οριοθετούν την οικονομική αιφορία του τουριστικού τομέα. Το επίπεδο οικονομικής επιτυχίας των δραστηριοτήτων του κλάδου καθορίζει κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη που μπορεί να έχει ο τουρισμός. Η Ευρώπη, με τη μεγαλύτερη ποικιλία και πυκνότητα από τουριστικά αξιοθέατα, είναι η περιοχή με τους περισσότερους τουρίστες στον κόσμο. Ο όγκος του τουρισμού στην Ευρώπη αναμένεται να διπλασιαστεί έως το 2025, και η Ευρώπη θα εξακολουθήσει να είναι μία από τις βασικές αγορές για τον τουρισμό του υπόλοιπου κόσμου.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η αειφόρος τουριστική ανάπτυξη αποτελεί προτεραιότητα των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Αυτό το θέμα υποστηρίχθηκε θερμά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ο τουρισμός έχει πολλές δυνατότητες να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης.

Ο τουρισμός συνιστά σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Αποτελείται δε από μεγάλη ποικιλία προϊόντων και προορισμών, καθώς και από πληθώρα δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, με ιδιαίτερα αποκεντρωμένες δεξιότητες, συνήθως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο τουρισμός διαθέτει αξιόλογες δυνατότητες ώστε να συμβάλει σε αρκετούς

πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η οικονομική άνοδος και η απασχόληση, καθώς και η οικονομική και κοινωνική συνοχή λεπτομερέστερη σχετική περιγραφή παρατίθεται στο κεφάλαιο ΙΙ της παρούσας ανακοίνωσης. Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι πολλές κοινοτικές πολιτικές επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις διάφορες τουριστικές δραστηριότητες, δικαιολογούν την εκ νέου απόδοση πολιτικής σημασίας από τα κυριότερα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Η πρόσφατη τρομοκρατική επίθεση στο αμερικανικό έδαφος, οι άμεσες συνέπειές της, όπως ο φόβος για τα αεροπορικά ταξίδια, και οι έμμεσες επιπτώσεις της στο σύνολο του τουρισμού αποδεικνύουν πόσο ευάλωτος είναι ο συγκεκριμένος τομέας στις εξωτερικές επιρροές. Με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή δεν προτίθεται να προβεί σε άμεση αντίδραση έναντι των πρόσφατων αυτών γεγονότων

2.2 Η σημασία του τουρισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

2.2.1 Στατιστικά στοιχεία και τάσεις

Οικονομική σημασία και γενικές τάσεις

Στον τομέα του κοινοτικού τουρισμού δραστηριοποιούνται περίπου 2 εκατ. επιχειρήσεις, κυρίως ΜΜΕ, οι οποίες συνεισφέρουν κατά σχεδόν 5 % τόσο στο ΑΕΠ όσο και στην απασχόληση. Το ποσοστό αυτό κυμαίνεται μεταξύ 3 % και 8 % ανάλογα με τα κράτη μέλη. Επιπλέον, ο τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή δραστηριότητας για άλλους τομείς, όπως το εμπόριο και οι ειδικοί εξοπλισμοί, υπερβαίνοντας κατά σχεδόν μιάμιση φορά τη δραστηριότητα που προκύπτει από αυτόν καθαυτό τον τουρισμό.

Παρά τη σημασία των ΜΜΕ στον συγκεκριμένο τομέα, διαφαίνεται διαρκώς εντονότερα μια συγκεντρωτική τάση, η οποία ενισχύει την κάθετη ολοκλήρωση των τουριστικών υπηρεσιών. Τούτο καθίσταται ιδιαίτερα αισθητό στον τομέα των ξενοδοχείων και στις υπηρεσίες που αφορούν τη διοργάνωση ταξιδιών και τις μεταφορές.

Όσον αφορά τον κύκλο εργασιών, περισσότερο από το 80 % του ευρωπαϊκού τουρισμού συντελείται σε ατομικό ή οικογενειακό επίπεδο. Το υπόλοιπο ποσοστό προκύπτει από τον επιχειρηματικό τουρισμό, με την ευρεία έννοια του όρου. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού ποικίλλει ανάλογα με τη χώρα: από μόλις 15 % έως άνω του 30 % επί του συνολικού όγκου το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Στην ΕΕ, τα νοικοκυριά διαθέτουν περίπου το 1/8 των ατομικών δαπανών τους στην κατανάλωση τουριστικών υπηρεσιών, στοιχείο που παρουσιάζει σχετικά ελάχιστες διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.18

Ο κοινοτικός τουρισμός είναι, κατά κανόνα, εγχώριος. Το 87 % της τουριστικής δραστηριότητας που καταγράφεται αποδίδεται στο γηγενή πληθυσμό, ενώ μόνο το 13 % των επισκεπτών προέρχεται από τρίτες χώρες. Όσον αφορά τον τουρισμό των πολιτών της ΕΕ, τα τρία τέταρτα παραμένουν στο έδαφος ενός από τα 15 κράτη μέλη, ενώ το εναπομείναν το τελευταίο τέταρτο μεταβαίνει σε άλλα σημεία της Ευρώπης και του κόσμου.

Ο τουρισμός συγκαταλέγεται στους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας που διαθέτουν τις καλύτερες προοπτικές για το μέλλον. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, παρατηρείται συνεχής άνοδος του τουρισμού στην Ευρώπη, εντονότερη από τη μέση οικονομική ανάπτυξη. Τούτο οφείλεται σε παράγοντες όπως η αύξηση του ελεύθερου χρόνου και η κοινωνική σημασία του, καθώς και στην παγκόσμια

οικονομική άνοδο. Ως προς τον απόλυτο όγκο δαπανών και απασχόλησης, τόσο η τρέχουσα ανάπτυξη όσο και η αντίστοιχη της τελευταίας δεκαετίας υπερβαίνουν το 3 % ετησίως, με ακόμη υψηλότερο ποσοστό για τις δραστηριότητες που αφορούν τον τουρισμό στους συναφείς τομείς. Τούτο οφείλεται στην απαίτηση των τουριστών για διαρκώς πληρέστερες και μεγαλύτερης ποικιλίας υπηρεσίες, καθώς και για ολοένα πιο δραστήριες μορφές ψυχαγωγίας. Στην Ευρώπη, μόνο στους τομείς των ξενοδοχείων και της σίτισης δημιουργήθηκαν περίπου 100 000 θέσεις εργασίας ετησίως κατά τα προηγούμενα έτη.

Η Ευρώπη, διαθέτοντας τη μεγαλύτερη ποικιλία και πυκνότητα τουριστικών πόλων έλξης, δέχεται τους περισσότερους τουρίστες στον κόσμο. Παρά το γεγονός ότι το ποσοστό της τουριστικής αύξησης υπολείπεται του παγκόσμιου μέσου όρου, ιδίως όσον αφορά ορισμένες ανερχόμενες υπερπόντιες περιοχές, ο όγκος του ευρωπαϊκού τουρισμού αναμένεται να διπλασιαστεί κατά τα προσεχή 20 - 25 έτη, με καθαρά αποτελέσματα, ως προς τις δαπάνες και το προϊόν, ύψους 3 % ετησίως. Η απασχόληση θα αυξηθεί κατά περίπου 15 %

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.19

την επόμενη δεκαετία. Εάν διατηρηθούν οι τάσεις που καταγράφονται προς το παρόν, τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας αύξησης, επωφελούμενα των θετικών συνεπειών του τουρισμού, θα εξακολουθήσουν να είναι υψηλότερα στις συναφείς δραστηριότητες απ' ό,τι σε αυτόν καθαυτόν τον τομέα του τουρισμού. Ασφαλώς, τα εν λόγω αποτελέσματα ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών.

2.2.2 Δημογραφικοί παράγοντες και εξελίξεις

Η εξέλιξη της ευρωπαϊκής δημογραφικής διάρθρωσης θα επηρεάσει σημαντικά τον τουρισμό αναψυχής. Το 2020, ο πληθυσμός άνω των 65 ετών

θα έχει αυξηθεί κατά 17 εκατομμύρια σε σχέση με σήμερα. Ο αριθμός αυτός θα εξακολουθήσει να αυξάνει σ' έναν υγιέστερο πληθυσμό, με μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής και περισσότερους πόρους από τις προηγούμενες γενιές. Επιπλέον, τα άτομα ηλικίας 50 έως 65 ετών, που έχουν σε μεγάλο βαθμό αποδεσμευθεί από υποχρεώσεις και οικογενειακά βάρη, που αναπτύσσουν ιδιαίτερη κινητικότητα και βρίσκονται συνήθως σε καλή οικονομική κατάσταση θα καταλάβουν αυξημένο μερίδιο στην αγορά τουρισμού.

Παράλληλα με την αξιολογή αυτή άνοδο, πρόκειται να τροποποιηθεί η ζήτηση ορισμένων μορφών τουρισμού. Έτσι, οι τομείς που αναμένεται να γνωρίσουν τη μεγαλύτερη άνοδο είναι ο πολιτιστικός τουρισμός και ο τουρισμός που σχετίζεται με τη φυσική κληρονομιά. Επιπροσθέτως, πολλοί τουρίστες προβάλλουν συγκεκριμένες απαιτήσεις ώστε να επωφεληθούν πλήρως της τουριστικής εμπειρίας. Εκτός από το 10 % του πληθυσμού που θεωρείται ότι πάσχει από κάποιας μορφής αναπηρία, αυξημένο ποσοστό τουριστών αναμένεται να περιορίσει την κινητικότητά του λόγω προσωρινού κωλύματος ή λόγω ηλικίας.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του ευρωπαϊκού τουρισμού αναψυχής έγκειται στη συγκέντρωσή του σε συγκεκριμένες και σύντομες περιόδους κατά τη διάρκεια του έτους. Τούτο διαμορφώνει δυσμενείς συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στα προσόντα, στην ποιότητα των υπηρεσιών και στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, καθώς και κορεσμό των υποδομών επικοινωνίας και υποδοχής τουριστών. Η προβλεπόμενη αύξηση του πληθυσμού ηλικίας άνω των 50 ετών αναμένεται να αποσυμφορήσει την τουριστική δραστηριότητα κατά τα εν λόγω διαστήματα αιχμής, κυρίως στις σχολικές διακοπές, και να βελτιώσει την κατανομή της τουριστικής περιόδου.

Ομοίως, η ελευθέρωση των μεταφορών και η ανάπτυξη του δικτύου τους, η αποτελεσματικότερη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, καθώς και η διαθεσιμότητα

εργαλείων της κοινωνίας της πληροφορίας, εφόσον αυξάνουν τη ζήτηση τουριστικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών θα εξακολουθήσουν να διευκολύνουν την κινητικότητα των πολιτών και θα συμβάλουν στην εντονότερη διεθνοποίηση της ροής τουριστών. Όσον αφορά τους τουρίστες που προέρχονται από τρίτες χώρες, το ενιαίο νόμισμα θα διασφαλίσει μεγαλύτερη διαφάνεια τιμών και θα καταστήσει την Ευρώπη ακόμη πιο ελκυστικό προορισμό, κάτι που συνιστά επιπλέον μέσο προώθησης.

2.2.3 Τουρισμός σε περιοχές πολιτιστικής κληρονομιάς

Παρότι η σημερινή εικόνα του ευρωπαϊκού τουρισμού μπορεί να ταυτίζεται με σκηνές από ηλιόλουστες παραλίες των ακτών της Μεσογείου, ο κύριος όγκος των συναλλαγών πραγματοποιείται στις βόρειες χώρες, οι οποίες προσφέρουν ιδιαίτερα ανεπτυγμένο πολιτιστικό τουρισμό. Περίπου 30% των ευρωπαϊκών τουριστικών προορισμών επιλέγονται λόγω της ύπαρξης περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς. Αν συμπεριληφθεί ο ευρύτερος πολιτιστικός τομέας, όπως τα φεστιβάλ και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, τότε το ποσοστό αυτό ανέρχεται

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.21

σε 45 έως 50%. Μεταξύ των ετών 2000 και 2006 ο τουρισμός και ο πολιτισμός θεωρούνται τομείς που προσφέρουν ιδιαίτερες δυνατότητες για ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και δημιουργία απασχόλησης. Αυτό συμβαίνει διότι πληρούν τις προϋποθέσεις για πιθανή στήριξη μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, στα οποία έχουν ενισχυθεί ιδιαίτερα οι παρεμβάσεις υπέρ της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τουρισμού. Ένας άλλος λόγος είναι ότι στις στρατηγικές περιφερειακής ή τοπικής ανάπτυξης πρόκειται να ενταχθούν έργα με πολιτιστικά και τουριστικά χαρακτηριστικά. Πηγή χρηματοδότησης αποτελούν προγράμματα κοινοτικών πρωτοβουλιών όπως το LEADER και το INTERREG, παράλληλα με τη χρηματοδότηση για καινοτόμα πιλοτικά έργα, τα οποία χορηγούνται απ' ευθείας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τέτοιου είδους δράσεις δίνουν πρωτίστως έμφαση στη διατήρηση και την αξιοποίηση

της ιστορικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, καθώς και των ευρωπαϊκών ιστορικών κέντρων πόλεων. Το σκεπτικό είναι η ιστορική κληρονομιά μιας πόλης να αποτελέσει στοιχείο κλειδί για την αιεφόρο ανάπτυξή της. Το πρόγραμμα **Πολιτισμός 2000** είναι το πρώτο πρόγραμμα πλαίσιο (2000 - 2004) που εξασφάλισε ένα ομογενές πλαίσιο για μία συνεκτική πολιτιστική πολιτική. Δεδομένης της επιρροής του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σύνολο της τουριστικής βιομηχανίας, το πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 έχει απτή επίδραση στον τουρισμό. Στη ειδική περίπτωση της Μεσογείου, η περιοχή νοείται ως σύνολο και το πρόγραμμα MEDA είναι το κύριο χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για την υλοποίηση έργων περιφερειακής συνεργασίας που στόχο έχουν την αύξηση της ικανότητας των μεσογειακών χωρών να διαχειρίζονται και να αναπτύσσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά. Ο κίνδυνος εδώ είναι μήπως η εκμετάλλευση της πολιτιστικής κληρονομιάς με στόχο το οικονομικό κέρδος διαστρεβλώσει την εμπειρία του επισκέπτη και αντικαταστήσει την αυθεντική .

2.2.4 Βιώσιμος Τουρισμός

Ομοίως, η υπερβολική εμπορευματοποίηση επιτυχημένων ιστορικών χώρων αποσπά τον επισκέπτη από την ποιότητα της εμπειρίας. Σε τέτοιου είδους χώρους απαιτείται να δοθεί προσοχή σε θέματα κινητικότητας σχετικά με τη χρήση του χώρου. Θα πρέπει να υποστηριχθούν έργα τα οποία συνδυάζουν τη διατήρηση και την προώθηση χώρων και εμπειριών πολιτιστικής κληρονομιάς, με την προϋπόθεση οι προτάσεις να είναι υψηλής ποιότητας και να βασίζονται σε ένα ορθό σχέδιο διαχείρισης επισκεπτών. Προγράμματα όπως το INTERREG και το Πολιτισμός 2000 θα πρέπει να υποστηρίζουν τη δημιουργία δικτύων πολιτιστικής κληρονομιάς σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με στόχο την προώθηση και τον εναρμονισμένο

καταμερισμό των επισκεπτών που ενδιαφέρονται για προσφορές αυτού του είδους, καθώς και την εξασφάλιση της μεταφοράς βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

2.3 Ιδιαιτερότητες του τουρισμού

Ο τουρισμός είναι τομέας παροχής υπηρεσιών, με εξαιρετικά περίπλοκο προϊόν το οποίο εξαρτάται από μια υπερβολικά κατακερματισμένη προσφορά. Οι φορείς κάθε κρίκου της αλυσίδας (ταξιδιωτικά γραφεία, διοργανωτές ταξιδιών, μεταφορείς, ξενοδοχεία, εστιατόρια κ.ά.) προτείνουν, έκαστος, ένα στοιχείο του συνολικού προϊόντος. Οι συνιστώσες αυτές καθορίζουν, από κοινού, την εμπειρία του τουρίστα και την εκ μέρους του αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών. Ο τουριστικός προορισμός είναι ο κύριος τόπος κατανάλωσης των εν λόγω υπηρεσιών και, κατά συνέπεια, ο τόπος εγκατάστασης και δραστηριοποίησης των τουριστικών επιχειρήσεων.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.23

Ο τουρίστας συνδέει το προϊόν τόσο με τις επιχειρήσεις που του το παρέχουν όσο και με τον προορισμό που επισκέπτεται.

Εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό της τουριστικής δραστηριότητας δεν ικανοποιεί κάποια ζωτική ανάγκη, η συμπεριφορά του τουρίστα είναι ιδιαίτερα εύθραυστη, υποκείμενη σε ψυχολογικές και κοινωνικές επιρροές, προσωπικές ευαισθησίες και βραχυπρόθεσμες αντιδράσεις. Ακόμη κι αν αλλοιωθεί ένας μόνο κρίκος, θα επηρεαστεί ολόκληρη η τουριστική αλυσίδα! Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες και, παλαιότερα, η επιδημία του αφθώδους πυρετού ή γρίπη των πτηνών ή οι πετρελαιοκηλίδες που έπληξαν τις ευρωπαϊκές ακτές αποτυπώνουν έντονα την εν λόγω κατάσταση.

Το τουριστικό προϊόν χαρακτηρίζεται από εξαιρετική πολυμορφία. Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, οι υποδομές υποδοχής και επικοινωνίας, καθώς

και η στέγαση και σίτιση συνιστούν τις βασικές πηγές εσόδων ενός τουριστικού προορισμού. Ο συνδυασμός των τοπικών τουριστικών πόρων και των παρεχόμενων υπηρεσιών κατατάσσει τον εκάστοτε προορισμό σε μια συγκεκριμένη μορφή τουρισμού, όπως, π.χ., παράκτιος ή ορεινός, αθλητικός ή θρησκευτικός, ιαματικός ή γαστρονομικός και, ασφαλώς, επιχειρηματικός τουρισμός.

Επιπροσθέτως, οι κάθετες αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων είναι εντονότερες σε σχέση με την πλειονότητα των άλλων τομέων της οικονομίας. Από αυτές τις αλληλεξαρτήσεις, που παρατηρούνται και σε παγκόσμια κλίμακα, προκύπτουν ενίοτε πολύπλοκες δομές και τάσεις στις εμπορικές σχέσεις. Εκτός από τις επιχειρήσεις και τους φορείς εκπροσώπησής τους, σημαντικοί παράγοντες αναδεικνύονται οι προορισμοί, με τις διάφορες δραστηριότητές τους που συγκεράζουν δημόσια και ιδιωτικά συμφέροντα.

Λόγω της ποικιλομορφίας του και της κατακερματισμένης φύσης των συστατικών στοιχείων του, ο τουρισμός στερείται σαφούς τομεακής ταυτότητας.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη

σελ.24

Σε τούτο οφείλεται, εν μέρει, η ελλιπής προβολή του σε πολιτικό επίπεδο και η, εν πάση περιπτώσει, ανεπαρκής αξιοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής σημασίας του.

Η πολυμορφία του επιχειρηματικού κόσμου και των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων του τουρισμού, η επίδρασή του σε πολλές άλλες οικονομικές δραστηριότητες, η ευρύτατη κοινωνική και συναισθηματική διάστασή του και, τέλος, η γεωγραφικώς διάσπαρτη και ευμετάβλητη κατανάλωση του προϊόντος του προσδίδουν στον τουρισμό κατ' εξοχήν οριζόντιο χαρακτήρα. Άμεση και ιδιαίτερα έντονη επιρροή μπορεί να ασκήσει ένας μεγάλος αριθμός, αν όχι η πλειονότητα, των πολιτικών τομέων, όπως η πολιτική για τις επιχειρήσεις, τις μεταφορές ή την περιφερειακή ανάπτυξη. Τούτο αφορά ιδίως τη βιώσιμη ανάπτυξη και την άνοδο, ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης, την κοινωνική και

οικονομική συνοχή, τη σύγκλιση των οικονομικών αποτελεσμάτων, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Ειδικότερα, ο τουρισμός συμβάλλει, σε μεγάλο βαθμό, στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τις επιχειρήσεις. Η πολυμορφία των προϊόντων και των υπηρεσιών, η γεωγραφική ποικιλία της εγκατάστασής τους και η εξέλιξη της αγοράς προς έναν βιώσιμο τουρισμό ανοιχτό σε όλους θα οδηγήσουν στη δημιουργία νέων αγορών για τις καινοτόμες επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ. Η έντονη ποικιλομορφία των προσφερόμενων θέσεων εργασίας στον εν λόγω τομέα μπορεί να προσελκύσει νέους που επιχειρούν την πρώτη επαφή τους με την αγορά εργασίας, να συμβάλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και να προωθήσει την ισότητα ευκαιριών σε όλα τα επίπεδα αρμοδιότητας.

Για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο τουρισμός συνιστά σημαντικό στοιχείο της ποιότητας ζωής τους, ενώ μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω με την προώθηση ενός βιώσιμου, ποιοτικού και ανταγωνιστικού ευρωπαϊκού τουρισμού, στο πλαίσιο του σεβασμού της χωρητικότητας των φυσικών και πολιτιστικών ζωνών του, ιδίως των τοποθεσιών του Natura 2000. Επιπροσθέτως, ο τουρισμός συμβάλλει στην προσέγγιση των ευρωπαίων πολιτών οι οποίοι, με τον τρόπο αυτό, ανακαλύπτουν και βιώνουν κοινές ευρωπαϊκές αξίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

3.1 Οι συνέπειες μετά το τρομοκρατικό χτύπημα

Σύμφωνα με πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τον ευρωπαϊκό τουριστικό κλάδο, η κατάσταση μπορεί να συνοψιστεί όπως περιγράφεται παρακάτω παρόλη την άνθιση και τις ευοίωνες προκλήσεις και στόχους το τρομοκρατικό χτύπημα έπληξε τουλάχιστον για ένα χρόνο τον τουρισμό και στην Ευρώπη.

3.1.1 Αερομεταφορές

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 10ης Οκτωβρίου 2001 σχετικά με τις *Συνέπειες των τρομοκρατικών επιθέσεων στις ΗΠΑ στον κλάδο των αερομεταφορών* παρέχονται λεπτομερή αριθμητικά στοιχεία όσον αφορά τις

επιπτώσεις για τον τομέα των ευρωπαϊκών αερομεταφορών. Πρόκειται για τον οικονομικό τομέα που υφίσταται τα πλέον σοβαρά πλήγματα από τα γεγονότα, με αποτέλεσμα σημαντικές περικοπές προσωπικού. Από οικονομική άποψη, οι πλέον αισθητές επιπτώσεις διαπιστώνονται στην πτώση του αριθμού των επιβατών πρώτης θέσης και επιχειρηματικής θέσης και των επιβατών των πτήσεων μεγάλων αποστάσεων. Ο αντίκτυπος στις αερομεταφορές φαίνεται καθαρά από τη μείωση των τακτικών πτήσεων με προορισμό και με προέλευση την Ευρώπη και, σε ορισμένο βαθμό, στο εσωτερικό της Ευρώπης. Η μείωση του αριθμού πτήσεων στο εσωτερικό της Ευρώπης οφείλεται μάλλον σε χρηματοοικονομικούς περιορισμούς παρά σε ύφεση της αγοράς. Οι αερομεταφορείς χαμηλού κόστους και οι αερομεταφορείς που προσφέρουν πτήσεις με ελάχιστες υπηρεσίες, οι οποίοι καλύπτουν κυρίως ευρωπαϊκά δρομολόγια, δεν έχουν επηρεαστεί σοβαρά. Η ανακοίνωση της μείωσης των υπηρεσιών και του προσωπικού από ορισμένες μεγάλες ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες υπονόμωσε την εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να διατηρήσουν την ίδια προσφορά πτήσεων με την προ των

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.27

γεγονότων προσφορά. Εντούτοις, η άμεση μετατόπιση από τα αεροπορικά ταξίδια προς τα σιδηροδρομικά ταξίδια είναι πιθανό να συνεχιστεί βραχυπρόθεσμα μόνο. Η μείωση της μεταφορικής ικανότητας και η άνοδος της τιμής των εισιτηρίων λόγω της αύξησης του κόστους (ασφάλιστρα και μετρά ασφαλείας) ενδέχεται να συμβάλουν στη μείωση των αεροπορικών ταξιδιών μεσοπρόθεσμα. ωστόσο, καθώς οι αεροπορικές εταιρείες θα αντιδρούν και θα συνειδητοποιούν ότι πρέπει να προωθήσουν τα αεροπορικά ταξίδια προκειμένου να ανακτήσουν τις αγορές τους, και καθώς οι ταξιδιώτες θα συνειδητοποιούν ότι τα πρόσθετα μέτρα ασφαλείας καθιστούν τις αερομεταφορές ασφαλέστερες απ' ό,τι πριν, η μεταφορική ικανότητα και ο όγκος των αερομεταφορών αναμένεται να επανέλθουν στα συνήθη επίπεδα μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα.

3.1.2 Ταξιδιωτικά πρακτορεία και διοργανωτές ταξιδιών

Τα ταξιδιωτικά πρακτορεία και οι διοργανωτές ταξιδιών αποτελούν ίσως τους κεντρικούς τομείς του τουριστικού κλάδου που έχουν υποστεί το βαρύτερο πλήγμα. Το 80 % περίπου των αεροπορικών εισιτηρίων στην Ευρώπη πωλείται μέσω των ταξιδιωτικών πρακτορείων και οι πωλήσεις αυτές αντιπροσωπεύουν έως και το 40 % του κύκλου εργασιών τους. Κατά τις ημέρες που ακολούθησαν την 11η Σεπτεμβρίου, οι ταξιδιωτικοί πράκτορες σημείωσαν έναν τεράστιο αριθμό ακυρώσεων, εκ των οποίων ορισμένες είχαν ως αποτέλεσμα την επιστροφή της καταβληθείσας τιμής. Παρατηρείται εντυπωσιακή πτώση του αριθμού άμεσων διεθνών ταξιδιών, ενώ ο αριθμός κρατήσεων για ταξίδια στο εγγύς μέλλον έχει μειωθεί αισθητά. Η αξιοσημείωτη συρρίκνωση στα πλέον επικερδή τμήματα, δηλαδή τα ταξίδια πρώτης θέσης και επιχειρηματικής θέσης, οι πτήσεις μεγάλων αποστάσεων και οι αερομεταφορές κανονικής τιμής (σε αντίθεση προς τους αερομεταφορές χαμηλού κόστους) είναι ιδιαίτερα επιζήμια για τους ταξιδιωτικούς

πράκτορες. Ορισμένες επιχειρήσεις πλήττονται πιο σκληρά από άλλες. Οι μεγάλοι διοργανωτές ταξιδιών υφίστανται ιδιαίτερα τις συνέπειες στις δραστηριότητές τους ως αερομεταφορές ναυλωμένων πτήσεων, των οποίων η φύση είναι παρεμφερής προς εκείνη των τακτικών πτήσεων. Οι απώλειες είναι εξαιρετικά υψηλές για τους ταξιδιωτικούς πράκτορες και τους διοργανωτές ταξιδιών που είναι εξειδικευμένοι σε προορισμούς στους οποίους καταγράφεται ιδιαίτερα έντονη συρρίκνωση της τουριστικής δραστηριότητας. Οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις δεν διαθέτουν χρηματοοικονομικά αποθέματα που να τους επιτρέπουν να αντιμετωπίσουν τις άμεσες αρνητικές επιπτώσεις για τις δραστηριότητές τους. Αρκετές εταιρείες έχουν αναγγείλει περικοπές του προσωπικού ή φαίνεται να βρίσκονται στα πρόθυρα της πτώχευσης. Πρέπει να αναμένεται ότι ορισμένες από αυτές θα

αποσυρθούν από την αγορά, ήδη κάποιες έχουν αποσυρθεί, και η συγκεντρωτική στάση, που υπήρχε ήδη πριν από τα γεγονότα, είναι πιθανό να αυξηθεί.

3.1.3 Καταλύματα

Οι μειώσεις του αριθμού πελατών, έως και κατά 50 % της κανονικής πελατείας, πλήττουν κυρίως τα μεγάλα ξενοδοχεία και τα ξενοδοχεία πολυτελείας που βρίσκονται στις πρωτεύουσες και σε άλλες μεγάλες πόλεις και που φιλοξενούν ξένους επισκέπτες, επιχειρηματίες και προσκεκλημένους σε συνέδρια και εμπορικές εκθέσεις. Αυτές οι απώλειες και οι προοπτικές υπερπήδησής τους σχετίζονται άμεσα με τις προαναφερόμενες συνέπειες επί ορισμένων τύπων προορισμού και χωρών. Σε ορισμένες χώρες, η συνολική μείωση του ποσοστού πληρότητας των καταλυμάτων στους αστικούς προορισμούς εκτιμάται σε 20 % έως 30 %. Από την άποψη αυτή, δεν αναμένεται καμιά αλλαγή πριν από το τέλος

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.29

του παρόντος έτους. Οι πρώτες θετικές εξελίξεις άρχισαν να επέρχονται από το δεύτερο τρίμηνο του 2002 και μετά.

Η απασχόληση στον τομέα των καταλυμάτων πλήττεται επίσης από τις συνέπειες αυτές. Τα ξενοδοχεία των μεγάλων πόλεων αναγγέλλουν την πρόθεσή τους να απολύσουν προσωπικό ή επιθυμούν, σε πρώτη φάση, να μειώσουν το κανονικό ωράριο εργασίας όλου του προσωπικού τους. Όσον αφορά τα φθηνά καταλύματα, οι ξενώνες νεότητας πλήττονται ιδιαίτερα καθώς οι Αμερικανοί επισκέπτες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό ποσοστό της πελατείας τους. Ο αντίκτυπος στους ευρωπαϊκούς ξενώνες νεότητας ενδέχεται να είναι σημαντικότερος τοκαλοκαίρι του 2002, δεδομένου ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις συνέβησαν μετά την περίοδο αιχμής τους. Ανάλογα με τη γεωγραφική τους θέση, οι ξενώνες νεότητας

αναμένουν ζημίες της τάξης του 5 % έως 20 % του κύκλου εργασιών τους για τα προσεχείς έτη. Μολονότι κατ' αρχήν οι μετακινήσεις των νέων Ευρωπαίων επηρεάζονται σε μικρότερο βαθμό, η κατάσταση των ξενώνων νεότητας είναι πιθανό να επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό εάν οι αρχές επιβάλουν περιορισμούς ή όρους για τα σχολικά ταξίδια, όπως συνέβη σε ορισμένες χώρες (π.χ. Γαλλία) μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις.

3.1.4 Άλλοι τομείς

Όσον αφορά τις βραχυπρόθεσμες ενοικιάσεις σε ιδιώτες και επιχειρηματίες που ταξιδεύουν, ο ευρωπαϊκός κλάδος της ενοικίασης αυτοκινήτων ήδη υπάρχει μείωση κατά το ένα τρίτο του κύκλου εργασιών του στο τέλος του παρόντος έτους. Κατά τις τρεις πρώτες εβδομάδες που ακολούθησαν την 11η Σεπτεμβρίου, μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες σημείωσε μείωση κατά 15 % της ενοικίασης αυτοκινήτων στους αερολιμένες. Η παράλληλη αύξηση κατά 12 % της ενοικίασης στους σιδηροδρομικούς σταθμούς δεν στάθηκε δυνατό να αντισταθμίσει τις απώλειες αυτές με κανέναν τρόπο, καθώς βασίζεται σε πολύ μικρότερο όγκο

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.30

δραστηριοτήτων. Ο αντίκτυπος θα είναι επίσης αισθητός για την αυτοκινητοβιομηχανία, δεδομένου ότι αναμένεται να επιβραδυνθεί ο ρυθμός ανανέωσης του τρέχοντος στόλου και να μειωθεί ο αριθμός των πωλήσεων, πράγμα που θα έχει επιπτώσεις τόσο στην αγορά νέων αυτοκινήτων όσο και σε εκείνη των μεταχειρισμένων αυτοκινήτων. Όσον αφορά τα πάρκα αναψυχής, η μείωση κατά 30 % και άνω του αριθμού των επισκεπτών μετά την 11η Σεπτεμβρίου αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των επενδύσεων σε νέο εξοπλισμό στον υποτομέα αυτό, ιδίως για τις ΜΜΕ. Το αποτέλεσμα αυτό ισχύει επίσης και για τους προαναφερόμενους τομείς. Βραχυπρόθεσμα, οι επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να προκαλέσουν χρηματοοικονομικά προβλήματα στους προμηθευτές και στους κατασκευαστές εξοπλισμού και δεν αποκλείεται να

οδηγήσουν στο κλείσιμο επιχειρήσεων. Πιο μακροπρόθεσμα, ενδέχεται να προκύψει μια συγκέντρωση σε όλους τους τομείς, η οποία θα μειώσει την ποικιλία της προσφοράς.

3.2 Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Οι τουρίστες, οι ΜΜΕ και οι άλλες επιχειρήσεις, οι προορισμοί, οι δημόσιες διοικήσεις και οι τοπικοί πληθυσμοί πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του αειφόρου τουρισμού. Πολλοί από αυτούς τους ενδιαφερόμενους κύκλους συμφερόντων έχουν ήδη ξεκινήσει να ανταποκρίνονται στις υπάρχουσες προκλήσεις. Οι βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού μπορούν να στηριχθούν σε ένα σημαντικό όγκο έργου και εγγράφων που είναι ήδη διαθέσιμα. Σημαντικές διεργασίες και αρχές περιγράφονται σε αυτά τα έγγραφα, τα οποία εφαρμόζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αλλού. Αναπτύσσονται δίκτυα για την ανταλλαγή ή τη διάδοση χρησίμων πληροφοριών, καθώς και για την προώθηση των βέλτιστων πρακτικών υλοποίησης του αειφόρου τουρισμού.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.31

Ωστόσο, ένα μείζον ζήτημα είναι γιατί οι διαθέσιμες προσεγγίσεις, οι πρωτοβουλίες, τα μέσα και οι ορθές πρακτικές δεν έχουν έως τώρα εφαρμοστεί επαρκώς στην πράξη.

3.2.2 Ενισχύεται ο ευρωπαϊκός τουρισμός.

Η ένταξη των 10 νέων χωρών στην Ε.Ε. αναμένεται ότι θα ενισχύσει τα ταξίδια και τον τουρισμό, συνεισφέροντας στο παγκόσμιο εγχώριο προϊόν με 54, 6 δισεκατομμύρια δολάρια και δημιουργώντας 3 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ταξιδιών και Τουρισμού (**World Travel & Tourism Council - WTTC**).

Περισσότερο από τις νεοεισελθείσες χώρες εκτιμάται ότι θα ωφεληθούν η Ουγγαρία και η Πολωνία, ενώ υπάρχει το ενδεχόμενο ο έλεγχος των συνόρων στα νέα μέλη να μειώσει τη ζήτηση από τη Ρωσία και την Ουκρανία που είναι γι' αυτές παραδοσιακές τουριστικές αγορές

Επίσης η διεύρυνση της Ε.Ε. προξένησε και τη μείωση κόστους του αεροπορικού ταξιδιού, με πολλές εταιρίες να στέφουν το ενδιαφέρον τους ανατολικά, ενώ μικρές αεροπορικές εταιρίες όπως οι Air Polonia, Sky Europe, Smart Wings και Wizz Air, αυξάνουν τον αριθμό των πτήσεων τους προς και από ανατολικούς ευρωπαϊκούς προορισμούς.

Αξιοσημείωτο είναι ότι το διάστημα 2001-2003 οι 8 νεοεισελθείσες ανατολικές χώρες στην Ε.Ε., εμφανίζουν αυξανόμενη μείωση, που έπεσε στο 28,3%, στα έσοδα ανά διαθέσιμο δωμάτιο. Το 2003 ο μέσος όρος τιμών δωματίου σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης κυμαινόταν στα 83€ δηλαδή μειωμένος κατά 20%

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.32

συγκριτικά με τον μέσο όρο τιμών στην Ευρωζώνη. Τέλος, η έρευνα αναφέρει ότι οι νέες χώρες - μέλη, με αφορμή την ένταξη τους στην Ε.Ε. τα επόμενα χρόνια θα βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη του ξενοδοχειακού τομέα.

3.3 Ιδιωτικές εταιρείες στην αλυσίδα προσφοράς του τουρισμού

Οι ιδιωτικές τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα υπάρχοντα μέσα και εργαλεία που ευνοούν την αειφορία του τομέα και των δραστηριοτήτων του. Θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθούν με την

ανάπτυξη προϊόντων και την εσωτερικοποίηση του κόστους στις μεταβαλλόμενες και τις νέες αγορές που προκύπτουν από τους διάφορους τύπους πολιτικών και πρωτοβουλιών αειφορίας, στις επιχειρηματικές τάσεις που ευνοούν τα θέματα αειφορίας, καθώς και στις αυξανόμενες απαιτήσεις αειφορίας. Η σωστή εκτίμηση των τιμών προϋποθέτει τη σωστή εκτίμηση των δαπανών και των δυνατοτήτων υλοποίησης αιφόρων μοντέλων κατανάλωσης και παραγωγής, καθώς και την ερμηνεία των ευρύτερων οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών συνεπειών και επιπτώσεων. Στο πλαίσιο αυτό, ο κλάδος του τουρισμού θα πρέπει να αναπτύξει και να προτείνει λύσεις για την επίτευξη της αειφορίας οι οποίες να είναι εφικτές σε ένα περιβάλλον με μικρά περιθώρια κέρδους και με συντηρητικά έξοδα από τους τουρίστες. Οι νέες δομές ανοικτής διακυβέρνησης θα απαιτήσουν από τους επιχειρηματίες μεγαλύτερη υπευθυνότητα κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους με οικονομικά αιφόρο τρόπο ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα. Αυτό προϋποθέτει την πλήρη υλοποίηση επαρκών πρακτικών ΕΚΕ για την αλυσίδα προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών και

επιχειρήσεων κάθε τύπου και μεγέθους, καθώς και την εξέταση των διαθέσιμων αιφόρων μοντέλων και προϊόντων. Συμπεριλαμβάνει την κατάλληλη κατάρτιση και εκπαίδευση, ενεργό κοινωνικό διάλογο και διαδικασίες παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων για την αειφορία. Οι τουριστικές επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν από τα εμπορικά πλεονεκτήματα που παρέχει η μετάβαση σε αιφόρες επιλογές τρόπου ζωής των καταναλωτών. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν αναγνωρισμένα εργαλεία και συστήματα διαχείρισης, ελέγχου, πιστοποίησης και σήμανσης προϊόντων για να προσελκύσουν καταναλωτές οι οποίοι είναι ολοένα και περισσότερο ευαισθητοποιημένοι όσον αφορά την αειφορία, καθώς και για να προβάλουν τις προσπάθειές τους, και προγράμματα εκμάθησης και ανάπτυξης ικανοτήτων αιφόρου τουρισμού προκειμένου το

προσωπικό τους να προσαρμοστεί στις νέες επιχειρηματικές μεθόδους. Θα πρέπει επίσης να αξιοποιήσουν τις αυξημένες δυνατότητες των ηλεκτρονικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων να καταστούν περισσότερο αειφόρες. Μια υπεύθυνη στάση όσον αφορά την ανάπτυξη προορισμών και την παροχή προϊόντων, καθώς και η συμμετοχή των αυτοχθόνων πληθυσμών στη διαδικασία ανάπτυξης, συνιστούν σημαντικά χαρακτηριστικά μιας επιχείρησης της τουριστικής οικονομίας με αειφόρο διαχείριση. Αναμένεται από τα στελέχη του κλάδου του τουρισμού να αναγνωρίζουν την αυτοδιάθεση της τοπικής κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και τον τοπικό έλεγχο των τοπίων της περιοχής. Αυτό περιλαμβάνει τη συμμετοχή στην ανάπτυξη τοπικών προορισμών

Με τρόπο που να ωφελεί τους τοπικούς κατοίκους, τους τουρίστες και το τοπίο, ιδιαίτερα όταν το προϊόν στηρίζεται στον αυτόχθονα πολιτισμό και την επικράτειά του. Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται στις τουριστικές υπηρεσίες και στην ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων θα πρέπει να συμμετέχουν στην αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας προορισμών και στην εφαρμογή των

διάφορων εργαλείων που χρησιμοποιούνται για την τήρηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών απαιτήσεων.

Για την καλύτερη εκτέλεση των καθηκόντων τους που αφορούν την παραγωγή ενός αειφόρου τουριστικού προϊόντος, οι τουριστικοί προορισμοί και οι δημόσιες αρχές σε όλα τα κυβερνητικά επίπεδα θα πρέπει να υιοθετήσουν τις εξής αρχές χρηστής διακυβέρνησης: ανοικτό χαρακτήρα, συμμετοχή, απόδοση ευθυνών, αποτελεσματικότητα και συνεκτικότητα. Οι πολυμερείς εταιρικές σχέσεις με αντικείμενο τη διακυβέρνηση περιλαμβάνουν διάφορους τύπους ενδιαφερομένων φορέων, δηλ. δημόσιες αρχές, ιδιωτικές επιχειρήσεις και άλλες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών. Όλοι αυτοί οι φορείς μπορούν να έχουν άμεση επιρροή σε αυτές τις διαδικασίες διακυβέρνησης στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων μέσω

κατάλληλων φόρουμ ενδιαφερόμενων φορέων. Η αποτελεσματική ανάπτυξη πολιτικών και η συνεκτική ενοποίησή τους, συμπεριλαμβανομένης της ενοποίησης περιβαλλοντικών και κοινωνικών πολιτικών με οικονομικές και επιχειρηματικές πολιτικές, έτσι ώστε να εξισορροπούνται αυτοί οι τρεις πυλώνες αιεφόρου ανάπτυξης, μπορούν να θεωρηθούν ως σημαντικό μέσο επίτευξης αιεφόρου ανάπτυξης. Η διατομεακή διαχείριση χρήσης της γης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδικασίας ενσωμάτωσης τομεακών και θεματικών ζητημάτων στους τουριστικούς προορισμούς. Οι διαδικασίες εκτίμησης επιπτώσεων και τα συστήματα παρακολούθησης και δεικτών, ως μηχανισμοί υποστήριξης της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, αναμένεται να συμβάλουν στην ενοποίηση πολιτικών και στην αποτελεσματική ανάπτυξη πολιτικών, συμπεριλαμβανομένου του περιφερειακού και τοπικού επιπέδου. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές αποτελούν στοιχείο κλειδί για τη χρήση των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων με σκοπό τη βελτίωση της αιεφορίας των τουριστικών προορισμών, που θα πρέπει να υπόκεινται στη διαδικασία υποβολής εκθέσεων. Προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια, οι

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.35

τουριστικοί προορισμοί και οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν μηχανισμούς για την αποτίμηση της εξισορροπημένης δημόσιας διαχείρισης της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Θα μπορούσαν να αναπτύξουν κοινά συστήματα αξιολόγησης και υποβολής συστήματος εκθέσεων με τριπλό αποτέλεσμα (οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό αντίκτυπο) ως ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι περισσότεροι τουριστικοί προορισμοί και δημόσιοι φορείς πρέπει να βελτιώσουν την απόδοσή τους όσον αφορά την αιεφορία. Θα μπορούσαν να συμμετάσχουν οι ίδιοι στην ανάπτυξη, προώθηση και χρήση μμέσων της αγοράς, σε εθελοντικές συμφωνίες, σε προγράμματα σήμανσης και πιστοποίησης, προκειμένου να διευκολυνθεί η έγκριση και χρήση ενός τουριστικού προϊόντος αιεφόρου

ποιότητας από όλες τις κατηγορίες ενδιαφερόμενων φορέων. Η απόδοση και η ανάπτυξη τουριστικών προορισμών θα πρέπει να καθοδηγούνται από την ποιότητα και τη φέρουσα ικανότητα. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, σε συνεργασία με άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς ενδιαφερόμενους φορείς που δραστηριοποιούνται στην επικράτειά τους, και με σκοπό να δημιουργηθούν «χώροι μάθησης» στον τομέα του τουρισμού, θα πρέπει να υλοποιήσουν κατάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους επαγγελματίες του κλάδου. Τα στελέχη τουριστικών προορισμών και οι άλλοι δημόσιοι φορείς πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη βασική τεκμηρίωση του αιφόρου τουρισμού. Η βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους που αφορούν την αιφορία θα πρέπει να απευθύνεται ιδιαίτερα σε τομείς με στρατηγική σημασία για την αιφόρο τουριστική ανάπτυξη.

3.4 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Από το 1980, η ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού σε διεθνές επίπεδο οδήγησε σε διπλασιασμό των διεθνών αφίξεων σε ευρωπαϊκούς προορισμούς, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύουν πλέον σχεδόν το 60 % της συνολικής τουριστικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. Όλα δείχνουν ότι αυτή η ανάπτυξη θα συνεχιστεί . σε μια έντονα ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά: ο όγκος του ευρωπαϊκού τουρισμού αναμένεται να διπλασιαστεί εκ νέου τα επόμενα 20

έως 25 έτη. Ο τουρισμός είναι ένας από τους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας με τις καλύτερες προοπτικές.

Ο τουρισμός της Κοινότητας αφορά κυρίως εσωτερικές μετακινήσεις: μόλις 13 % των δραστηριοτήτων αφορούν επισκέπτες από κράτη μη μέλη. Όσον αφορά τους ίδιους τους πολίτες της ΕΕ, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, τα τρία τέταρτα εξ αυτών μετακινήθηκαν εντός της ΕΕ. Περίπου τα τέσσερα πέμπτα του ευρωπαϊκού τουρισμού είναι ψυχαγωγικού χαρακτήρα, γεγονός που σημαίνει ότι η επιλογή του προορισμού είναι σχετικά αυθαίρετη. Το υπόλοιπο της τουριστικής δραστηριότητας γίνεται για άλλους σκοπούς, οι οποίοι συνήθως δεν επιτρέπουν την ελεύθερη επιλογή προορισμού. **Στην ΕΕ, το σύνολο αυτής της δραστηριότητας περιλαμβάνει περισσότερες από δύο εκατομμύρια τουριστικές επιχειρήσεις, με 7,7 εκατομμύρια εργαζόμενους. Ο αριθμός αυτός αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 15 % την επόμενη δεκαετία. Το 2001, στην τουριστική βιομηχανία αντιστοιχούσε περίπου το 5 % του ΑΕΠ της ΕΕ, το οποίο υπερβαίνει το 12 % αν ληφθεί υπόψη η ευρύτερη τουριστική οικονομία. Σχεδόν 99 % των ευρωπαϊκών τουριστικών επιχειρήσεων είναι ΜΜΕ. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις που διαχειρίζονται ένα σημαντικό ποσοστό του όγκου του εμπορίου, ιδιαίτερα σε διεθνές επίπεδο.**

Παγκόσμιος Τουρισμός

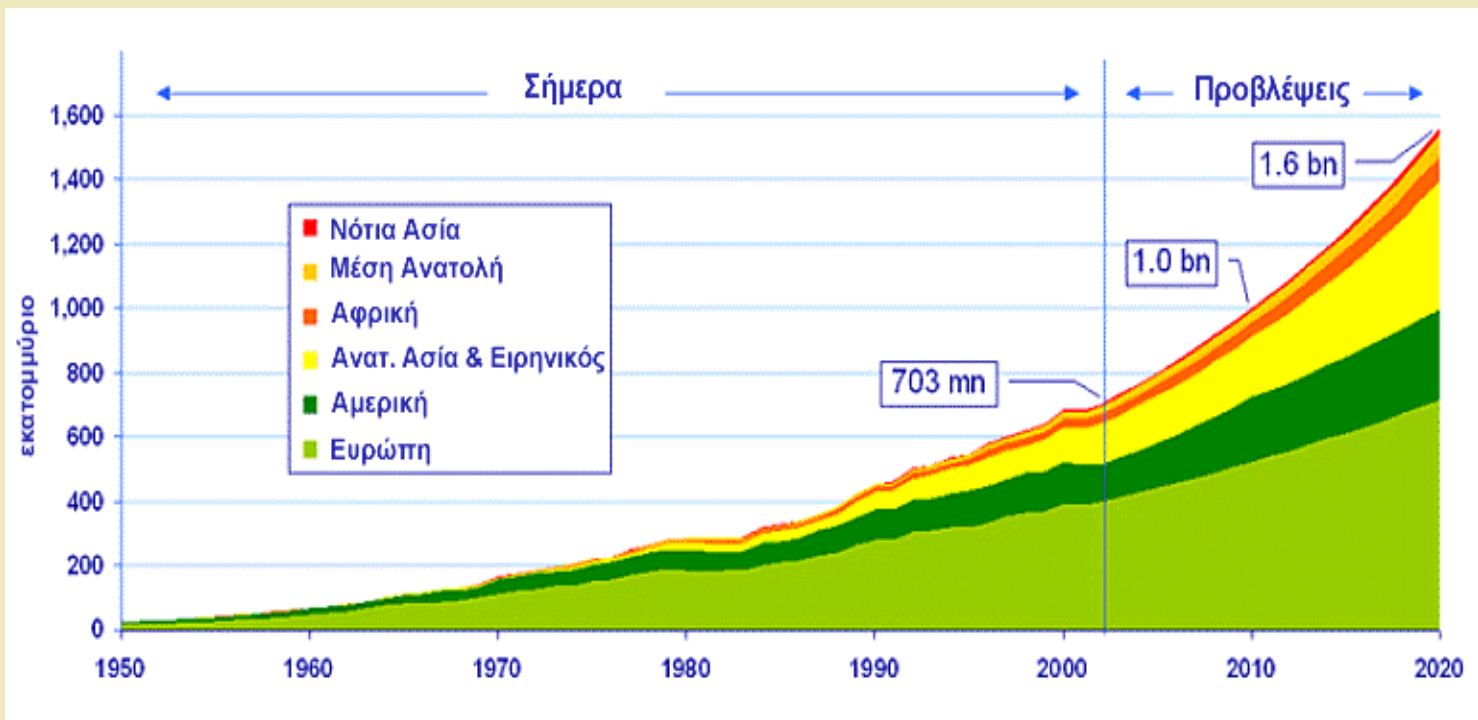
Ο τουρισμός έχει επεκταθεί σημαντικά κατά τα τελευταία 50 έτη και αποτελεί πλέον μια παγκόσμια βιομηχανία. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του WTO, στις επόμενες δεκαετίες τα υπεραστικά ταξίδια παγκοσμίως θα αυξηθούν με μεγαλύτερη ταχύτητα (5,4% κάθε έτος) από ότι τα ταξίδια εντός των χωρών (3,8%). Σύμφωνα με στατιστικές του WTO, για το 2002 εκτιμούνται διεθνείς τουριστικές εισπράξεις της τάξης των 463 δισεκατομμυρίων αμερικανικών δολαρίων, ένα σύνολο 693 εκατομμυρίων τουριστικών αφίξεων σε όλη την υφήλιο και, τέλος, προβλέπονται ένα δισεκατομμύριο αφίξεις έως το 2010. Ο Ευρωπαϊκός τουρισμός καταλαμβάνει τα 2/3 του παγκόσμιου τουρισμού και αναμένεται να διπλασιαστεί έως το 2025. Η Μεσόγειος αποτελεί τον πρώτο σε προτίμηση τουριστικό προορισμό παγκοσμίως και παράγει το 1/3 των παγκόσμιων τουριστικών εισοδημάτων.

Προβλέψεις Βιομηχανίας Τουρισμού

Σύμφωνα με το Τουριστικό Όραμα 2020 του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, προβλέπεται

ότι οι διεθνείς αφίξεις αναμένεται να ξεπεράσουν τα 1,56 δισεκατομμύρια έως το έτος 2020. Από αυτές τις παγκόσμιες αφίξεις, τα 1,2 δισεκατομμύρια θα είναι ενδοπεριφερειακά και τα 0,4 θα είναι από υπερατλαντικούς ταξιδιώτες.

Οι συνολικές τουριστικές αφίξεις ανά περιοχή δείχνουν ότι γύρω στο 2020 οι τρεις πρώτες περιοχές στην άφιξη τουριστών θα είναι η Ευρώπη (717 εκατομμύρια τουρίστες), η Ανατολική Ασία-Ειρηνικός (397 εκατομμύρια) και η Αμερική (282 εκατομμύρια).

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού

3.4.1 Κύριες προκλήσεις

Η κυριότερη πρόκληση για τον ευρωπαϊκό τουρισμό, τις επιχειρήσεις και τους προορισμούς του είναι η εξής: με ποιον τρόπο είναι δυνατή η διαχείριση της αναμενόμενης ανάπτυξης του τομέα κατά τις δύο επόμενες δεκαετίες έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν υπερβαίνει τα όρια των διαθέσιμων πόρων, καθώς και τις δυνατότητες αναπαραγωγής των εν λόγω πόρων, παράλληλα με την εμπορική επιτυχία του τομέα μέσω μιας ανταγωνιστικής και ποιοτικής ανάπτυξης, η οποία λαμβάνει υπόψη τους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης στις επιμέρους κατηγορίες του τουρισμού, και την παραγωγή εκτεταμένων κοινωνικών και

περιβαλλοντικών ωφελειών. Λόγω των μοντέλων κατανάλωσης και παραγωγής που παρεμποδίζουν την αειφορία, ο τουρισμός μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες. Εντούτοις, συχνά αντιμετωπίζεται ως ένα μέσο εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, καθώς ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό του τουριστικού προϊόντος στηρίζεται στην περιβαλλοντική, πολιτιστική και κοινωνική ποιότητα, ο τομέας κινδυνεύει να καταναλώνει τη δική του βάση πόρων παραγωγής εσόδων, και να καταστεί οικονομικά και κοινωνικά μη βιώσιμος. Άλλες κρίσιμες προκλήσεις για την αειφορία του τουρισμού: η έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για ορισμένες εργασίες, κυρίως λόγω των συνθηκών εργασίας, η ανάπτυξη των μεταφορών και η επίδρασή της στις μεταφορικές ροές, την ποιότητα των υπηρεσιών, τη χρήση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος, η αυξανόμενη τάση συγκέντρωσης των εργασιών, με την ενίσχυση της κάθετης ενοποίησης των τουριστικών υπηρεσιών, και η υιοθέτηση και ενσωμάτωση νέων τεχνικών πληροφόρησης και επικοινωνίας ως παραγόντων ανταγωνιστικότητας. *Χρηστή δημόσια και ιδιωτική διαχείριση* Η χρηστή δημόσια και ιδιωτική διαχείριση είναι στοιχείο κλειδί για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και, συνεπώς, για την επίτευξη αειφόρων μοντέλων παραγωγής.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.39

Στους σχετικούς στόχους περιλαμβάνονται: η ενσωμάτωση της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης στις συνολικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές στρατηγικές ανάπτυξης, ολοκληρωμένες τομεακές πολιτικές και συνολική συνεκτικότητα σε όλα τα επίπεδα, πολυμερείς συμφωνίες για το περιβάλλον και αειφόρες διεθνείς εμπορικές πολιτικές, η ανάπτυξη και υιοθέτηση ενός συστήματος υποβολής εκθέσεων και λογαριασμών αειφορίας για την εταιρική ευθύνη τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα, η επέκταση ειδικά για τουριστικούς προορισμούς και σε περιφερειακό επίπεδο, ο σχεδιασμός και η χρήση συστημάτων παρακολούθησης και δεικτών για την αλυσίδα προσφοράς και την ανάπτυξη προορισμών, και η διασφάλιση της

συμμετοχής των πολιτών στην αειφόρο ανάπτυξη, τόσο ως καταναλωτών όσο και ως εργαζομένων. Οι πολυμερείς λύσεις, δηλ. οι εταιρικές σχέσεις ανάμεσα στις δημόσιες αρχές και φορείς, τον ιδιωτικό τομέα και τις επιχειρήσεις του, και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς όπως συνδικαλιστικές οργανώσεις που, επιτρέπουν την προώθηση του τομέα και την αντιμετώπιση της έλλειψης συνοχής μεταξύ των εν λόγω εταίρων. .ωστόσο, η παραδοσιακή διαδικασία λήψης αποφάσεων και οι μεμονωμένες τομεακές πολιτικές είναι δύσκολο να αλλάξουν. .διαπιστώνεται επομένως μία έντονη ανάγκη για την ανάπτυξη διαφανών πολυμερών διαδικασιών οι οποίες θα είναι οργανωμένες σε λειτουργικά δίκτυα.

3.4.2 Μια ισορροπημένη προσέγγιση ως προς τους τρεις πυλώνες της αειφορίας.

Ο αειφόρος τουρισμός είναι αυτός που είναι οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμος, όχι όμως εις βάρος του περιβάλλοντος και του τοπικού πολιτισμού. Επομένως, αειφορία σημαίνει επαγγελματική και οικονομική επιτυχία· περιβαλλοντική ανάσχεση, προστασία και ανάπτυξη, και ευθύνη ως προς την κοινωνία και τις πολιτιστικές αξίες . τρεις αλληλοεξαρτώμενες πτυχές.

Οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες του ευρωπαϊκού τουρισμού παρατηρούνται σε εμφανώς αλλαγμένες περιφερειακές οικονομίες και περιοχές, ενώ τα τρέχοντα τουριστικά μοντέλα ενδέχεται να δυσχεράνουν την ικανοποίηση των ευρύτερων κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών απαιτήσεων. Μια σειρά προορισμών . ιδιαίτερα ορισμένες παράκτιες ζώνες στη Νότια Ευρώπη, ορισμένα ορεινά θέρετρα και κάποιες πόλεις υφίστανται τις αρνητικές συνέπειες μιας τουριστικής ανάπτυξης που υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητά τους. Ένας αειφόρος, ανταγωνιστικός τουρισμός υψηλής ποιότητας απαιτεί το σεβασμό της φέρουσας ικανότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών.

3.4.3 Αειφορα μοντέλα κατανάλωσης

Το πιο διαδεδομένο πρόβλημα του τουρισμού αναψυχής στην Ευρώπη είναι η συγκέντρωσή του σε συγκεκριμένες, περιορισμένες εποχές του έτους, γεγονός που συνδέεται τόσο με το κλίμα όσο και με τις πολιτιστικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της καθημερινής ζωής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον εποχικό κορεσμό των υποδομών επικοινωνίας, των τουριστικών εγκαταστάσεων και της φέρουσας ικανότητας των περιοχών. Η

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.41

λειτουργία εκτός εποχής συνεπάγεται πλεόνασμα δυναμικότητας στις υποδομές και τις επιχειρήσεις μμεγάλων διαστάσεων. Απαιτεί πολύ μεγάλο αριθμό προσωπικού περιστασιακής απασχόλησης με, συχνά, κακές συνθήκες εργασίας, γεγονός που έχει αρνητικές συνέπειες στα επίπεδα κατάρτισης, την ποιότητα των υπηρεσιών και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Αυτό, με τη σειρά του, δυσχεραίνει την προσέλκυση και συγκράτηση του τουριστικού εργατικού δυναμικού, και δημιουργεί δυσκολίες για τους επιχειρηματίες και τους εργαζομένους του τουριστικού τομέα.

Μολονότι ο ευρωπαϊκός τουρισμός είχε μειώσει στο παρελθόν τον, κατά κύριο λόγο, εποχικό του χαρακτήρα, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα. Πολύ συχνά, τα περιθώρια κέρδους για τις επιχειρήσεις και εισοδήματος για τους εργαζόμενους είναι πολύ μικρά, και αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από έντατική δραστηριότητα. Η δεύτερη κρίσιμη επιρροή στην αειφορία του τουρισμού, κυρίως από περιβαλλοντική άποψη, συνδέεται με τα τουριστικά ταξιδιωτικά μοντέλα, ιδιαίτερα όσον αφορά την απόσταση και τον τρόπο μεταφοράς. Η άνθηση του τουρισμού την τελευταία πενήκονταετία διευκολύνθηκε κυρίως από την ανάπτυξη των λιγότερο φιλικών για το περιβάλλον οδικών και εναέριων μεταφορών, οι οποίες έγιναν σταδιακά πιο διαδεδομένες και οικονομικά προσιτές. Αυτό το φαινόμενο υποστήριξε την τάση χρήσης του αυτοκινήτου για ταξίδια μεγάλων αποστάσεων και τα τουριστικά αεροπορικά ταξίδια όχι μόνο για μακρινούς αλλά και για κοντινούς προορισμούς.

Στο μέλλον, διάφοροι παράγοντες αναμένεται να έχουν σημαντική επίδραση στον τουρισμό. Ένας από αυτούς είναι η αναμενόμενη περαιτέρω αύξηση της έντασης ταξιδιών, η οποία θα συνίσταται τόσο στην αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που ταξιδεύει, ιδιαίτερα στα νέα κράτη μέλη, όσο και σε συχνότερα αλλά μικρότερης διάρκειας ταξίδια. Μια άλλη πτυχή είναι ότι οι τουρίστες αναψυχής αναζητούν ολοένα και πιο εξατομικευμένες επιλογές.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.42

Με την υποστήριξη κυρίως των ηλεκτρονικών μέσων, αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει την αναζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ατομικές ανάγκες του χρήστη, με σκοπό τη βέλτιστη εξισορρόπηση ανάμεσα στην ποιότητα και τη θετική εμπειρία, από τη μία πλευρά, και στην τιμή του συνολικού τουριστικού προϊόντος, από την άλλη. Οι δημογραφικές αλλαγές στην Ευρώπη θα έχουν περαιτέρω εμφανείς συνέπειες: θα αυξηθεί η βαρύτητα της ηλικιακής ομάδας 50-65 ετών των Ευρωπαίων στην τουριστική αγορά. Παράλληλα με τη σημαντική αύξηση του τουρισμού, αυτό θα οδηγήσει σε αλλαγές στη

ζήτηση αναφορικά με τους τύπους τουρισμού. Η μεγαλύτερη αύξηση αναμένεται στον τουρισμό που αφορά την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά. Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η αύξηση των τουριστών με ειδικές ανάγκες, οι οποίες θα πρέπει να καλύπτονται προκειμένου να μπορέσουν να απολαύσουν τα οφέλη του τουρισμού. Εκτός από το 10 % του πληθυσμού που αναγνωρίζεται επισήμως ότι ανήκει στην κατηγορία των ατόμων με ειδικές ανάγκες οποιουδήποτε τύπου, ένας αυξανόμενος αριθμός τουριστών αναμένεται να είναι άτομα με μειωμένη κινητικότητα λόγω ηλικίας ή προσωρινής αναπηρίας. Επιπλέον, η τουριστική δραστηριότητα και η συμπεριφορά των τουριστών εξαρτώνται από ψυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες, προσωπικές ευαισθησίες και βραχυπρόθεσμες αντιδράσεις. Αυτό σημαίνει επίσης ότι η προσπάθεια να επηρεαστούν και να πειστούν οι καταναλωτές, και να αναπτυχθεί η νοοτροπία της αειφορίας, μπορεί να θεωρηθεί ως μια επιτυχημένη προσέγγιση για τη δημιουργία αειφόρων μοντέλων κατανάλωσης, προκαλώντας αλλαγές στο παρεχόμενο προϊόν. Η αειφόρος νοοτροπία των τουριστών είναι το κλειδί για τον αειφόρο τουρισμό.

3.4.4 Αειφόρα μοντέλα παραγωγής

Αειφόρος αλυσίδα προσφοράς

Το τουριστικό προϊόν είναι εξαιρετικά ποικιλόμορφο και σύνθετο. Εκτός από την εμπορική διάθεση του προϊόντος στους τουρίστες, τα κύρια στοιχεία του είναι η μεταφορά των τουριστών από και προς τον προορισμό, καθώς και η παροχή όλων των απαραίτητων υπηρεσιών μετά την άφιξή τους εκεί. Η ιδιαίτερα έντονη κάθετη ανεξαρτησία μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων

που παρέχουν αυτά τα στοιχεία, η οποία απαντάται επίσης σε παγκόσμιο επίπεδο, οδηγεί σε περίπλοκες δομές και τάσεις στις εμπορικές σχέσεις. Όπως και με τους καταναλωτές, οι παροχείς τουριστικών υπηρεσιών ακολουθούν παραδοσιακά μοντέλα συμπεριφοράς, και συχνά δεσμεύονται από αυστηρές οικονομικές απαιτήσεις και αποφάσεις που καθορίζονται από την τιμή, σε έναν τομέα όπου εξακολουθεί να χρειάζεται την εσωτερικοποίηση του κοινωνικοοικονομικού και περιβαλλοντικού κόστους για τον ορθό καθορισμό των τιμών. Όσον αφορά τις τουριστικές μεταφορές, μεγαλώνει η ένταση ανάμεσα στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υποδομής και των υπηρεσιών μεταφορών και στις απαιτήσεις κινητικότητας του τουρισμού σχετικά με τις διαθέσιμες συνδέσεις με τους προορισμούς, την ικανότητα εξυπηρέτησης αυτών, και τις σχετικές δαπάνες.

Η διαχείριση της αλυσίδας προσφοράς του αειφόρου τουρισμού προϋποθέτει ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και ισότιμους όρους ανταγωνισμού. Συνδέεται με τη διαχείριση ποιότητας για την παραγωγή τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών. Η προσφορά αειφόρου τουρισμού συνεπάγεται επίσης τη βελτιστοποίηση της απασχόλησης καθώς και κοινωνικά οφέλη. Απαιτεί την αποσύνδεση του οικονομικού οφέλους από το κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος, με τη βοήθεια κατάλληλων συστημάτων που βασίζονται στην αγορά. Εν ολίγοις, τα αειφόρα μοντέλα τουριστικής παραγωγής προϋποθέτουν ότι οι

Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.44

επιχειρήσεις του κλάδου εφαρμόζουν την αρχή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης καθώς και τα επιμέρους στοιχεία αυτής, όπως η επαρκής απασχόληση και οι δυνατότητες μάθησης, τα συστήματα πιστοποίησης για την προώθηση αειφόρων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης, και Η χρήση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών όπου κρίνεται κατάλληλο.

3.4.5 Αειφόρος ανάπτυξη προορισμών

Το προϊόν του τουρισμού θα πρέπει να θεωρηθεί ως ο προορισμός και η διαδικασία που οδηγεί στη συνολική εμπειρία του τουρίστα. Συνεπώς, οι προορισμοί, με τις διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες συνδυάζουν δημόσια και ιδιωτικά συμφέροντα, είναι σημαντικοί ενδιαφερόμενοι κύκλοι συμφερόντων της αιφόρου παραγωγής. Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, η επικοινωνιακή υποδομή, οι υποδομές φιλοξενίας και οι τουριστικές εγκαταστάσεις είναι οι βασικοί πόροι ενός τουριστικού προορισμού. Οι τουριστικές απαιτήσεις σε σχέση με τη συνετή χρήση της γης, η τοπική πολιτιστική ταυτότητα και οι ανάγκες του τοπικού πληθυσμού προκαλούν ορισμένες φορές εντάσεις στο πλαίσιο της οικονομικό-κοινωνικό- περιβαλλοντικής αιφορίας σε επίπεδο προορισμού.

Ένα μοντέλο ανάπτυξης προορισμών απαιτεί τη διατήρηση της περιφερειακής ποικιλομορφίας του ευρωπαϊκού τουρισμού ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα· τη διασφάλιση της ποιότητας και το συνυπολογισμό της ευημερίας της τοπικής κοινότητας στους τουριστικούς προορισμούς, τη διατήρηση ή την αποκατάσταση των ευρωπαϊκών παράκτιων και ορεινών ζωνών, των προστατευμένων περιοχών και των αξιοθέατων πολιτιστικής κληρονομιάς ως βάση για την ελκυστικότητα των προορισμών, την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, και την προώθηση της αιφόρου κινητικότητας μεταξύ και εντός των προορισμών.

3.5 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι επιχειρήσεις έχουν ουσιαστική σημασία για την οικονομική μεγέθυνση της Ένωσης. Για να οικοδομήσει μια ισχυρή οικονομία, η ΕΕ πρέπει να καλλιεργήσει το πνεύμα της επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη, και να δημιουργήσει συνθήκες πλαισίωσης οι οποίες ενθαρρύνουν τις καινοτόμες επιχειρηματικές πρακτικές και οδηγούν στη δημιουργία και τη μεγέθυνση επιχειρήσεων. Η επίτευξη αυτών των στόχων έχει ζωτική σημασία για την πραγματοποίηση της αιφόρου οικονομικής

μεγέθυνσης που είναι απαραίτητη για τη στήριξη της κοινωνικής προόδου και την προστασία του περιβάλλοντος.

Η πολιτική της επιχείρησης της ΕΕ απευθύνεται στο επιχειρηματικό περιβάλλον στο σύνολό του, και έχει ως στόχο να βοηθήσει τις επιχειρήσεις - ανεξαρτήτως μεγέθους, νομικής μορφής ή τομέων - να μεγεθυνθούν και να αναπτυχθούν. Ο τριπλός της στόχος συνίσταται στην προώθηση και τη διευκόλυνση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, στην παρακίνηση της μεγέθυνσης και της καινοτόμου ικανότητας όλων των επιχειρήσεων χάρη στη δημιουργία ενός δυναμικού επιχειρησιακού περιβάλλοντος, και στην εξασφάλιση πραγματικής πρόσβασης στις αγορές της Ευρώπης και πέραν των συνόρων της, για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προσφέρουν αυτές οι επιχειρήσεις. Οι κυριότεροι στόχοι της πολιτικής της επιχείρησης περιγράφονται λεπτομερώς στη συνέχεια του παρόντος κειμένου.

Η ΕΕ έχει ως στόχο την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη, συμβάλλοντας στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών πλαισίωσης των επιχειρήσεων. Επιβραβεύοντας και υποστηρίζοντας όσους διακινδυνεύουν, καθώς επίσης και προωθώντας μεθόδους βελτίωσης της πρόσβασής τους στις πηγές χρηματοδότησης, μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Η

μεγάλη διαθεσιμότητα των μηχανισμών στήριξης των επιχειρήσεων, των δικτύων και των υπηρεσιών, διαδραματίζει επίσης ρόλο ουσιαστικής σημασίας από την άποψη αυτή. Η δημιουργία και η μεγέθυνση ομίλων νέων καινοτόμων επιχειρήσεων αποτελεί στοιχείο καθοριστικής σημασίας για τη στήριξη και την προώθηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας στις νέες βιομηχανίες που βασίζονται στη γνώση. Αυτό το στοιχείο συνηγορεί επίσης υπέρ της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, ούτως ώστε να αναπτύσσονται δεξιότητες και γνώσεις σ' αυτόν τον τομέα.

3.5.1 Η προώθηση ενός καινοτόμου επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Η καινοτομία αποτελεί ένα από τα κυριότερα ατού μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση. Η ορθή χρησιμοποίηση της έρευνας και της τεχνολογίας, καθώς και η προώθηση της ανταγωνιστικότητας, έχουν ζωτική σημασία για την ικανότητα μεγέθυνσης των τουριστικών επιχειρήσεων. Η ΕΕ προσπαθεί να καλλιεργεί πνεύμα καινοτομίας στην οικονομία και να εξασφαλίζει ότι θα παρέχεται στις επιχειρήσεις κάθε ευκαιρία που θα τους επιτρέπει να επωφελούνται από τα αποτελέσματα της καινοτομίας, μετατρέποντας τα σε ανταγωνιστικές επιχειρηματικές ιδέες.

3.6 ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Για να επιτύχει τους προαναφερόμενους στόχους της πολιτικής της επιχείρησης, η ΕΕ έχει διαμορφώσει διάφορες μεθόδους στρατηγικής. Η νέα διαδικασία BEST συγκεντρώνει διάφορες δραστηριότητες που κατά το παρελθόν ήταν μεμονωμένες, και περιλαμβάνει συγκριτική αξιολόγηση, σεμινάρια, συνεδριάσεις και επανεξετάσεις εκ μέρους ομολόγων. Βασίζεται σε στατιστικά στοιχεία, σε έρευνες και σε αναλύσεις που βοηθούν στο να διαμορφωθεί μια καθαρή εικόνα του επιχειρησιακού περιβάλλοντος και των υφισταμένων προβλημάτων. Οι μελέτες

και οι αναφορές συμπληρώνουν την προαναφερόμενη διαδικασία: τα πορίσματά τους θα βοηθήσουν την ΕΕ και τα κράτη μέλη για να προσαρμόσουν τις πολιτικές τους, και θα δώσουν στους υπευθύνους για τη λήψη αποφάσεων στις επιχειρήσεις και στους επαγγελματίες, πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές.

Η πολιτική της επιχείρησης χρηματοδοτείται από διάφορες κοινοτικές πηγές. Η κυριότερη απ' αυτές ήταν το πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα για την περίοδο 2001-2005. Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την καινοτομία στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από το πρόγραμμα υπέρ της καινοτομίας. Άλλες πηγές χρηματοδότησης, οι οποίες προορίζονται πιο άμεσα για τις επιχειρήσεις, περιλαμβάνουν τα διαρθρωτικά ταμεία και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ). Η ΕΤΕ στηρίζει έργα και χορηγεί δάνεια μέσω χρηματοδοτικών μεσαζόντων που εργάζονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα περιλαμβάνουν προγράμματα κατάρτισης, προώθηση της πρόσβασης σε νέες αγορές, βελτίωση της ποιότητας, προστασία του περιβάλλοντος, προώθηση της συνεργασίας,

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.48

Το Ταμείο Συνοχής και το μέσο προενταξιακών διαρθρωτικών πολιτικών χρηματοδοτούν αντίστοιχα μεγάλα έργα υποδομής για το περιβάλλον και τις μεταφορές που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον και του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών και μπορούν να επηρεάσουν σε μεγάλη κλίμακα την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη. Εφαρμογή νέων τεχνολογιών

Η Επιτροπή έχει επισημάνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλιστεί ότι οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν τα μέγιστα από την ηλεκτρονική οικονομία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του

κλάδου του τουρισμού, για τις οποίες ο πιθανός αντίκτυπος των ΤΠΕ είναι μεγάλος. Το σχέδιο δράσης eEurope 2005: Κοινωνία της πληροφορίας για όλους της Επιτροπής καλεί τον ιδιωτικό τομέα να συνεργαστεί με την Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων του eEurope. Με ρητή αναφορά στον τουρισμό, το σχέδιο ανακοινώνει ότι η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τον ιδιωτικό τομέα και τις περιφερειακές αρχές, θα ορίσει ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την προώθηση του eEurope και την παροχή δημόσιας πληροφόρησης φιλικής προς το χρήστη. Επιπλέον, το θεματικό πεδίο έρευνας προτεραιότητας «τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας», στο πλαίσιο του έκτου προγράμματος πλαισίου δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η πολιτική της επιχείρησης της ΕΕ είναι σήμερα σχεδιασμένη έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του συνόλου των επιχειρηματικών κύκλων και του περιβάλλοντός τους. Η ιστορία της διαμορφώθηκε χάρη στο έργο που έχει επιτευχθεί στους ακόλουθους τρεις τομείς πολιτικής, ουσιαστικής σημασίας: Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), καινοτομία και ανταγωνιστικότητα, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών και των ωφελημάτων της ενιαίας αγοράς.

3.6.1 Στρατηγική προσέγγιση

Η διαδικασία "Τουρισμός και απασχόληση" αποβλέπει στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων και στην παροχή των στοιχείων για τη δημιουργία βιώσιμου τουρισμού ποιότητας και ανταγωνιστικών ευρωπαϊκών τουριστικών επιχειρήσεων. Η στρατηγική που πρέπει να ακολουθηθεί για την επίτευξη των εν λόγω στόχων βασίζεται σ' ένα σύνολο στοιχείων, με κυριότερα τα εξής:

- εφαρμογή προσέγγισης που θα έχει ως κινητήριο δύναμη τη γνώση, με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πληροφοριών, την απόκτηση και ανάπτυξη τεχνογνωσίας, την καινοτομία μέσω της υλοποίησης νέων διαδικασιών και την εκμετάλλευση των βέλτιστων πρακτικών. Τούτο απαιτεί επίσης καλύτερη κατανόηση της οργάνωσης των φορέων, του συσχετισμού και της αλληλεξάρτησής τους.

διευκόλυνση της προσαρμογής του τομέα και των επιχειρήσεών του στις εξελίξεις της αγοράς: η εν λόγω προσαρμογή προϋποθέτει την εξέλιξη της τουριστικής προσφοράς, της ποιότητας των προϊόντων, της διαθεσιμότητας ικανού ανθρώπινου δυναμικού και επικαιροποιημένων μεθόδων διαχείρισης των επιχειρήσεων, με γνώμονα κυρίως τις ανάγκες των ΜΜΕ.

- χρησιμοποίηση όλων των πολιτικών και μέσων διαφόρων επιπέδων που μπορούν να επηρεάσουν τον τουρισμό: τούτο απαιτεί, αφενός, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τη διαχείριση των επιπτώσεών τους στον τουρισμό και, αφετέρου, την ενσωμάτωση των τουριστικών ζητημάτων στις διάφορες σχετικές πολιτικές.

- εφαρμογή περιορισμένου αριθμού μέτρων, διατάξεων και μέσων που να ανταποκρίνονται στα ζητήματα προτεραιότητας.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη

σελ.50

- καθορισμός, με όλους τους παράγοντες, των προς επίτευξη στόχων, των χρονοδιαγραμμάτων εκτέλεσης και του κόστους για τα ανωτέρω μέτρα.

- επιτάχυνση της μετάβασης όλων των φορέων, των διοικήσεων και των επιχειρήσεων του τουρισμού προς την κοινωνία της πληροφορίας και προώθηση της χρήσης εργαλείων και υπηρεσιών με βάση τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσής τους.

3.7 Η περαιτέρω συμβολή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

α) Σε διεθνές πλαίσιο

Ως εκ τούτου, η Κοινότητα θα συνεχίσει την πολιτική της όσον αφορά το αειφόρο εμπόριο στον τομέα των υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών προβληματισμών, τη διεθνή περιβαλλοντική καθοδήγηση, και τη θετική συνεργασία ανάμεσα στην απελευθέρωση του εμπορίου, την οικονομική ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική ανάπτυξη, χρησιμοποιώντας την αξιολόγηση των επιπτώσεων στην αειφορία. Η Κοινότητα θα εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να εξακολουθήσει να αντικατοπτρίζεται ακόμη καλύτερα στην κοινοτική πολιτική ανάπτυξης και τα προγράμματα ενίσχυσης η έμφαση που αποδίδει το *σχέδιο υλοποίησης* της WSSD στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη ως συμβολή στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και στην ανάπτυξη υποδομών, καθώς και στην αειφόρο ανάπτυξη στον αναπτυσσόμενο κόσμο, αλλά και ως θέμα που αφορά την προστασία και τη διαχείριση της βάσης φυσικών πόρων για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Θα συνεχίσει να εγγυάται ότι τα μέτρα σε αυτό τον τομέα καθοδηγούνται από την *κοινοτική στρατηγική για την υποστήριξη της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης στις*

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.51

αναπτυσσόμενες χώρες. Στο πλαίσιο της μεγαλύτερης έμφασης στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη στις, αναπτυσσόμενες χώρες θα μπορούσε να συμπεριληφθεί το ενδεχόμενο συνεργασίας με διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη (UNCTAD) και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (ΠΟΤ) με αντικείμενο τις ειδικές πρωτοβουλίες ST-EP (αειφόρος τουρισμός . εξάλειψη της φτώχειας). Ομοίως, η Κοινότητα προτίθεται να ενισχύσει τη συνεργασία της και τη συμμετοχή της στις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από διεθνείς φορείς, όπως το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (UNEP), ΠΟΤ, Ταξιδιών και Τουρισμού (WTTC)] και το διεθνές συμβούλιο τοπικών

πρωτοβουλιών για το περιβάλλον (ICLEI), με αντικείμενο την αλυσίδα προσφοράς του αειφόρου τουρισμού, την αειφόρο ανάπτυξη προορισμών και τη χρηστή δημοσιονομική και ιδιωτική διακυβέρνηση στον τομέα του τουρισμού στην Ευρώπη.

β) Σε ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού πρέπει καταρχήν να προσδιορίζει, να συστηματοποιεί και να υλοποιεί δράσεις και ορθές πρακτικές που πρόκειται να αναπτυχθούν τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Όσον αφορά μια προσέγγιση με γνώμονα τη ζήτηση και τη βελτίωση της αλυσίδας προσφοράς των ενδιαφερομένων φορέων, την ανάπτυξη προορισμών και το θεσμικό πλαίσιο, προσδιορίζονται οι ακόλουθοι πιθανοί τομείς επικέντρωσης:

- _ Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση με γνώμονα τον καταναλωτή.
- _ Ανάπτυξη πολυμερών εταιρικών σχέσεων και δικτύων.
- _ Ενοποίηση διακυβέρνησης και πολιτικής σε όλα τα επίπεδα.
- _ Ανάπτυξη ικανοτήτων, ορθές πρακτικές και δέσμευση των ενδιαφερομένων φορέων για την αειφορία.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.52

Οι πληροφορίες, τα εργαλεία πολιτικής και οι βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τον αειφόρο τουρισμό θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω. Διαπιστώνεται μια επείγουσα ανάγκη για αξιόπιστες τεχνικές ανάλυσης δυναμικότητας, για την ανάπτυξη μηχανισμών υποβολής εκθέσεων αειφορίας φιλικών προς το χρήστη για επιχειρήσεις, δημόσιες διοικήσεις και χρηματοδοτικούς φορείς, καθώς και για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων στατιστικής παρακολούθησης και δεικτών για την παροχή πληροφοριών πολιτικής με σκοπό τη διαχείριση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού και της χρήσης δεικτών ανάπτυξης

3.8 Τι προτίθεται να πράξει η Επιτροπή στο μέλλον - τα μέτρα

Τα μέτρα εντάσσονται στον εξής στρατηγικό στόχο: να καταστεί η ευρωπαϊκή οικονομία, που βασίζεται στη γνώση, η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία στον κόσμο (σχέδιο δράσεων "e-Europe"). Ο τουρισμός αποτελεί πρόσφορο έδαφος για τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), τόσο από τη βιομηχανία (αλληλεπιδράσεις μεταξύ φορέων, νέες υπηρεσίες) όσο και από τους καταναλωτές (πρόσβαση σε προσαρμοσμένες κινητές υπηρεσίες).

Η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάσει τη συγκεκριμενοποίηση της πρόσθετης κοινοτικής συμβολής στην υλοποίηση της αειφορίας του τουρισμού σε διεθνές και σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω μιας σειράς μέτρων που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.53

α) Λειτουργικές ρυθμίσεις που υποστηρίζουν τη συμβολή των κοινοτικών πολιτικών και της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού τουρισμού.

Μετρο 1: Οι εκτιμήσεις επιπτώσεων που αναλαμβάνονται κατά την προετοιμασία και την υλοποίηση του ετήσιου νομοθετικού προγράμματος και του προγράμματος εργασίας της Επιτροπής συμβάλλουν στον καλύτερο εκ των προτέρων προσδιορισμό των πρωτοβουλιών που αναμένεται να επηρεάσουν τον

τουρισμό, και στην ανάληψη μιας πρώτης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκτεταμένης εκτίμησης των πιθανών επιπτώσεών τους στον τουρισμό..

Μέτρο 2: Η Επιτροπή θα μπορούσε να συντάξει και να εγκρίνει ένα σχέδιο δράσης για την αύξηση της επιρροής των διάφορων κοινοτικών πολιτικών και μέτρων που επηρεάζουν τον ευρωπαϊκό τουρισμό με σκοπό την υποστήριξη της αειφορίας του τομέα. Με βάση μια λεπτομερή ανάλυση του δυναμικού των διάφορων κοινοτικών πολιτικών και μέτρων, η προετοιμασία ενός τέτοιου σχεδίου δράσης θα μπορούσε να αποτελέσει μια κοινή προσπάθεια, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του ανοικτού συντονισμού μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της Επιτροπής. Θα μπορούσαν να προσδιοριστούν τα προβλεπόμενα ή και προτιμώμενα μέτρα στο πλαίσιο των διάφορων συναφών κοινοτικών πολιτικών και μέτρων τα οποία, εκτός από αυτά που έχουν ήδη υλοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, θα συμβάλουν στην αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Ιδιαίτερη έμφαση μπορεί να αποδοθεί στις πολιτικές και τα μέτρα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της αειφορίας όσον αφορά το επιχειρηματικό πνεύμα και την ανταγωνιστικότητα, καθώς και της αειφόρου απασχόλησης και του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, στον τομέα του τουρισμού. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται επίσης σε θέματα που σχετίζονται με τη βάση φυσικών πόρων των τουριστικών δραστηριοτήτων καθώς και με τον αντίκτυπο αυτής. Αυτό το σχέδιο δράσης θα μπορούσε να συμπληρωθεί με έναν

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.54

οδηγό που θα απευθύνεται στους ενδιαφερόμενους φορείς στον τομέα του τουρισμού, με αντικείμενο την κοινοτική υποστήριξη της αειφορίας του ευρωπαϊκού τουρισμού.

Μέτρο 3: Η Επιτροπή θα μπορούσε να προτείνει μια συμφωνία συνεργασίας με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (ΠΟΤ) με αντικείμενο τον τουρισμό.

Η συμφωνία θα προσδιορίζει τα πεδία και τα μέτρα συνεργασίας. Σκοπός της θα είναι να προτείνει συγκεκριμένες ρυθμίσεις αναφορικά με τις πρωτοβουλίες του ΠΟΤ για τον τουρισμό, οι οποίες απευθύνονται ιδιαίτερα στον ευρωπαϊκό χώρο,

καθώς και να προσδιορίσει τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που θα αφορά και θα υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες του ΠΟΤ για τον τουρισμό και την υλοποίησή τους στην Ευρώπη. Η Επιτροπή θα ευνοεί τη συμβολή των κρατών μελών της ΕΕ, με την ιδιότητα του μέλους του ΠΟΤ, καθώς και των ενδιαφερόμενων ομάδων της κοινωνίας των πολιτών και κάθε άλλου αρμόδιου ενδιαφερόμενου φορέα, στην προετοιμασία και την υλοποίηση της συμφωνίας. Προκειμένου να είναι αποτελεσματική αυτή η ομάδα, ο ρόλος της οποίας στην υλοποίηση της αειφορίας του τουρισμού θα είναι κρίσιμος, θα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα μιας κοινής προσπάθειας όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του ανοικτού συντονισμού. Ηγετικό ρόλο θα πρέπει να διαδραματίζει η ευρωπαϊκή τουριστική βιομηχανία, σε συνεργασία με δημόσιους φορείς σε διάφορα επίπεδα και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η ομάδα θα μπορούσε να συντάξει, να συζητήσει και να υποβάλει ένα αναλυτικό πλαίσιο δράσης, το οποίο θα πρέπει να αναθέτει συγκεκριμένες δραστηριότητες στους επιμέρους ενδιαφερόμενους φορείς και να περιλαμβάνει ένα κοινώς αποδεκτό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Επίσης, θα πρέπει να είναι υπεύθυνη για την τακτική αξιολόγηση της υλοποίησης. Η εν λόγω ομάδα θα μπορούσε επίσης να αναπτύξει και να διαχειρίζεται ένα σύστημα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων αειφορίας του τομέα του τουρισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο,

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.55

υποβάλλοντας μια ετήσια έκθεση για τη διαχείριση του ευρωπαϊκού τουρισμού

Μέτρο 4: Επιπλέον, θα μπορούσε να καθοδηγεί την προετοιμασία ενός πρωτότυπου συστήματος παρακολούθησης και δεικτών τοπικών προορισμών αλλά και των τουριστικών επιχειρήσεων. Για τους σκοπούς της παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων, η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει, σε συνεργασία με άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, το έργο που έχει αναλάβει στον τομέα των δεικτών τουρισμού.

Μέτρο 5: Η Επιτροπή θα μπορούσε να δρομολογήσει μια πρωτοβουλία ευρέος φάσματος, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, για την προώθηση μοντέλων τουριστικής κατανάλωσης στην Ευρώπη. Η εν λόγω πρωτοβουλία θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε δύο βασικά προβλήματα που αφορούν βιώσιμες επιλογές των καταναλωτών για τον τουρισμό αναψυχής, δηλ. την εποχικότητα και τις τουριστικές επιχειρήσεις. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος του εποχικού χαρακτήρα του ευρωπαϊκού τουρισμού, η Επιτροπή ή κάποιος άλλος αρμόδιος φορέας θα μπορούσε να φιλοξενεί τακτικά μια στρογγυλή τράπεζα ενδιαφερόμενων φορέων με σημαντική επιρροή ή/και γνώση σε αυτόν τον τομέα. Αποστολή της θα είναι να αξιολογεί την εξέλιξη της εποχικότητας, τις συνέπειές της και τους παράγοντες που την επηρεάζουν, καθώς και να αναπτύσσει και να συζητά προσεγγίσεις για τον περιορισμό της εποχικότητας και το μετριασμό των αρνητικών συνεπειών της.

Μέτρο 6: Όσον αφορά τις τουριστικές μεταφορές, η Επιτροπή εγκαινιάζει μια πολυμερή στοχοθετημένη δράση η οποία θα υλοποιηθεί σε διάφορα στάδια. Μετά την τρέχουσα προπαρασκευαστική φάση, και σύμφωνα με βάσιμες πληροφορίες αναφορικά με την ταξιδιωτική συμπεριφορά των ευρωπαϊκών τουριστών, αυτό το μέτρο θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα ποσοτικό μοντέλο και σε μια αξιολόγηση με γνώμονα τους ενδιαφερόμενους φορείς και με αντικείμενο τον αντίκτυπο της τρέχουσας κατάστασης του ευρωπαϊκού τουρισμού που αφορά τις μεταφορές.

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.56

Θα μπορούσε να ολοκληρωθεί με ένα διαγωνισμό ιδεών στον τομέα του ευρωπαϊκού τουρισμού, με σκοπό τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση καινοτόμων προσεγγίσεων και αειφόρων μοντέλων κατανάλωσης και παραγωγής στον ευρωπαϊκό τουρισμό οι οποίες να κάνουν μεγαλύτερη χρήση των αειφόρων μεταφορών.

Μέτρο 7: Επιπλέον, η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο να προωθήσει τις πρωτοβουλίες των ενδιαφερόμενων φορέων,

συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναλαμβάνονται από τα μέσα ενημέρωσης, οι οποίες αποσκοπούν στη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και στην ανάπτυξη μιας νοοτροπίας που ευνοεί την αειφορία στις τουριστικές δραστηριότητες, στην πληροφόρηση των καταναλωτών, καθώς και στην προώθηση αειφόρων μοντέλων τουριστικής κατανάλωσης και στην αλλαγή των μη τουριστικών μοντέλων.

Μέτρο 8: η Επιτροπή θα μπορούσε να προωθήσει την ανάπτυξη και τη χρήση των εργαλείων και των δικτύων πληροφόρησης που περιλαμβάνουν και απευθύνονται στους διάφορους τύπους ενδιαφερόμενων φορέων, με σκοπό τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών και των παραδειγμάτων χρηστής διακυβέρνησης με αντικείμενο την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού, σε επίπεδο προορισμού και επιχείρησης. Αυτό το μέτρο προώθησης θα στηριχθεί κυρίως σε ηλεκτρονικά μέσα, αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητες καλύτερης χρήσης των τεχνολογιών των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών. Η Επιτροπή θα ευνοεί επίσης τη χρήση αυτού του μέτρου για την τακτική αξιολόγηση της προόδου που επιτυγχάνεται προς την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού.

Εφόσον καλύπτουν επαρκώς πτυχές σχετικές με την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού, το θέμα, ο χαρακτήρας και η προέλευση των εργαλείων, των δικτύων και των ενδιαφερόμενων φορέων μπορούν να έχουν οποιοδήποτε εύρος. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα μπορούσε να αναζητήσει μια λύση για τη

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.57

διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, της ενημέρωσης και της ευρύτερης χρήσης χρήσιμων εργαλείων και δικτύων που έχουν ήδη δημιουργηθεί με τη χρηματοδοτική υποστήριξη της Κοινότητας.

3.9 Πολιτική υπέρ των ΜΜΕ και της βιοτεχνίας

Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων

Μετά από πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ, η Επιτροπή αποφάσισε στις 30 Ιουλίου να δημιουργήσει μια *ειδική ομάδα* (taskforce) ενόψει της *απλούστευσης* του διοικητικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ. Έχοντας την επωνυμία BEST (Business Environment Simplification TaskForce), η ομάδα αυτή, που αποτελείται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, έχει αναλάβει να προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας και τη μείωση των επιβαρύνσεων που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη των ΜΜΕ. Εξάλλου, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 22 Απριλίου, μια σύσταση για τη βελτίωση και την απλούστευση του περιβάλλοντος των *νεοσύστατων επιχειρήσεων*, με την οποία καλεί τα κράτη μέλη να απλουστεύσουν τις διατυπώσεις και να ελαφρύνουν τις φορολογικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και στατιστικές υποχρεώσεις που βαρύνουν τις επιχειρήσεις αυτές.

Σύμφωνα με το στόχο της για τη *μείωση των προθεσμιών πληρωμής* στις εμπορικές συναλλαγές, η Επιτροπή παρουσίασε, εξάλλου, με μια ανακοίνωση που εκδόθηκε στις 9 Ιουλίου, μια σύνοψη των μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη μετά τη σύστασή της το 1995. Η Επιτροπή εξέδωσε επίσης, στις 9 Σεπτεμβρίου, μια ανακοίνωση για τη συμμετοχή των *ευρωπαϊκών ομίλων οικονομικού σκοπού* (ΕΟΟΣ) στις συμβάσεις του δημοσίου και στα προγράμματα που χρηματοδοτούνται με κρατική χρηματοδότηση, που στοχεύει στο να ενθαρρύνει τις ΜΜΕ να προσφεύγουν σ' αυτή τη μορφή διεθνικής συνεργασίας.

Εξάλλου, σε συνέχεια της σύστασής της του 1994 για τη *μεταβίβαση επιχειρήσεων* διοργάνωσε στις 3 και 4 Φεβρουαρίου στη Λίλλη ένα ευρωπαϊκό φόρουμ στο οποίο έγινε απολογισμός των μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη για τη διευκόλυνση της μεταβίβασης ΜΜΕ και επισημάνθηκαν οι καλύτερες πρακτικές στον τομέα αυτό.

Η «*στρογγυλή τράπεζα εκπροσώπων των τραπεζών και των ΜΜΕ*» υπέβαλε στην Επιτροπή την τελική έκθεσή της στις 27 Φεβρουαρίου. Η έκθεση αυτή περιγράφει τις καλύτερες πρακτικές που εφαρμόζουν οι τράπεζες και τις αναπροσαρμογές που πραγματοποίησαν οι τράπεζες στην εσωτερική οργάνωσή τους για να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των ΜΜΕ, και εξετάζει τις πιθανές βελτιώσεις. Για να βελτιωθεί η *πρόσβαση των ΜΜΕ σε ίδια κεφάλαια*, η Επιτροπή εξέδωσε μια ανακοίνωση με τίτλο «*Οι νέες κεφαλαιαγορές για τις ΜΜΕ: προοπτικές και ενδεχόμενα εμπόδια για την πρόοδο*» στην οποία, αφού περιγράφει τις πρόσφατες πρωτοβουλίες δημιουργίας νέων κεφαλαιαγορών για τις ΜΜΕ, επισημαίνει τα κύρια εμπόδια που περιορίζουν την ανάπτυξη των αγορών αυτών (δυσκολίες σχετικά με την εισαγωγή των ΜΜΕ στο χρηματιστήριο αφενός· φραγμοί για τις διασυνοριακές συναλλαγές αφετέρου), καθώς και τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν. Εξάλλου η Επιτροπή άρχισε τον Νοέμβριο την πρωτοβουλία *JointEuropeanVenture (JEV)*, που στοχεύει στην υποστήριξη της δημιουργίας κοινών διεθνικών επιχειρήσεων που ιδρύονται από ΜΜΕ. Ο μηχανισμός αυτός αποκλείει την εξαγορά υφισταμένων επιχειρήσεων και θα υποστηρίζει μόνο νέες δραστηριότητες με δυνατότητες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Η *πilotική δράση κεφαλαίου εκκίνησης* αποτέλεσε εξάλλου αντικείμενο εξωτερικής αξιολόγησης, η οποία απέδειξε ότι τα ταμεία κεφαλαίου εκκίνησης, αν και ελάχιστα διαδεδομένα στην Ευρώπη, θα μπορούσαν να

συμβάλουν σημαντικά στη δημιουργία επιχειρήσεων και θέσεων απασχόλησης. Τα 23 ταμεία κεφαλαίου εκκίνησης, των οποίων η δημιουργία υποστηρίχθηκε από την πιλοτική δράση, κινητοποίησαν συνολικά 49,7 εκατ. ευρο και επένδυσαν 35 εκατ. Euro στη δημιουργία 312 εταιρειών από το 1989, από τις οποίες 233 συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους. Οι εταιρείες αυτές οδήγησαν στη δημιουργία 2 150 άμεσων θέσεων απασχόλησης.

Το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την απασχόληση υποστήριξε ένα πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων που αποσκοπεί στο να κινητοποιήσει μέχρι 12 δισεκατ. Ευρο προς όφελος, συγκεκριμένα, των ΜΜΕ, καθώς και την αναδιάταξη των πιστώσεων του προϋπολογισμού, με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, και βοήθησε τις ΜΜΕ στη δημιουργία διαρκών θέσεων απασχόλησης.

3.9.1 Υποστήριξη των επιχειρήσεων

Τα 227 ευρωπαϊκά κέντρα πληροφόρησης (EIC), που είναι οι πρώτες θυρίδες πρόσβασης σε κοινοτική πληροφόρηση, πραγματοποίησαν συγκεκριμένα αποκεντρωμένες εκστρατείες πληροφόρησης σχετικά με το ευρώ, την κοινωνία των πληροφοριών και την υγιεινή και την ασφάλεια στον τόπο εργασίας. Συντάχτηκε μια έκθεση για τη στρατηγική του δικτύου για την περίοδο 1997-2000, και δημοσιεύθηκε μια πρόσκληση υποβολής υποψηφιοτήτων για τη βελτίωση του δικτύου. Υλοποιήθηκε ένα σύστημα πρόσβασης σε απευθείας σύνδεση σε μια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων στο πλαίσιο του δικτύου *BC-NET* (περίπου 300 μέλη), που είναι ένα δίκτυο παροχής συνδρομής και συμβουλών στις ΜΜΕ στον τομέα της διεθνικής συνεργασίας, και του γραφείου προσέγγισης των επιχειρήσεων

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.60

(BRE) (500 ανταποκριτές σε 70 χώρες). Σε δύο συναντήσεις *Europartenariat*, που διοργανώθηκαν στον Πειραιά (Ελλάδα) τον Ιούνιο και στο Clermont-Ferrand (Γαλλία) τον Οκτώβριο πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις επιχειρήσεων από περισσότερες από 70 χώρες ενώ, στο πλαίσιο του προγράμματος *Interprise*, διοργανώθηκαν 29 περιφερειακές εκδηλώσεις στην Ένωση· παρόμοιες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες χώρες της Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Η ανάπτυξη συμπράξεων στον

τομέα της *υπεργολαβίας* αποτέλεσε εξάλλου αντικείμενο ειδικών δράσεων (διάδοση πρακτικών οδηγιών, διοργάνωση αποστολών τρίτων χωρών και εκθέσεων σε διάφορους τομείς).

Η Επιτροπή άρχισε μια μελέτη για τη διεργασία *καινοτομίας* και για τις επιπτώσεις της στην ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ, και διοργάνωσε την 1η και την 11η Δεκεμβρίου δύο εργαστήρια για να προετοιμαστεί, αντιστοίχως, η έναρξη ενός νέου μέσου συμπράξεων που στοχεύει στην υποβοήθηση της *μεταφοράς τεχνολογίας* και η δικτύωση των ΜΜΕ με τους πόλους έρευνας (πανεπιστήμια, εργαστήρια, τεχνολογικά πάρκα).

3.9.2 Συντονισμένες δράσεις και συντονισμός με τις σχετικές κοινοτικές πολιτικές

. Σε ένα ψήφισμα που εκδόθηκε στις 24 Απριλίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εγκρίνοντας τις προτεραιότητες που όρισε η Επιτροπή στο *ολοκληρωμένο πρόγραμμα* υπέρ των ΜΜΕ και της βιοτεχνίας, υποστηρίζει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για το θέμα αυτό. Στο πλαίσιο του προγράμματος

αυτού, η Επιτροπή θέσπισε, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, ένα πρόγραμμα δράσης που αποσκοπεί στην επισήμανση των *καλύτερων πρακτικών* όσον αφορά τα μέτρα υποστήριξης των επιχειρήσεων, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα τη μέθοδο διακρίβωσης γνωστή ως benchmarking. Η Επιτροπή εξέδωσε εξάλλου, στις 25 Νοεμβρίου, την τέταρτη έκθεσή της για το *συντονισμό των δραστηριοτήτων υπέρ των ΜΜΕ και της βιοτεχνίας*. Η έκθεση που είχε εκδοθεί το 1995 είχε αποτελέσει αντικείμενο, στις 24 Απριλίου, ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο εξέδωσε επίσης, την ίδια μέρα, ψήφισμα σχετικά με την ενίσχυση του συστήματος *αξιολόγησης των επιπτώσεων των προτάσεων κοινοτικών νομοθετικών μέτρων στις ΜΜΕ*.

3.9.3 Άλλα μέτρα υποστήριξης

Η διασύνδεση μεταξύ του τουρισμού και της περιφερειακής ανάπτυξης φαίνεται από τον αριθμό των μέτρων περίπου 300 που υποστηρίζονται από τα προγράμματα διαρθρωτικών Ταμείων και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που επισημαίνουν συγκεκριμένα τον Τουρισμό ως τομέα δράσης. Τα περισσότερα μέτρα αφορούν υποδομή, ανθρωπίνους πόρους και παραγωγικές επενδύσεις. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία συμβάλλουν επίσης στη ανάπτυξη του τουρισμού υπό την ευρύτερη έννοια. Σε αγροτικές περιοχές, για παράδειγμα, συμβάλλουν στην διαφύλαξη της υπαίθρου, στην διατήρηση των τοπικών πολιτιστικών παραδόσεων και δεξιοτήτων, στην ανάπλαση των χωριών – που είναι πολύ σημαντικοί παράγοντες

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.62

για την αύξηση της ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης για τους επισκέπτες – καθώς και στην ανάπτυξη νεότερων αγορών αγροτικού τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός, και ο αθλητικός τουρισμός, οι κύριοι στόχοι των διαρθρωτικών προγραμμάτων που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο εταιρικής σχέσης μεταξύ των κρατών μελών αποσκοπούν στα εξής:

- βελτίωση των τουριστικών καταλυμάτων και εγκαταστάσεων και των παραγόντων προσέλκυσης τουριστών.
- Ανάπτυξη επιχειρήσεων σχετικών με τον τουρισμό
- Αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων και των διοικητικών πόρων στον τουρισμό.
- Ενίσχυση της ανάπτυξης των τουριστικών προϊόντων της τουριστικής αγοράς.
- Αναλυτικά, τα κατ' εκτίμηση ποσά που διατέθηκαν από την κοινότητα για μέτρα σχετικά με τον τουρισμό υπό τα διαρθρωτικά μέτρα είναι τα εξής :
- 5900 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 1994- 1999, διατίθενται για τις περιφέρειες των οποίων η ανάπτυξη καθυστερεί και για τις περιφέρειες της Βόρειας Ευρώπης με αραιούς πληθυσμούς.
- 610 εκατομμύρια ευρώ, κυρίως για την περίοδο 1994 – 1996, διατίθενται για μέτρα σε περιφέρειες που πλήττονται περισσότερο από την βιομηχανική παρακμή.
- 810 εκατομμύρια ευρώ, για την περίοδο 1994- 2000 για μέτρα σε χαρακτηρισμένες τουριστικές περιοχές.

Η συνολική προσπάθεια είναι μεγαλύτερη από αυτήν που φαίνεται από τα προαναφερθέντα ποσά, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνουν μέτρα τα οποία στην παρούσα φάση δεν μπορούν να επισημανθούν άμεσα ως μέτρα που αφορούν τον τουρισμό. Αυτό ισχύει επίσης για την βοήθεια που μπορεί να παρέχεται σε αγρότες για διαφοροποίηση προς την κατεύθυνση του τομέα του τουρισμού, και γενικότερα για τους πρόσθετους πόρους από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές οι οποίοι συμπληρώνουν την κοινοτική συνεισφορά στις περισσότερες περιπτώσεις.

3.10 Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η *Πράσινη Βίβλος* για το εμπόριο, που εξέδωσε η Επιτροπή το 1996, αποτέλεσε αντικείμενο γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις 28 Μαΐου, γνωμοδότησης της Επιτροπής των Περιφερειών στις 12 Ιουνίου, και

ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 17 Σεπτεμβρίου. Στα πλαίσια του προγράμματος Commerce 2000, η Επιτροπή άρχισε εξάλλου μια έρευνα σχετικά με το εμπόριο κοντά στους καταναλωτές στις μειονεκτικές αστικές ζώνες των κρατών μελών και των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, και δημιούργησε ομάδες προβληματισμού με σκοπό τον καθορισμό των καλών πρακτικών όσον αφορά το εμπόριο κοντά στους καταναλωτές στις μειονεκτικές αγροτικές ζώνες. Συνέχισε τις δράσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη μορφών συνεργασίας μεταξύ εμπόρων στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης και διοργάνωσε δύο ταξίδια μελετών στις χώρες της Βαλτικής με τη συμμετοχή εμπόρων από τα κράτη μέλη. Εξάλλου, πραγματοποιήθηκαν ειδικές δράσεις με σκοπό να ευαισθητοποιηθούν, μέσω των ευρωπαϊκών κέντρων πληροφόρησης, οι οικονομικοί παράγοντες όσον αφορά τις νέες ευκαιρίες που θα προσφέρουν τα νέα εργαλεία της κοινωνίας των πληροφοριών και πιο συγκεκριμένα του ηλεκτρονικού εμπορίου, το οποίο αποτέλεσε εξάλλου αντικείμενο ανακοίνωσης της Επιτροπής.

Η Επιτροπή εξέδωσε, στις 2 Ιουλίου, μια έκθεση (1995-1996) για τα κοινοτικά μέτρα που έχουν επιπτώσεις στον τουρισμό για την οποία η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξέφρασε την ικανοποίησή της στις 30 Οκτωβρίου και η οποία παρουσιάζει τον σημαντικό αριθμό των κοινοτικών προγραμμάτων και πολιτικών που αφορά αυτός ο τομέας δραστηριότητας. Σε ένα ψήφισμα που εξέδωσε, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπογράμμισε τη σημασία που αποδίδει στην κατάρτιση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής τουρισμού και

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.65

υποστήριξε τη γρήγορη έγκριση, εκ μέρους του Συμβουλίου, του ευρωπαϊκού πολυετούς προγράμματος υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού «Φίλοξενία». Η σύνδεση μεταξύ τουρισμού και απασχόλησης αναλύθηκε σε μια διάσκεψη που διοργανώθηκε στο Λουξεμβούργο στις 4 και 5 Νοεμβρίου, τα αποτελέσματα της οποίας αποτέλεσαν αντικείμενο εργασίας για τη δραστηριότητα των ξεναγών.

3.10.1 Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

Η Λευκή Βίβλος περιγράφει τον τρόπο για την επίτευξη των πλέον αποδοτικών, και υψηλότερης ποιότητας τουριστικών μεταφορών. Η στρατηγική και τα μέτρα που προτείνονται είναι σχεδιασμένα για τη σταδιακή εξάλειψη της σύνδεσης ανάμεσα στη συνεχή αύξηση του τομέα των μεταφορών και την οικονομική ανάπτυξη, προκειμένου να μειωθεί η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η πίεση στο περιβάλλον, διατηρώντας παράλληλα την οικονομική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και αναπτύσσοντας μια πολιτική ποιοτικών μεταφορών για τους ευρωπαίους πολίτες. Η οδική ασφάλεια, η περιορισμένη κυκλοφοριακή συμφόρηση, η κινητικότητα, τα δικαιώματα των επιβατών, η καλύτερη ποιότητα των μεταφορικών υπηρεσιών και οι υποδομές ικανοποιούν τους προβληματισμούς των τουριστών και του τοπικού πληθυσμού και επηρεάζουν σημαντικά το τουριστικό προϊόν και την καθημερινή ζωή στους τουριστικούς προορισμούς.

Η Λευκή Βίβλος τονίζει τη σημασία μιας ισορροπημένης ανάπτυξης ανάμεσα στους διάφορους τρόπους μεταφοράς, χάρη στις πολιτικές για την εσωτερικοποίηση του εξωτερικού κόστους των μεταφορών και σε στοχοθετημένες επενδύσεις στα δίκτυα που διασφαλίζουν το θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των

Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην Ενωμένη Ευρώπη σελ.66

διάφορων τρόπων μεταφοράς. Η εξάλειψη των τεχνικών και θεσμικών εμποδίων στις μεταφορές μεταξύ των κρατών μελών και η δημιουργία μιας πραγματικής κοινής αγοράς μεταφορών μπορούν να ευνοήσουν τις τουριστικές μεταφορές. Η υποδομή του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών (TEN-T) για τους διάφορους τρόπους μεταφοράς και τα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας αυτής διευκολύνουν επίσης τον τουρισμό και έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν αυτή τη βελτίωση. Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να βασίζεται στην ενίσχυση της

ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού η οποία όμως δεν θα αντιβαίνει στις αρχές της ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και των πολιτιστικών παραδόσεων. Επίσης, η Επιτροπή προτείνει τη διοργάνωση ετήσιου Φόρουμ Ευρωπαϊκού Τουρισμού που θα παρέχει στον τουριστικό κλάδο "πολιτική πλατφόρμα" για την επίτευξη όλων των προαναφερόμενων στόχων.

Είναι γνωστό ότι ο κλάδος του τουρισμού δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΕ έτσι, οι κοινοτικές δράσεις που υπάρχουν για τον τουρισμό αφορούν περισσότερο μια χαλαρή συνεργασία των χωρών μελών καθώς και κάποιες άλλες δευτερεύουσες πρωτοβουλίες.

Ωστόσο, ο τουριστικός κλάδος είναι από τους σημαντικότερους για τις οικονομίες των χωρών μελών, καθώς το σύνολο των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με αυτόν αντιπροσωπεύει το 12% του κοινοτικού ΑΕΠ και απασχολεί περί τα 20 εκατ. Άτομα

3.11 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

3.11.1 "Philoxenia".

Το μέτρο αυτό λαμβάνει υπόψη της τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της Πράσινης Βίβλου για το ρόλο της Ένωσης

στον τομέα του τουρισμού, καθώς και την αξιολόγηση του σχεδίου δράσεων υπέρ του τουρισμού. Ο απώτερος στόχος του προγράμματος "Philoxenia" (φιλοξενία) είναι να βελτιωθεί η ποιότητα και η ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού τουρισμού, ευνοώντας την υιοθέτηση μιας πραγματικά στρατηγικής προσέγγισης προσανατολισμένης στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Οι ενδιάμεσοι στόχοι που καθορίζονται στο πρόγραμμα είναι οι ακόλουθοι:

- βελτίωση των γνώσεων στον τομέα του τουρισμού με την ανάπτυξη της πληροφόρησης σχετικά με τον τουρισμό, τη συγκέντρωση πληροφοριών για τον τουρισμό από άλλες πηγές και τη διευκόλυνση της αξιολόγησης του αντίκτυπου των κοινοτικών μέτρων στον τουρισμό·
- βελτίωση του νομοθετικού και χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος του τουρισμού μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας με τα κράτη μέλη, τη βιομηχανία και άλλους φορείς συμφερόντων·
- βελτίωση της ποιότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού μέσω της προώθησης του αιεφόρου τουρισμού και της εξάλειψης των εμποδίων που παρακωλύουν την ανάπτυξη του τουρισμού·
- αύξηση του αριθμού επισκεπτών από τρίτες χώρες μέσω της προβολής της Ευρώπης ως τουριστικού προορισμού.

Μέσω των στόχων αυτών και των ειδικών μέτρων τα οποία περιλαμβάνει, το προτεινόμενο πρόγραμμα αποσκοπεί στο να παράσχει τόσο στις δημόσιες αρχές όσο και στη βιομηχανία ένα συνεκτικό πλαίσιο αναφοράς. Καινοτομεί στο επίπεδο τόσο των μεθόδων όσο και του περιεχομένου της κοινοτικής δράσης, με προσαρμοσμένες παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο να θίξουν τα ειδικά προβλήματα του τουρισμού και να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο όλων των άλλων κοινοτικών δράσεων που συνδέονται με τον τομέα αυτό. Η εφαρμογή του απαιτεί, αφετέρου, την ενίσχυση της συνεργασίας με τις

εθνικές αρχές και, ενδεχομένως, με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τη βιομηχανία και τους άλλους φορείς συμφερόντων.

3.11.1.2 Πρόταση της Επιτροπής για πολυετές πρόγραμμα στον ευρωπαϊκό τουρισμό

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδέχθηκε στις 30 Απριλίου 1996 την πρόταση για το πρώτο πολυετές πρόγραμμα για την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού τουρισμού (1997-2000). Το πρόγραμμα με το όνομα PHILOXENIA, στοχεύει να ανυψώσει την ποιότητα και την ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού τουρισμού, λαμβάνοντας μέτρα για μια ισορροπημένη και συγκροτημένη ανάπτυξη του τομέα, για την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών και τη λογική χρήση των φυσικών και πολιτιστικών πηγών και των έργων υποδομής. Η PHILOXENIA θέτει μια σειρά από γενικούς στόχους που θα επιτευχθούν μέσα από ποικίλες αλλά συγκεκριμένες δράσεις, όπως :

A. Βελτίωση των γνώσεων για τον τομέα του τουρισμού

Ανάπτυξη πληροφοριών σχετικά με τον τουρισμό, μέ:

- Τη σταθεροποίηση του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος για τον τουρισμό βελτιώνοντας τη διαθεσιμότητα αξιόπιστων και ενημερωμένων στατιστικών στοιχείων
- Την ανάπτυξη μελετών, εκθέσεων και τομεακών αναλύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της τουριστικής βιομηχανίας

Ανάκτηση πληροφοριών για τον τουρισμό από άλλες πηγές, μέ:

- Την ίδρυση ενός ευρωπαϊκού δικτύου έρευνας και τεκμηρίωσης για τον τουρισμό

Διευκόλυνση της αξιολόγησης των Κοινοτικών μέτρων που επηρεάζουν τον τουρισμό, με:

- Την εγκαθίδρυση ενός νομικού και οικονομικού παρατηρητηρίου που να επιτρέπει τη συστηματική αξιολόγηση των κοινοτικών μέτρων που επηρεάζουν τον τουρισμό

B. Βελτίωση του νομοθετικού και οικονομικού περιβάλλοντος για τον τουρισμό

Ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στα Κράτη-Μέλη, τη βιομηχανία και άλλους "μεριδιούχους", με:

- Την οργάνωση και διατήρηση τακτικών επαφών με ενδιαφερόμενους φορείς, ώστε να ενισχυθεί η συνεργασία σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και να προβληθεί η αντίληψη για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες (τεχνικά/θεματικά συνέδρια, στρογγυλές τράπεζες, ευρωπαϊκά Forum)

Γ. Προβολή της ποιότητας στον ευρωπαϊκό τουρισμό :

Προαγωγή συγκρατημένης ανάπτυξης, με:

- Τη στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών που θα προσανατολίζονται στη σωστή οργάνωση της τουριστικής προσέλευσης και ενεργοποίηση της δικτύωσής τους
- Την υποστήριξη για εφαρμογή συστημάτων φιλικών στη διαχείριση του περιβάλλοντος για τη στέγαση των τουριστών
- Την οργάνωση ενός Ευρωπαϊκού βραβείου για τον τουρισμό και το περιβάλλον (κάθε δύο χρόνια)

Απόσυρση των εμποδίων στην τουριστική ανάπτυξη, με:

- Την αναγνώριση των βασικών εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι διάφοροι τύποι τουρισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο όπως επίσης και οι ποικίλες κατηγορίες τουριστών (νεαροί, ηλικιωμένοι και άτομα με ειδικές ανάγκες) και την ανάπτυξη των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης.

**Δ. Αύξηση του αριθμού των επισκεπτών από τρίτες χώρες:
Προάγοντας την Ευρώπη ως τουριστικό προορισμό, με:**

Την υποστήριξη πολυετών εκστρατειών προβολής σε χώρες μεγάλης κυκλοφορίας και/ή ανερχόμενες ζώνες με την υποστήριξη εγγυητών που θα συμμετέχουν

Οι δράσεις του προγράμματος θα ολοκληρωθούν μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας με τις εθνικές αρχές και αν κριθεί απαραίτητο, με τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές, τη βιομηχανία και άλλους αρμόδιους φορείς.

Η Επιτροπή θα αξιολογεί τακτικά τα αποτελέσματα του προγράμματος και θα παρουσιάζει μια ετήσια έκθεση πάνω στο σύνολο των κοινοτικών μέτρων που επηρεάζουν τον τουρισμό και τα οποία εκτελούνται στα πλαίσια άλλων κοινοτικών πολιτικών.

3.11.2 Το πρόγραμμα Phare

Το πρόγραμμα κοινοτικής βοήθειας στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Phare) αποτελεί το κύριο χρηματοδοτικό μέσο της προενταξιακής στρατηγικής για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) οι οποίες είναι τα νέα κράτη – μέλη. Από το 1994, οι στόχοι του προγράμματος Phare έχουν προσαρμοστεί στις προτεραιότητες και τις ανάγκες καθεμιάς από τις ΧΚΑΕ. Το ανανεωμένο πρόγραμμα Phare διαθέτει προϋπολογισμό που υπερβαίνει τα 10 δισ. ευρώ για την περίοδο 2000-2006 (περίπου 1,5 δισ. ευρώ ετησίως) και έχει θέσει κυρίως τις εξής δύο προτεραιότητες: την ενίσχυση των θεσμών και των διοικήσεων· τη χρηματοδότηση των επενδύσεων. Αρχικά το πρόγραμμα Phare αφορούσε αποκλειστικά τις ΧΚΑΕ.

ΣΥΝΟΨΗ

Το πρόγραμμα Phare αποτελεί το κυριότερο μέσο οικονομικής και τεχνικής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τις ΧΚΑΕ. Δημιουργήθηκε το 1989 για να στηρίξει τη διαδικασία της οικονομικής και πολιτικής μεταρρύθμισης στην Πολωνία και την Ουγγαρία.

Σε συνέχεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Έσσεν τον Δεκέμβριο 1994, το Phare κατέστη το οικονομικό μέσο της προενταξιακής στρατηγικής η οποία έχει ως στόχο την τελική ένταξη των δέκα συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής Ευρώπης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι χώρες αυτές είναι: η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Σλοβενία.

Στις πρώτες φάσεις της μετάβασης η ενίσχυση ήταν επικεντρωμένη στην παροχή τεχνογνωσίας ή τεχνικής βοήθειας και, σε περίπτωση ανάγκης, στην ανθρωπιστική βοήθεια. Μετά την πρόοδο που πραγματοποιήθηκε, η ζήτηση για τεχνική βοήθεια μειώθηκε σχετικά και αυξήθηκαν σημαντικά οι ανάγκες ενίσχυσης των επενδύσεων, ειδικά στους τομείς των υποδομών ή της προστασίας του περιβάλλοντος.

Μετά τη δημοσίευση της Agenda 2000 και την επιτάχυνση της διαδικασίας διεύρυνσης που ακολούθησε, το Phare επαναπροσανατολίσθηκε προς την κατεύθυνση της προετοιμασίας των υποψήφιων για ένταξη χωρών. Οι δραστηριότητες του Phare επικεντρώνονται πλέον σε δύο προτεραιότητες:

- ενίσχυση των δημόσιων διοικήσεων των υποψήφιων χωρών ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν το κοινοτικό κεκτημένο. Επίσης το Phare βοηθά τις εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις καθώς και τους ρυθμιστικούς και ελεγκτικούς φορείς των υποψήφιων χωρών να εξοικειωθούν με τους κοινοτικούς στόχους και διαδικασίες·
- συμμόρφωση της βιομηχανίας τους και των βασικών τους υποδομών με τους κοινοτικούς κανόνες μέσω της πραγματοποίησης των αναγκαίων επενδύσεων. Αυτή η προσπάθεια στρέφεται κυρίως στους τομείς όπου οι κοινοτικοί κανόνες γίνονται όλο και περισσότερο αυστηροί, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, οι μεταφορές, η ποιότητα των προϊόντων, οι συνθήκες εργασίας κ.λπ.

Από το έτος 2000 έχουν τεθεί στη διάθεση του Phare νέες μέθοδοι διαχείρισης, ειδικά σε ότι αφορά:

- την επικέντρωση των προγραμμάτων στις καθορισμένες από τις εταιρικές σχέσεις ενόψει της ένταξης προτεραιότητες για την εφαρμογή του κεκτημένου·
- τη βελτίωση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού·
- τη δραστική αύξηση του μεγέθους των προγραμμάτων·
- τη συνέχιση της αποκεντρωμένης διαχείρισης προς όφελος των ενδιαφερόμενων χωρών.

Συστήματα χρηματοδότησης

Η προβλεπόμενη από το πρόγραμμα Phare βοήθεια χορηγείται, κατά γενικό κανόνα, υπό τη μορφή μη επιστρεπτέων ενισχύσεων παρά υπό τη μορφή δανείων. Η Κοινότητα χορηγεί τις ενισχύσεις είτε μόνη της είτε από κοινού με τα κράτη μέλη, με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, με τρίτες χώρες ή με άλλους οργανισμούς των ενδιαφερόμενων χωρών.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την Agenda 2000, το Phare έχει μεταμορφωθεί σε ταμείο διαρθρωτικού τύπου στόχος του οποίου είναι η ενθάρρυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Ένα μεγάλο μέρος των επενδύσεων συγχρηματοδοτείται από τη Διεθνή Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης ή την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Προγραμματισμός για το Phare

Στην αρχή ο προγραμματισμός όσον αφορά το Phare γινόταν σε ετήσια βάση, ενώ τώρα πλέον γίνεται σε πολυετή βάση.

Στα πλαίσια της προενταξιακής στρατηγικής, το μέσο στο οποίο βασίζεται ο προγραμματισμός είναι οι εταιρικές σχέσεις ενόψει της ένταξης, όπως αυτές καθορίστηκαν για κάθε υποψήφια χώρα και περιλαμβάνουν τις προτεραιότητες, τους ενδιάμεσους στόχους καθώς και τις αναγκαίες για την επίτευξή τους πιστώσεις. Οι εταιρικές σχέσεις ενόψει της ένταξης συμπληρώνονται από τα εθνικά προγράμματα για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου (ΕΠΕΚΚ).

Οι εταιρικές σχέσεις ενόψει της ένταξης αποτελούν τη βάση προγραμματισμού των εθνικών προγραμμάτων Phare και των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας.

Το πρόγραμμα Phare δύναται να συμπεριλάβει και πολυεθνικά προγράμματα, σε περίπτωση που η πολυεθνική προσέγγιση δικαιολογείται από την πραγματοποίηση οικονομιών κλίμακας, την προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας ή την ανάγκη να εφαρμοσθούν ορισμένοι μηχανισμοί κατανομής σε τομείς όπως η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις.

Διαδικασία

Οι κανόνες υλοποίησης του προγράμματος Phare βασίζονται στις διατάξεις του βασικού κανονισμού και του δημοσιονομικού κανονισμού της Κοινότητας, όπως επίσης και στις διαδικασίες που έχουν καθορισθεί ειδικά για το πρόγραμμα Phare.

Έχει δημιουργηθεί μια επιτροπή διαχείρισης που απαρτίζεται από τους εκπροσώπους των κρατών μελών, με πρόεδρο έναν εκπρόσωπο της Επιτροπής. Στις εργασίες της επιτροπής διαχείρισης συμμετέχει επίσης ένας εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Η υλοποίηση των εθνικών προγραμμάτων γίνεται σε αποκεντρωμένη βάση και υπό την ευθύνη των υποψήφιων χωρών, στο βαθμό που αυτό επιτρέπεται από τον δημοσιονομικό κανονισμό της Κοινότητας. Η Επιτροπή ασκεί τον έλεγχο μαζί με τις υποψήφιες χώρες.

3.12 ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

3.12.1 Συμπληρωματικότητα με τις Εθνικές, Κοινοτικές, Περιφερειακές πολιτικές

Κατά την περίοδο 1994-1999 η πρωτοβουλία INTERREG II διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής του INTERREG I-το οποίο λειτούργησε εντελώς πιλοτικά- και κινήθηκε προς την κατεύθυνση της χάραξης μιας συνεπούς αναπτυξιακής στρατηγικής μέσω εξωστρεφών δράσεων συνεργασίας στις παραμεθόριες περιοχές. Η εμπειρία από το INTERREG II καταδεικνύει ότι σε πολλές περιπτώσεις έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα για τον από κοινού διασυνοριακό προγραμματισμό με σκοπό την χάραξη κοινής αναπτυξιακής στρατηγικής αλλά εμφανίστηκαν και προβλήματα δυσχέρειας στην από κοινού θέσπιση αληθινής

διασυνοριακής συνεργασίας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτέλεσε ισχυρό μηχανισμό πολύπλευρης ανάπτυξης της περιοχής και έχει επιφέρει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα όσον αφορά την ενίσχυση της ιδιαίτερης γεωμορφολογικής θέσης της περιοχής σε επίπεδο υποδομών.

Τα έργα που σχεδιάστηκαν προς υλοποίηση στον τομέα των υποδομών επιβεβαίωσαν με την πορεία εργασιών τους, τον καθοριστικό παράγοντα που έχουν να παίξουν στον καθορισμό των εθνικών σχεδιασμών ανάπτυξης και των δεσμών που μπορούν να αναπτυχθούν στα πλαίσια των κοινών πρωτοβουλιών των δυο χωρών

Οι ενέργειες του INTERREG που στοχεύουν στην προώθηση και την ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών πρέπει να συνεισφέρουν στους στόχους του e Europe 2002 Action Plan όπου αυτό ενδείκνυται σε σχέση με την διασυνοριακή διάσταση του προγράμματος. Η περαιτέρω εξειδίκευση των δράσεων θα γίνει στο συμπλήρωμα προγραμματισμού.

Προς αποφυγή διπλής χρηματοδότησης μέτρων τα οποία θα μπορούσαν να είναι επιλέξιμα στο INTERREG καθώς και στο LEADER+ ή στο σχέδιο αγροτικής ανάπτυξης, οι ίδιες αρχές πρέπει να εμπλακούν στην έγκριση των αιτήσεων. Σε περίπτωση χρηματοδότησης έργων που εμπίπτουν στο πεδίο της γεωργίας, η Κοινή Αγροτική Πολιτική και ειδικότερα ο κανονισμός πρέπει να ληφθούν υπόψη. Επίσης οι κοινοτικές οδηγίες για τις κρατικές ενισχύσεις στο γεωργικό τομέα ισχύουν, γεγονός που σημαίνει ότι μόνο τα έργα στο πλαίσιο των εγκεκριμένων κρατικών ενισχύσεων θα μπορούσαν να υποστηριχθούν. Οι νέες κρατικές ενισχύσεις πρέπει να κοινοποιηθούν και να εγκριθούν από την Επιτροπή. Αυτές οι

ενέργειες υποστηρίζονται μόνο στα πλαίσια στο πλαίσιο των κανονισμών περί εξαιρέσεων κατηγοριών ενισχύσεων.

Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης θα πρέπει να είναι φανερή στις επεμβάσεις των άλλων τομέων και ιδίως του τομέα μεταφορών και του οικονομικού τομέα.

Η υπάρχουσα τεχνογνωσία και η εμπειρία που αποκτήθηκε στα χρόνια υλοποίησης του Interreg II, επιτρέπει στην επιλέξιμη περιοχή να σχεδιάσει με μεγάλο βαθμό ωριμότητας τα νέα έργα που προτίθεται να υλοποιήσει όσον αφορά τις υποδομές τόσο σε διαπεριφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Οι επενδύσεις στο τομέα των υποδομών θα στηρίζονται στην πολιτική της αειφόρου ανάπτυξης. Η περιβαλλοντική διάσταση θα αποτελεί συστατικό στοιχείο όλων των ενεργειών που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

Η αρχή « ο ρυπαίνων πληρώνει θα εφαρμοστεί στις περιβαλλοντικές καθώς και στις βιομηχανικές υποδομές και στις υποδομές μεταφορών και ενέργειας. Η συνδρομή των διαρθρωτικών ταμείων στις εν λόγω υποδομές θα αντανακλά την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

Ως προς την εφαρμογή των οδηγιών για τα Πτηνά και την για τους Οικοτόπους, ειδικότερα δε σε όσα αφορά τα έργα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά περιοχές που είναι προς ένταξη στο δίκτυο Natura 2000, οι Εθνικές αρχές δεσμεύονται να μην επιτρέψουν την υποβάθμιση της κατάστασης των εν λόγω περιοχών στο πλαίσιο της υλοποίησης των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων. Επίσης οι Διαχειριστικές Αρχές υποβάλλουν στην Επιτροπή πληροφορίες για τα μέτρα που έχουν λάβει ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση των περιοχών που χρήζουν προστασίας κατά την ένταξη και εκτέλεση των σχετικών έργων.

Οι δράσεις και επεμβάσεις για την ανάδειξη περιοχών Natura 2000 θα πρέπει να είναι συντονισμένες ανάμεσα στα διάφορα μέτρα. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει συντονισμός με τις αντίστοιχες δράσεις στο πρόγραμμα, LIFE, Leader+ και τις παρεμβάσεις στα περιφερειακά προγράμματα του ΚΠΣ.

Επισημαίνεται επίσης ότι:

- Όλες οι δράσεις που αφορούν τα στερεά απόβλητα θα βασίζονται στο νομαρχιακό / περιφερειακό σχεδιασμό, ο οποίος θα πρέπει να είναι σύμφωνος με τον εθνικό σχεδιασμό διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.
- Όλες οι δράσεις που αφορούν τη διαχείριση των υδατικών πόρων θα προγραμματίζονται / υλοποιούνται με βάση τις διατάξεις της οδηγίας 60/2000/ΕΕ.
- Οι δομές λειτουργίας και διαχείρισης των περιβαλλοντικών υποδομών (διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων κλπ) θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του προγραμματισμού και της μελέτης του έργου. Η εξασφάλιση λειτουργίας και βιωσιμότητας του έργου θα συμπεριλαμβάνονται στα κριτήρια επιλογής του για χρηματοδότησης

3.12.2 NATURA 2000

Το δίκτυο Natura 2000 διαφυλάττει τη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τις οδηγίες για τους οικοτόπους και τα είδη, μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών στο σύνολο του ευρωπαϊκού εδάφους. Το δίκτυο αυτό αντιπροσωπεύει τον ακρογωνιαίο λίθο της στρατηγικής της ΕΕ για την προστασία της βιοποικιλότητας. Ταυτόχρονα, ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν τις περιοχές αυτές για τουριστικούς σκοπούς. Αυτό το διπλό συμφέρον απαιτεί εξαιρετικά προσεκτική διαχείριση, δεδομένης της ισχύος της τουριστικής βιομηχανίας και του εύθραυστου χαρακτήρα των οικοσυστημάτων στις περιοχές του δικτύου Natura 2000. Ωστόσο, δεν πρόκειται μονάχα για έλεγχο. Πρόκειται επίσης για αξιοποίηση των ποικίλων σημαντικών οφελών που το τουριστικό εισόδημα συνεπάγεται για τις προστατευόμενες περιοχές, κυρίως μέσω της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων και των σχετικών τουριστικών επιχειρήσεων στην ανάπτυξη τουριστικών πακέτων και προγραμμάτων που σχετίζονται με την εκτίμηση και την ερμηνεία της φύσης. Απαιτούνται μηχανισμοί, προκειμένου οι διαχειριστές των προστατευόμενων περιοχών να συνεργαστούν με τους τοπικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων των τουριστικών επιχειρήσεων, για την ανάπτυξη δημιουργικών στρατηγικών για βιώσιμο τουρισμό στην περιοχή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

4.1 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.

Οι γρήγορες μεταβολές του παγκοσμίου οικονομικού περιβάλλοντος και η μεγαλύτερη διεθνοποίηση τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς των υπηρεσιών έχουν σημαντικές συνέπειες για τις δραστηριότητες τις σχετικές με τον Τουρισμό, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, που εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει την κύρια δύναμη στον Τουρισμό σε παγκόσμια επίπεδα. Πάντως η παραδοσιακή ηγετική θέση του ευρωπαϊκού Τουρισμού, που βασίζεται κυρίως στην ποικιλία των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της και στον πλούτο των θέλγητρων της, δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη. Ο συνδυασμός των όλων και μεγαλύτερων προκλήσεων με την μορφή του αυξανόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των τουριστικών προορισμών, των ευκαιριών που προσφέρονται από επεκτεινόμενα τμήματα ζήτησης, από κοινού με τις μεγαλύτερες προσδοκίες εκ μέρους των πελατών, απαιτεί αναπροσαρμογές των στρατηγικών για την ανάπτυξη του τουρισμού όσον αφορά την διαμόρφωση, την παραγωγή, την εμπορία και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Η αποτελεσματικότητα των αναπροσαρμογών αυτών εξαρτάται από το δυναμισμό και την αποτελεσματικότητα των τουριστικών υπηρεσιών αλλά και από ένα ευρύ φάσμα άλλων δραστηριοτήτων που έχουν άμεσες συνέπειες για την τουριστική βιομηχανία χωρίς να είναι μέρος αυτής. Όσον αφορά τις διεθνείς υπηρεσίες, στην περίπτωση των Η.Π.Α και της Ιαπωνίας η διαδικασία αναδιόρθωσης, που ενισχύεται βέβαια από ένα πιο ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον, πραγματοποιήθηκε νωρίτερα από ότι στην Ευρώπη. Στις περιπτώσεις αυτές, η σημασία των μικρών επιχειρήσεων από άποψη

απασχόλησης είναι κατά μέσο όρο τέσσερις φορές μικρότερη στην Ιαπωνία και τρεις φορές μικρότερη στις ΗΠΑ σε σχέση με την Ευρώπη.

Μια ανάλυση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, αν και δεν είναι διεξοδική από άποψη κάλυψης όλων των κρατών μελών, επιβεβαιώνει τις δυνατότητες και τον δυναμισμό των επιχειρήσεων των σχετικών με τον τουρισμό. Σε χώρες όπως η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες το ποσοστό επιβίωσης μετά από πέντε έτη δραστηριότητας είναι 42 % και 68 % αντίστοιχα.

Οι αναλύσεις επιβεβαίωσαν ότι η πλήρης αξιοποίηση των κοινοτικών μέσων έχει θετικές επιπτώσεις για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την οικονομία γενικότερα. Αντίθετα, μια συντηρητική προσέγγιση όσον αφορά την διατήρηση των φραγμών για τις επιχειρήσεις μη μόνιμων κατοίκων και τα αδικαιολόγητα μέτρα προστατευτισμού τείνει να καταπνιγεί με τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και να αποτελεί τροχοπέδη για τον δυναμισμό των επιχειρήσεων. Παράλληλα με την βελτιωμένη εφαρμογή της ενιαίας αγοράς και των κανόνων ανταγωνισμού, μπορούν να αναμένονται θετικά αποτελέσματα για τις τουριστικές επιχειρήσεις μετά από την έναρξη, σε επίπεδο Κοινότητας, ενός φάσματος δράσεων που είναι αφιερωμένες στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών τουριστικών επιχειρήσεων. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και της νομοθεσίας, οι διευθετήσεις για παροχή βοήθειας σε επιχειρήσεις να αξιοποιούν όσον τον δυνατόν περισσότερο τις ευκαιρίες όπως το δίκτυο «**ΕΚΠ- ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ**», ή για την ενίσχυση της συνεργασίας των επιχειρήσεων και της διεθνοποίησης. Τα μέσα αυτά χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο, και η υλοποίηση του Τρίτου Πολυετούς Προγράμματος για τις ΜΜΕ που εκδόθηκε το 1996 και καλύπτει την περίοδο 1997- 2000 και ήδη έχει προσφέρει και άλλες ευκαιρίες για τις ΜΜΕ που βασίζονται στον τουρισμό.

Οι μεταφορές είναι ένας σημαντικός τομέας δραστηριοτήτων που επηρεάζει την ανάπτυξη του τουρισμού και την ανταγωνιστικότητα στον τουρισμό. Το 1996 πραγματοποιήθηκε σημαντική πρόοδος σε επίπεδο Κοινότητας όσον αφορά την υλοποίηση των σημαντικότερων στόχων στον τομέα αυτό. Παρά το γεγονός ότι η πλειονότητα των τουριστών εξακολουθεί να προτιμά το ιδιωτικό αυτοκίνητο ως κύριο μέσο μεταφοράς η αυξανόμενη σημασία των αεροπορικών μεταφορών, ιδιαίτερα για τους διεθνείς τουρίστες, επηρεάστηκε άμεσα από την σταδιακή υλοποίηση των μέτρων ελευθέρωσης που εφαρμόζονται από την Κοινότητα.

Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη συνειδητοποίησης των επιχειρήσεων σε σχέση με τις ευκαιρίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε συνεργασία και διαβουλεύσεις μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.2 ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Διάφορα αιτήματα για την ανάληψη δράσεων πολιτικής έχουν διατυπωθεί από τον ευρωπαϊκό τουριστικό κλάδο. Ο υπόψη κλάδος επιμένει κυρίως στην ανάγκη συντονισμού, όσο ποτέ άλλοτε, της προώθησης της Ευρώπης στις ξένες αγορές της και ζήτησε από την Επιτροπή να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην προώθηση της Ευρώπης ως ασφαλούς προορισμού. Ο ευρωπαϊκός τουριστικός κλάδος απηύθυνε αίτημα στην Επιτροπή να μεριμνήσει ώστε τα μέτρα πολιτικής που λαμβάνονται στους σχετικούς τομείς κοινοτικής δράσης να αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, τα συμφέροντα του τουριστικού τομέα. Ζητήθηκε να αναπτυχθεί στενή συνεργασία με τον τουριστικό κλάδο προκειμένου να υπερπηδηθούν οι άμεσες συνέπειες της κρίσης και να υποστηριχθεί (και από οικονομική άποψη) ο σημαντικός αυτός τομέας υπηρεσιών. Πέρα από τα αιτήματα τους για την επιβολή ενός χαμηλότερου συντελεστή ΦΠΑ στις τουριστικές επιχειρήσεις και για τη λήψη ειδικών μέτρων υποστήριξης των ΜΜΕ, οι επαγγελματίες του τουρισμού ζητούν τη μείωση των τελών αεροδρομίου που αντιπροσωπεύουν έως και το 30 % ορισμένων φθηνών εισιτηρίων· ειδάλλως, τα έσοδα από τα τέλη αυτά κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή διάβρωση. Οι επαγγελματίες του τουρισμού πιστεύουν ότι η ελάφρυνση των τελών που επιβαρύνουν τους ταξιδιώτες θα συμβάλει στην περαιτέρω ενθάρρυνση των ταξιδιών και στην εξυγίανση της οικονομικής κατάστασης των αεροπορικών εταιρειών χωρίς να χρειαστεί να χορηγηθούν επιχορηγήσεις του δημόσιου τομέα προς τις προβληματικές εταιρείες. Ο τουριστικός κλάδος κρίνει ότι είναι σημαντικό να ληφθούν μέτρα μετριασμού της ζημίας που υπέστη, προκειμένου να περιοριστούν οι απώλειες, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης των φορολογικών εσόδων των κυβερνήσεων από τον τουρισμό. Η επιτροπή κοινωνικού διαλόγου της ΕΕ στον τομέα τουρισμού έχει αρχίσει να αναλύει τις πιθανές επιπτώσεις των

γεγονότων της 11ης Σεπτεμβρίου. Μέχρι στιγμής, κανένας από τους κοινωνικούς εταίρους δεν έχει επιχειρήσει να ποσοτικοποιήσει τις πιθανές συνέπειες.

Είναι πιθανό να ζητηθεί η θέσπιση μέτρων στο πλαίσιο των διαφόρων κοινοτικών πολιτικών, κατά τρόπο συντονισμένο, για την ενίσχυση του τομέα.

4.3 δημιουργία περισσότερο βιώσιμων τουριστικών επιχειρήσεων

Η συζήτηση αναφορικά με το μέγεθος και την ποικιλομορφία του τουριστικού τομέα, καθώς και η εισαγωγή του προτύπου αλυσίδας τουριστικής προσφοράς σε προηγούμενο τμήμα της παρούσας έκθεσης αποδεικνύουν πόσο περίπλοκο είναι να επηρεαστούν οι φορείς της τουριστικής βιομηχανίας από τη χάραξη κοινοτικής πολιτικής. ωστόσο, η συμπεριφορά των φορέων της τουριστικής βιομηχανίας αποτελεί στοιχείο κλειδί της συνολικής πορείας προς την αειφορία. Από τα διεθνή τουριστικά γραφεία ως τους τοπικούς ταξιδιωτικούς πράκτορες, από τους διεθνείς προμηθευτές προϊόντων ως τους τοπικούς παροχείς υπηρεσιών, από τις παγκόσμιες αλυσίδες ξενοδοχείων ως τους οικογενειακούς ξενώνες, από τις διεθνείς αλυσίδες εστιατορίων ως τους πλανόδιους πωλητές πρόχειρου φαγητού, το φάσμα της τουριστικής βιομηχανίας είναι ευρύ. είναι απαραίτητο να παρασχεθούν στις ομάδες αυτές εξειδικευμένες πληροφορίες και προγράμματα. Ειδικότερα, διακρίνονται τέσσερις τομείς στήριξης:

- α) πληροφόρηση και παροχή συμβούλων
- β) κατάρτιση
- γ) ενδείξεις ποιότητας και σήματα
- δ) Χρηματοοικονομικά κίνητρα

4.4 ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΑΞΟΥΝ ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ :

1. να συμμετάσχουν ενεργά στις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών προκειμένου να βελτιωθεί ο προσιτός χαρακτήρας, η ανταγωνιστικότητα και η ποιότητα του ευρωπαϊκού τουρισμού,
2. να ενισχύσουν την εκπροσώπησή τους στις ευρωπαϊκές δομές, προκειμένου να προωθήσουν την πολιτική συνειδητοποίηση των προβλημάτων του τουρισμού, ιδίως κατά την προπαρασκευή των Συμπληρωματικών Λογαριασμών για τον Τουρισμό και κατά τη διοργάνωση των ετήσιων συνεδριάσεων του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τον Τουρισμό,

4.5 ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΑΞΟΥΝ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ:

1. να ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση και την εταιρική σχέση μεταξύ τόσο των προορισμών όσο και των τοπικών κύκλων συμφερόντων ανά την Ευρώπη,
2. να δραστηριοποιηθούν για την εξεύρεση εργαλείων και μιας προσέγγισης συγκριτικής ποιοτικής αξιολόγησης και για την υλοποίησή τους, σε εθελοντική βάση, σε τουριστικούς προορισμούς και επιχειρήσεις, προκειμένου να βελτιωθούν η ανταγωνιστικότητα και η ποιότητα στον τομέα του ευρωπαϊκού τουρισμού,
3. να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους για την ευχερέστερη πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στον τουρισμό,

4. να μελετήσουν τα διάφορα μέσα βελτίωσης της θέσης και της εικόνας της Ευρώπης ως ενός διαφοροποιημένου και ελκυστικού συνόλου προορισμών, και τη μελλοντική βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη,
5. να χρησιμοποιήσουν στο έπακρο τις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας για την υλοποίηση των ανωτέρω πρωτοβουλιών.»

Επισημαίνεται επίσης ότι:

- Όλες οι δράσεις που αφορούν τα στερεά απόβλητα θα βασίζονται στο νομαρχιακό / περιφερειακό σχεδιασμό, ο οποίος θα πρέπει να είναι σύμφωνος με τον εθνικό σχεδιασμό διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.
- Όλες οι δράσεις που αφορούν τη διαχείριση των υδατικών πόρων θα προγραμματίζονται / υλοποιούνται με βάση τις διατάξεις της οδηγίας 60/2000/ΕΕ.
- Οι δομές λειτουργίας και διαχείρισης των περιβαλλοντικών υποδομών (διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων κλπ) θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του προγραμματισμού και της μελέτης του έργου. Η εξασφάλιση λειτουργίας και βιωσιμότητας του έργου θα συμπεριλαμβάνονται στα κριτήρια επιλογής του για χρηματοδότηση.

4.6 Προτεινόμενες δράσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους αρμοδίους φορείς

Ενσωμάτωση του τουρισμού στις πολιτικές και στα μέτρα της Κοινότητας

Πολλές πολιτικές και πολλά μέτρα της Κοινότητας προϋποθέτουν τη συμμετοχή των φορέων του τουρισμού και επηρεάζουν άμεσα τις δραστηριότητές τους. Από το 1992 έγινε αισθητή η ανάγκη αξιολόγησης και εφαρμογής όλων αυτών των μέτρων. Οι παρεμβάσεις και οι συνομιλίες στις ομάδες εργασίας επιβεβαίωσαν την κεφαλαιώδη σημασία και τον αντίκτυπο των μέτρων που επηρεάζουν τον τουρισμό στο πλαίσιο αρκετών κοινοτικών πολιτικών. Εφόσον τα εν λόγω μέτρα διέπονται, σε μεγάλο βαθμό, από την αρχή της επικουρικότητας, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να συντονιστούν.

Εφαρμογή εκ μέρους της Επιτροπής, σε συνεργασία και συντονισμό με τα κράτη μέλη και τον τομέα του τουρισμού, μηχανισμών που αποβλέπουν στην καλύτερη ενσωμάτωση των συμφερόντων και των αναγκών όλων των φορέων του τουρισμού στις κοινοτικές πολιτικές και πρωτοβουλίες που τον επηρεάζουν

Οι εν λόγω μηχανισμοί θα αφορούν, κατά προτεραιότητα, τους εξής δύο τομείς: τη συστηματικότερη αξιολόγηση των επιπτώσεων που επιφέρουν τα κοινοτικά μέτρα στον τουρισμό, και τον πλήρη συνυπολογισμό των συμφερόντων και των αναγκών του τομέα του τουρισμού κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση των μέτρων. Βραχυπρόθεσμα, θα αποδοθεί προτεραιότητα στην κατάρτιση του βου προγράμματος-πλαισίου και του θέματος "τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας".

4.6.1 Ενίσχυση του ρόλου της συμβουλευτικής επιτροπής για τον τουρισμό

Βάσει πρωτοβουλίας της Επιτροπής ή κατόπιν αίτησης των κρατών μελών, η εν λόγω επιτροπή θα μπορεί να εξετάσει οποιοδήποτε ζήτημα πουν τυχόν ενδιαφέρει τα κράτη μέλη αναφορικά με τον τουρισμό. Εκτός από τη συμμετοχή των εκπροσώπων των ενδιαφερομένων υπηρεσιών της Επιτροπής, οι συνομιλίες αυτές μπορούν να επωφεληθούν από τη γνώμη και την εμπειρογνωμοσύνη των επαγγελματικών παραγόντων και άλλων φορέων.

Στην ανακοίνωση του 1999 κρινόταν σκόπιμο να επανεξεταστεί ο μηχανισμός διαβούλευσης των ευρωπαϊκών οργανώσεων του τουρισμού. Ο νέος διάλογος που ξεκίνησε κατά τη διαδικασία "Τουρισμός και απασχόληση" μεταξύ του τομέα του τουρισμού και των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών κατέδειξε την αποτελεσματικότητά του. Η ενεργός συμμετοχή του συνόλου των φορέων από πολύ νωρίς στα στάδια καθορισμού και εξέτασης των προτάσεων σχετικά με τον τουρισμό βελτιώνει τις προτάσεις, επιταχύνει την εφαρμογή τους και διευκολύνει την παρακολούθηση της προόδου που έχει συντελεστεί.

4.7 Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης με τους προορισμούς και τους εκπροσώπους τους

Ο προορισμός είναι ο τόπος όπου συγκεντρώνεται το ουσιαστικό τμήμα της τουριστικής δραστηριότητας και το οποίο είναι συνυφασμένο με μια τουριστική εικόνα. Αποτελεί, μάλιστα, πεδίο αλληλεπίδρασης μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, όπου συγκεντρώνεται το σύνολο σχεδόν των τουριστικών ΜΜΕ. Με κάθε τρόπο, επισημάνθηκε η ανάγκη να διευκολυνθεί η μεταξύ τους προσέγγιση μέσω δικτύων συνεργασίας, ιδίως σε περιπτώσεις

διασυνοριακού και ή διαπεριφερειακού χαρακτήρα. Η εν λόγω ενισχυμένη αλληλεπίδραση πληρεί πολλά στοιχεία και κριτήρια της παραπάνω στρατηγικής προσέγγισης. Επιπλέον, ορισμένα από τα μέτρα που προτείνονται στη συνέχεια μπορούν να υλοποιηθούν και να επιφέρουν αξιόλογο αντίκτυπο μόνο με την ενεργό συμμετοχή των προορισμών και των φορέων τους.

Η ανταλλαγή πληροφοριών, ορθών πρακτικών και πιλοτικών εμπειριών, η αναζήτηση κοινών λύσεων, η υποστήριξη ή η ενσωμάτωση των φορέων και η δικτύωση τουριστικών προορισμών βρίσκονται στο επίκεντρο των αναγκών που έχουν εντοπιστεί. Τα στοιχεία αυτά βελτιώνουν τη διαχείριση και την προώθηση των προορισμών, αξιοποιούν το τουριστικό δυναμικό και εκμεταλλεύονται ορθολογικά την πολιτιστική κληρονομιά, ενώ συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τοπικού τουρισμού που δημιουργεί θέσεις εργασίας και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί επίσης να ενταθεί η ενίσχυση των ΜΜΕ, να αμβλυνθούν τα προβλήματα ασφαλείας, να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών και να διασφαλιστεί σε όλους η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές.

Υπάρχουν ήδη ορισμένες, περιορισμένες όσον αφορά το γεωγραφικό εύρος τους, συνεργασίες, συνήθως έπειτα από πρόγραμμα που υλοποιήθηκε με κοινοτική χρηματοοικονομική ενίσχυση. Σπανίως εξετάζεται το ενδεχόμενο συνολικής συνοχής των εν λόγω δραστηριοτήτων, παρότι είναι απαραίτητο για τη διαμόρφωση εταιρικών σχέσεων. Πρέπει οι προορισμοί και οι επιτόπιοι φορείς να στρέψουν την προσοχή τους στις δυνατότητες αυτές και να ακολουθήσουν θεματική κατεύθυνση.

4.7.1 Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης των άλλων φορέων με τους προορισμούς και διευκόλυνση των συνεργασιών μεταξύ των επιτόπιων φορέων (προορισμοί/εδάφη/περιοχές οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, καθώς και του τομέα ενώσεων)

Με τη δικτύωση, το υπό εξέταση μέτρο θα καταστήσει εφικτή τη συνεργασία, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υπέρ της δημιουργίας ποιοτικού βιώσιμου τουρισμού και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό, θα εδραιωθεί η εικόνα της Ευρώπης ως τουριστικού προορισμού. Ο ρόλος της Επιτροπής θα περιοριστεί στο απαραίτητο εναρκτήριο λάκτισμα για τη δημιουργία δικτύων και εταιρικών σχέσεων. Τούτο θα πραγματοποιηθεί σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη και θα προϋποθέτει την αναγνώριση, μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και των ενώσεων, του καταμερισμού αρμοδιοτήτων.

Η παροχή μη χρηματοοικονομικής ενίσχυσης από την Επιτροπή, τις εθνικές και περιφερειακές αρχές, καθώς και τους ιδιωτικούς φορείς και τις ενώσεις θα ήταν δυνατόν να διευκολύνει την πρωτοβουλία των ενδιαφερόμενων παραγόντων. Αντιθέτως, η χρηματοδότηση πρέπει να διασφαλιστεί πρωτίστως από τις συνεισφορές των συμμετεχόντων/δικαιούχων του δικτύου ή της εταιρικής σχέσης. Χρηματοδοτικά μέσα, που διατίθενται στο πλαίσιο των διαφόρων σχετικών κοινοτικών πολιτικών, θα μπορέσουν να κινητοποιηθούν υπέρ συγκεκριμένων δράσεων αρχικής ώθησης ή υπέρ συναφών με ευρωπαϊκές πολιτικές προτεραιότητες ενεργειών.

Η υλοποίηση θα παγιώσει τη νέα δυναμική που βασίζεται στη μέθοδο ανοικτού συντονισμού, όπως αναφέρεται στη Λευκή Βίβλο για την ευρωπαϊκή διαβούλευση. Η εν λόγω δυναμική θα μπορέσει να αξιοποιηθεί επιτυχώς μόνο με την αμετάκλητη δέσμευση και την ενεργό συμμετοχή των αρμοδίων.

Κινητοποίηση των υπαρκτών κέντρων δεξιοτήτων και στήριξης με σκοπό την ανάπτυξη της γνώσης και την παρατήρηση στον τομέα του τουρισμού

Οργανισμοί ή κέντρα αριστείας για τον τομέα του τουρισμού υπάρχουν, σε εθνικό και/ή περιφερειακό επίπεδο, στα περισσότερα κράτη μέλη. Παρέχουν την απαιτούμενη βασική υποδομή και υποστήριξη στους διάφορους φορείς του

τουρισμού, ιδίως στους προορισμούς, προκειμένου να ικανοποιηθούν καλύτερα οι ανάγκες των εν λόγω φορέων, καθώς και να αξιολογηθούν και να υπολογιστούν οι εξελίξεις που συντελούνται στον συγκεκριμένο τομέα.

Στις καινοτόμες δράσεις FEDER (2001-2006) συμπεριλαμβάνονται η ανάπτυξη ή η χρήση των κέντρων δεξιοτήτων και στήριξης σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Οι ανάγκες κατάρτισης, η δικτύωση, η υποστήριξη προς τις ΜΜΕ, καθώς και η παρακολούθηση της καινοτομίας βρίσκονται στο επίκεντρο της δραστηριότητας των εν λόγω κέντρων, ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, αποδίδεται ρητή προτεραιότητα στον τουρισμό.

Η δικτύωση λειτουργιών και υπηρεσιών χρήσιμων στους φορείς του τουρισμού θα παράσχει σημαντική υπεραξία σε κοινοτικό επίπεδο και θα αποτελέσει απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των διαφόρων προβλεπόμενων ενεργειών:

- γενικευμένη και ευχερέστερη πρόσβαση των οικείων τοπικών/περιφερειακών κέντρων στο σύνολο των διαθέσιμων πληροφοριών στην Ευρώπη σχετικά με τον τουρισμό και άμεση πρόσβαση στους καλύτερους ευρωπαίους εμπειρογνώμονες για κάθε εξεταζόμενο ζήτημα.

- δυνατότητα να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα θέματα κοινοτικής ή ευρωπαϊκής σημασίας, απλουστευμένος συντονισμός με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων που είναι απαραίτητες για τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ώστε να ενεργούν υπέρ της δημιουργίας βιώσιμου, ποιοτικού και ανταγωνιστικού ευρωπαϊκού τουρισμού.

Δικτύωση των υπηρεσιών και λειτουργιών στήριξης που απαιτούνται για ένα ή περισσότερα από τα υπό εξέταση μέτρα και για τις παρεπόμενες δραστηριότητες. Η δυνατότητα πρόσβασης των φορέων του τουρισμού σε αυτές θα διασφαλίζεται από τα εθνικά, περιφερειακά και τοπικά κέντρα

δεξιοτήτων (παρατηρητήρια, κέντρα μελετών και ερευνών ή άλλοι φορείς ανάλογης μορφής).

Η προσέγγιση θα βασίζεται στην ανοικτή και εθελοντική συμμετοχή των κέντρων. Σε πρώτο στάδιο, τα κράτη μέλη θα κληθούν να αναφέρουν τα κέντρα που διαθέτουν την απαιτούμενη δεξιότητα. Εάν κριθεί σκόπιμο, η Επιτροπή θα μπορεί να επισημάνει υπερεθνικά ή διεθνή εξειδικευμένα κέντρα.

Γενικώς, η δικτύωση θα συντελεστεί χωρίς πρόσθετο κόστος. Εάν κριθεί απαραίτητο, οι συμπληρωματικοί πόροι θα πρέπει να αναζητηθούν, κατ' αρχάς, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, από τους δημόσιους και/ή ιδιωτικούς φορείς.

Πρόκειται να ενεργοποιηθεί ένας φορέας καθοδήγησης/συντονισμού των δικτυωμένων υπηρεσιών, στον οποίο θα συμμετέχουν οι οικείοι φορείς και θα περιλαμβάνονται εκπρόσωποι ειδικών αρμοδιοτήτων. Ο εν λόγω φορέας θα υπόκειται στις ήδη αρμόδιες αρχές των κέντρων.

4.8 Ευχερέστερη πρόσβαση των φορέων στα κοινοτικά μέσα

Ο στόχος είναι η ορθή χρησιμοποίηση των κοινοτικών, χρηματοδοτικών ή μη, μέσων προς όφελος του τουρισμού. Τούτο απαιτεί την καλύτερη ενημέρωση των φορέων σχετικά με τα μέσα αυτά, ιδίως με την περιοδική επικαιροποίηση του διαδικτυακού οδηγού για τα κοινοτικά μέτρα υπέρ των τουριστικών επιχειρήσεων και προορισμών, την άντληση διδαγμάτων από την εμπειρία που έχει αποκτηθεί και, ως εκ τούτου, την καλύτερη συνδρομή όσον αφορά τον καθορισμό των προτεραιοτήτων για τα προσεχή προγράμματα και μέτρα. Στο πλαίσιο αυτό, αναμένεται να είναι σημαντική η συμβολή των υπαρκτών δικτύων που χρηματοδοτούνται από την Επιτροπή για την υποστήριξη των επιχειρήσεων (Ευρωπαϊκά Κέντρα Πληροφόρησης και Κέντρα Καινοτομίας)

Τα κράτη μέλη, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης και ο τομέας του τουρισμού θα εφαρμόσουν τις διατάξεις και τους μηχανισμούς για την ορθή χρήση των κοινοτικών χρηματοδοτικών και μη χρηματοδοτικών μέσων, προς όφελος του τουρισμού.

Επωφελούμενοι των εργασιών και της συνεργασίας της Επιτροπής, οι πλέον ενδιαφερόμενοι φορείς, συμπεριλαμβανομένων κυρίως των τουριστικών διοικήσεων, πρέπει να παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς την επιτόπια εφαρμογή των κοινοτικών μέσων και τη χρήση τους προς όφελος του τουρισμού. Παραδείγματος χάριν, τα κράτη μέλη θα μπορούν να συγκροτούν ομάδες εργασίας ή να διοργανώνουν σεμινάρια ώστε να διευκολύνουν, αφενός, την πρόσβαση του τομέα του τουρισμού στα εν λόγω μέσα (π.χ. διαρθρωτικά ταμεία, πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα) και, αφετέρου, το διάλογο με τις περιφέρειες και τους άλλους παράγοντες οι οποίοι δραστηριοποιούνται στα προγράμματα που υλοποιούνται προς όφελός του.

Τούτο αναμένεται ότι θα δώσει επίσης τη δυνατότητα σε όλους τους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, να αποκομίσουν τα διδάγματα που θα καταστήσουν εφικτό τον καλύτερο καθορισμό των προτεραιοτήτων και των διατάξεων για το μέλλον. Το μέτρο αυτό, καθώς και η ανταλλαγή και η αξιοποίηση της εμπειρίας που έχει αποκτηθεί θα μπορέσουν να εξυπηρετήσουν την ενισχυμένη συνεργασία

Οι δραστηριότητες που απορρέουν θα βασίζονται, κατ' αρχάς, στις παροχές του δικτύου. Το δίκτυο αυτό θα διαθέτει επαρκώς εναρμονισμένες μεθόδους, καθώς και γνωστά και διαθέσιμα εργαλεία, είτε άμεσα είτε με τη μορφή υπηρεσιών, στο σύνολο των οικείων φορέων. Τούτο αφορά αρχικώς τις μεθόδους υπολογισμού και αξιολόγησης, τα εγχειρίδια και τους οδηγούς, τις στατιστικές και, γενικότερα, τα μέσα για τη βελτίωση των γνώσεων. Ο

κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός θα εμπλουτίζεται σε συνάρτηση με την πρόοδο που θα επιτυγχάνεται όσον αφορά τις υπό εξέλιξη δραστηριότητες και τις νέες ανάγκες που εντοπίζονται από τους διάφορους φορείς του τουρισμού, ενώ θα επικαιροποιείται τακτικά.

4.9 Συμπληρωματικοί λογαριασμοί για τον τουρισμό και στατιστικές

Οι στατιστικές πληροφορίες που υπάρχουν στην Ευρώπη αποδεικνύονται ανεπαρκείς, τόσο ποιοτικώς όσο και ποσοτικώς, για τις ανάγκες των φορέων του τουρισμού καθώς δεν αποτυπώνουν τον αντίκτυπο και την οικονομική σημασία του τουρισμού ως οικονομικού τομέα.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (ΠΟΤ), ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και η Eurostat καθόρισαν από κοινού νέα σειρά δεικτών, τους συμπληρωματικούς λογαριασμούς για τον τουρισμό, προκειμένου να αξιολογηθούν καλύτερα οι τουριστικές δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο και η σημασία τους στην παγκόσμια οικονομία. Έπειτα από τις εργασίες που ξεκίνησαν προσφάτως, η Eurostat προτίθεται να υποβάλει τεχνικό εγχειρίδιο για την εφαρμογή των ΣΛΤ στις αρχές του 2002.

Σε συντονισμό και με την υποστήριξη των δημόσιων και ιδιωτικών οικείων φορέων, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα καταβάλουν τις απαιτούμενες προσπάθειες για την εφαρμογή των συμπληρωματικών λογαριασμών για τον τουρισμό.

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα καθορίσουν τις διαδικασίες εφαρμογής και τις αρμοδιότητες των διαφόρων φορέων, συμπεριλαμβανομένου του τομέα τουρισμού, παραθέτοντας εφικτό χρονοδιάγραμμα. Για να διασφαλιστεί μελλοντικά η διαθεσιμότητα καλύτερων στατιστικών στοιχείων, θα ήταν προτιμότερο να διερευνηθεί η τυχόν αναγκαιότητα αλλαγών στη νομική βάση

των στατιστικών για τον τουρισμό. Επιπλέον, η παρουσίαση των στατιστικών στοιχείων πρέπει να ικανοποιεί τις συγκεκριμένες ανάγκες των φορέων του τουρισμού, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούνται αμεσότερα.

4.10 Μια ευρωπαϊκή Ατζέντα 21 για τον τουρισμό

Πολλές φορές έχει επιχειρηθεί, τόσο σε διεθνές όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, να προσαρμοστεί η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τομέα του τουρισμού. Διαπιστώνεται αυξανόμενη ζήτηση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για τον καθορισμό στρατηγικών κατευθυντηρίων γραμμών και μέτρων που απαιτούνται για τη διαμόρφωση προτύπων βιώσιμης ανάπτυξης για τον τουρισμό. Επιπροσθέτως, η εφαρμογή των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης στους προορισμούς και στους διάφορους επιμέρους τομείς τουριστικής δραστηριότητας εκλαμβάνεται ως προστιθεμένη αξία για την εικόνα των προορισμών. Τούτο απαιτεί στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης για τον τουρισμό στην Ευρώπη, με τη μορφή πλήρους προγράμματος δράσης, ενός μέσου που προσδιορίζεται γενικώς με τον όρο "Ατζέντα 21".

Προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των τουριστικών δραστηριοτήτων στην Ευρώπη με την κατάρτιση και την υλοποίηση μιας Ατζέντας 21

Η εν λόγω ατζέντα θα αφορά αρκετές ιδιαίτερα σημαντικές πτυχές, και κυρίως την προστασία των φυσικών πόρων, την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και της φτώχειας στην πολιτική για τον τουρισμό, την καλύτερη συμμετοχή του συνόλου των φορέων και την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση της εφαρμογής και, τέλος, την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Η ατζέντα αυτή πρέπει να ενταχθεί στη σφαιρική προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης όπως καθορίζεται για την ΕΕ.

4.11 ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στην Αμερική είχε δυστυχώς τον αντίκτυπο και στην Ευρωζώνη. Εκείνη η χρονιά αλλά και η επόμενη ήταν δυσοίωνες για τα τουριστικά καταλύματα και τις μεταφορές και γενικά για τον τουριστικό κλάδο.

Η προσάρτηση όμως των 10 νέων κρατών-μελών έφερε νέα πνοή στον Ευρωπαϊκό ορίζοντα και πολλές προσδοκίες.

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή με διάφορες αποφάσεις και μέτρα υποστήριξης που διασφάλισε άλλα και ή πολιτική που άσκησε και την ουδέτερη στάση που τήρησε με τις Ισλαμικές χώρες, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο των κρατών- μελών έφερε μια ασφάλεια στον υποψήφιο τουρίστα που άρχισε να ενδιαφέρεται για τους Ευρωπαϊκούς προορισμούς.

Τα ταξίδια λοιπόν λοιπόν άρχισαν να αυξάνονται και η συσσώρευση τουριστικού προϊόντος άρχισε να λαμβάνει τόπο στις 25 χώρες που αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι αεροπορικές μεταφορές αυξηθήκαν και πλέον το αεροπλάνο θεωρείται ξανά το πιο ασφαλές μέσο. Οι τουριστικές επιχειρήσεις ενώ είχαν αρχίσει να συρρικνώνονται από τον οικονομικό μαρασμό τα δύο τελευταία χρόνια ήρθε η άνθηση και ο κλάδος αύξησε κατά πολλές ποσοστιαίες μονάδες τα κέρδη του .

Έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με μέτρα υποστήριξης των τουριστικών επιχειρήσεων και χρηματοδοτικά μέσα ενισχύει τις τουριστικές επιχειρήσεις και βέβαια η απασχόληση σε αυτές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης"

Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 317 της 06/11/2000 σ. 0040 - 0046

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την "Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών 'Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης'"

(2000/C 317/14)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών "Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης" που αποτελεί συνέχεια στα συμπεράσματα και τις συστάσεις της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για τον Τουρισμό και την Απασχόληση (COM(1999) 205 τελικό)·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1999 να εκδώσει, σύμφωνα με το άρθρο 265, 5η παράγραφος της Συνθήκης για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, γνωμοδότηση για το θέμα αυτό·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 291/99 rév. 3) που υιοθέτησε η επιτροπή 5, στις 18 Απριλίου 2000 (εισηγητής: ο κ. Λαζαρίδης)·

έχοντας υπόψη το έγγραφο εργασίας της επιτροπής 6 σχετικά με την "Αύξηση του δυναμικού του Τουρισμού για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης" (εισηγητής: ο κ. Lars Abel)·

υιοθέτησε κατά την 34η σύνοδο ολομέλειάς της 14ης και 15ης Ιουνίου 2000 (συνεδρίαση της 15ης Ιουνίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ο διεθνής τουρισμός αποτελεί κλάδο με έντονα εξαγωγικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, από τη μία πλευρά δεν υπόκειται στους περιορισμούς της μικρής έκτασης της αγοράς εγχώριων προϊόντων και υπηρεσιών, σε αντίθεση με τα αρχικά στάδια ανάπτυξης της βιομηχανίας, αφού απευθύνεται σε μία συνεχώς διευρυνόμενη αγορά σε διεθνές επίπεδο. Από την άλλη πλευρά, είναι κατ' αρχήν ευκολότερο, για μία αναπτυσσόμενη χώρα, η οποία διαθέτει τα απαραίτητα συγκριτικά πλεονεκτήματα να καταστεί ανταγωνιστική στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών, απ' ό,τι στην παραγωγή και εξαγωγή βιομηχανικών προϊόντων, για λόγους που σχετίζονται με:

- τη διαφοροποίηση και μοναδικότητα των τουριστικών υπηρεσιών από τόπο σε τόπο·

- το μικρότερο μέγεθος του αρχικού ιδιωτικού κεφαλαίου που χρειάζεται συνήθως για την ίδρυση μιας τουριστικής επιχείρησης·
- τη μικρότερη περίοδο που απαιτείται προκειμένου να καταστεί αποδοτική μια τουριστική επιχείρηση.

Ένα ακόμη από τα πλεονεκτήματα του τουρισμού είναι ότι η κατανάλωση πραγματοποιείται επί τόπου, πράγμα που έχει θετικές οικονομικές συνέπειες ακόμη και για τις βιομηχανίες και τις επιχειρήσεις που δεν έχουν άμεση σχέση με τον τουρισμό, ο οποίος συμβάλλει συχνά και στη διατήρηση ή/και στην ανύψωση του επιπέδου των υπηρεσιών στις οποίες έχει πρόσβαση ο πληθυσμός της περιοχής.

1.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών διαπιστώνει με ικανοποίηση το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει και επισημαίνει το τεράστιο δυναμικό του τουρισμού για τη δημιουργία θέσεων, καθώς και την ανάγκη να ενσωματωθούν ορισμένες συνιστώσες του τουρισμού σε άλλες κοινοτικές πολιτικές, όπως επισημαίνεται άλλωστε και στα συμπεράσματα και στις συστάσεις της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για τον Τουρισμό και την Απασχόληση. Παράλληλα, η ΕΤΠ θεωρεί σημαντικό να τονίσει ότι η αποτελεσματικότερη προσέγγιση για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι η περιφερειακή. Η σημαντική ποικιλομορφία του φυσικού και του πολιτισμικού περιβάλλοντος, των διαρθρώσεων της αγοράς εργασίας και των επιχειρήσεων, καθώς και των δυνατοτήτων ανάπτυξης του τουρισμού σε ολόκληρη την κοινοτική επικράτεια συντείνουν στη δημιουργία φυσιολογικού ανταγωνισμού μεταξύ όχι μόνο των κρατών μελών αλλά και των περιφερειών.

1.3. Η ΕΤΠ επικροτεί τη στρατηγική της Επιτροπής, η οποία εστιάζεται στα εξής:

a) στην αναγνώριση της σημασίας του τουριστικού κλάδου και στην ενσωμάτωση των σχετικών πολιτικών της ΕΕ, προκειμένου να εντάσσονται ευκολότερα τα τουριστικά θέματα στην ημερήσια διάταξη και να προαχθεί ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό καθώς και η ανάπτυξη νέου επιχειρηματικού πνεύματος·

b) στην πληροφόρηση και στις βέλτιστες πρακτικές ως βάση για την επίτευξη: καλύτερης γνώσης και τεχνογνωσίας, πρόσβασης σε εκτενέστερες πληροφορίες και σε κοινοτικά προγράμματα για τον τουρισμό, καθώς και πληρέστερης ενημέρωσης όσον αφορά τόσο αναπτυξιακές πρωτοβουλίες όσο και νομοθετικά μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη και επηρεάζουν τον τουριστικό κλάδο·

1.4. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι απαιτείται πολυετές πρόγραμμα για τον τουρισμό, επικεντρωμένο στο συντονισμό και τη διάδοση πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, στην ανάπτυξη φιλικών προς το χρήστη μέσων πληροφόρησης σχετικά με τα κοινοτικά προγράμματα και τις πρωτοβουλίες στον κλάδο του τουρισμού, καθώς και στην καθιέρωση μιας διαδικασίας διαβούλευσης και συνεργασίας μεταξύ των δημοσίων αρχών και των φορέων του τουριστικού κλάδου. Κατά την άποψη της ΕΤΠ (βλέπε τη γνωμοδότησή της με θέμα "Ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης και η συμβολή της δράσης της ΕΕ σε θέματα τουρισμού" - CdR 157/98 τελικό)(1), οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να επιφορτισθούν με τη διασφάλιση της βιώσιμης χρήσεως των πόρων στο πλαίσιο πολυετούς προγράμματος για τον τουρισμό.

1.5. Η ΕΤΠ υποστηρίζει βασικά την ιδέα να συσταθεί ένα ευρωπαϊκό τουριστικό συμβούλιο, απαρτιζόμενο από εκπροσώπους σημαντικών παραγόντων και φορέων λήψης αποφάσεων, που θα παρέχει συμβουλές στην Επιτροπή.

Ωστόσο η πρόταση αυτή πρέπει να διευκρινισθεί περαιτέρω, ώστε να προκύπτει σαφώς ποιές θα είναι οι αρμοδιότητες του εν λόγω συμβουλίου και ποιά η σύνθεσή του. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΤΠ κρίνει ότι είναι απαραίτητο να εκπροσωπούνται τα τοπικά και περιφερειακά συμφέροντα στο εν λόγω συμβούλιο.

1.6. Παρά ταύτα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι από στατιστικές του Eurostat προκύπτει ότι ο όγκος του τουριστικού ρεύματος είναι πολύ μεγαλύτερος στις περισσότερες προηγμένες περιοχές απ' ό,τι στις "παραδοσιακές" τουριστικές. Κι αυτό γιατί προφανώς η ποιότητα ζωής από τόπο σε τόπο καθώς και το γεγονός ότι ο τουρισμός δεν συνδέεται μόνο με τις διακοπές αλλά και με άλλες παραμέτρους επιδρούν καθοριστικά στην προσέλκυση τουριστών.

1.7. Έτσι διαπιστώνουμε στατιστικά ότι το Ηνωμένο Βασίλειο έρχεται πρώτο με 414000000 επισκέπτες, η Γερμανία με 314000000 ή η Αυστρία με 92000000, ενώ οι νότιες χώρες (χωρίς τη Γαλλία), παρά τον παραδοσιακό τουριστικό χαρακτήρα τους, συγκεντρώνουν συνολικά μόνο το 15 % των τουριστικών επισκέψεων στην Ευρώπη. Ανάλογη περίπτωση είναι και η απασχόληση.

1.8. Έχει επιπροσθέτως ιδιαίτερο ενδιαφέρον να συγκρίνουμε το ποσοστό των τουριστικών εσόδων στα έσοδα από εξαγωγές των νοτίων χωρών· ο μέσος κοινοτικός όρος είναι περίπου 10 %. Κυμαίνεται δε το ποσοστό στο 45 % για την Ελλάδα, 30 % για την Ισπανία, 26 % για την Πορτογαλία, 14 % για Ιταλία. Αυτονόητη λοιπόν η σημασία του Τουρισμού για τις χώρες της νότιας Ευρώπης. Για τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης ο τουρισμός έχει γενικά μικρότερη σημασία, όμως για τις περιφέρειες που βρίσκονται σε ύφεση, όπως για τις νησιωτικές περιοχές και τα παραδοσιακά παραθαλάσσια θέρετρα, η ενίσχυση του τουρισμού θα συμβάλει θετικά στην ανάπτυξη της οικονομίας τους και της απασχόλησης. Η οικονομία των χωρών της Νότιας Ευρώπης, επομένως και η απασχόληση παρά τις πολύ λιγότερες αφίξεις τουριστών, εξαρτάται σε σημαντικότατο βαθμό από τον τουρισμό. Είναι ενδιαφέρον, εξάλλου, ότι πάνω από το 90 % της τουριστικής βιομηχανίας είναι ΜΜΕ. Θεωρείται αναγκαία δε η επισήμανση της σχετικής Έκθεσης προς την Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής, Μεταφορών και Τουρισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (εισηγητής ο κ. Viceconte), ότι δηλαδή ο τουρισμός απαιτεί μεγάλες επενδύσεις σε δομές, υποδομές, επιχειρήσεις, επαγγελματισμό, κοινωνικές υπηρεσίες, κατάρτιση. Στοιχεία απαραίτητα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των περιοχών φιλοξενίας των τουριστών, που τα διαθέτουν ήδη οι προηγμένες περιφέρειες και αποτελούν μέρος του συστήματός τους ενώ, οι φτωχότερες περιφέρειες δεν μπορούν να τα αποκτήσουν προς χάριν και αποκλειστική χρήση των τουριστών.

1.9. Από όλα τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι, ένα πρόγραμμα που θα στοχεύει στην αύξηση του δυναμικού του τουρισμού, πρέπει να υποστηρίζει τα κράτη μέλη, τις περιφερειακές και τοπικές αρχές στη βελτίωση των δομών, υποδομών, του επαγγελματισμού, της κατάρτισης, των κοινωνικών υπηρεσιών και των ΜΜΕ που σχετίζονται με τον Τουρισμό. Εργαλεία προς την κατεύθυνση αυτή είναι ήδη δράσεις και πολιτικές στα πλαίσια των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής που για την περίοδο 1994-1999 ανέρχονται σε 4,7 δις ευρώ.

1.10. Η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τον Τουρισμό καταλήγει στη διαπίστωση ότι "οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τον Τουρισμό αντιπροσωπεύουν ήδη ένα σημαντικό ποσοστό και ένα ποικίλο φάσμα επαγγελμάτων στην Ευρώπη, προσφέρουν δε ένα σαφές δυναμικό για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Προβλέπεται ότι από το σημερινό επίπεδο των 9 εκατ. θέσεων εργασίας, ο

τουρισμός μπορεί να δημιουργήσει από 2,2 έως 2,3 εκατ. νέες θέσεις μέχρι το 2010 με βάση ένα ποσοστό αύξησης ετησίως 1-1,5 %". Τα 2 εκατ. περίπου τουριστικές επιχειρήσεις, οι περισσότερες από τις οποίες είναι ΜΜΕ, αντιπροσωπεύουν το 6 % της συνολικής απασχόλησης στην ΕΕ και το 30 % του συνολικού τομέα του εμπορίου των υπηρεσιών. Ο τουρισμός θεωρείται σημαντικότερη πηγή ξένου συναλλάγματος καθόσον η παροχή τουριστικών υπηρεσιών αποφέρει ξένο συνάλλαγμα στην αναπτυσσόμενη οικονομία.

1.11. Ο τουρισμός είναι μία δραστηριότητα με βασικό χαρακτηριστικό την υψηλή απορροφητικότητα σε εργατικό δυναμικό, πράγμα που κάνει την προοπτική ανάπτυξής του ακόμα πιο ελκυστική. Στις προηγμένες οικονομικά περιφέρειες προσφέρει λύση στην απορρόφηση του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού και εκδηλώνεται ως ένταση εργασίας και τεχνολογίας (τεταρτογενής τομέας). Σ' αυτές τις περιφέρειες όπου στόχος είναι να εξασφαλισθούν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας, μία μεγάλης κλίμακας τουριστική ανάπτυξη έχει το πλεονέκτημα ότι προσελκύει και τουρίστες πολύ υψηλότερου εισοδήματος. Στις αγροτικές και υποανάπτυκτες περιφέρειες, εκδηλώνεται ως ένταση εργασίας και απορροφά κατά κύριο λόγο τοπικό δυναμικό. Σ' αυτή την περίπτωση όπου στόχος είναι η μείωση ή και εξουδετέρωση των περιφερειακών ανισοτήτων, η τουριστική ανάπτυξη παρουσιάζεται μικρής κλίμακας, ώστε να εντάσσεται στο περιβάλλον και να επιτυγχάνεται στο έπακρον αξιοποίηση των τοπικών πόρων και του τοπικού εργατικού δυναμικού.

1.12. Η διαχρονική δυναμικότητα που παρουσιάζει ο διεθνής τουρισμός κατά την τελευταία τριακονταετία, είναι αναμφισβήτητη εντυπωσιακή. Πράγματι, υπολογίζεται ότι οι εισπράξεις τουριστικού συναλλάγματος ξεπερνούν τα έσοδα από εξαγωγές προϊόντων, σε διεθνές επίπεδο, για το μεγαλύτερο τμήμα αυτής της περιόδου, ενώ ο διεθνής τουρισμός αποτελεί το μεγαλύτερο κονδύλι στο διεθνές εμπόριο. Συνοπτικά, ο σημαντικός ρόλος του τουρισμού για την οικονομική ανάπτυξη, επικεντρώνεται κυρίως:

1. στη σταθεροποιητική επίδρασή του στο ισοζύγιο πληρωμών·
2. στη δημιουργία εισοδήματος·
3. στη δημιουργία απασχόλησης·
4. στις κάθετες και οριζόντιες διασυνδέσεις του με άλλους τομείς και κλάδους της οικονομίας, μέσω των οποίων συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη κλάδων παραγωγής ενδιάμεσων προϊόντων·
5. στην περιφερειακή ανάπτυξη.

1.13. Στη δεκαετία 1988-1997 η συμμετοχή της κοινοτικής Ευρώπης στις αφίξεις στο σύνολο της ηπείρου μειώθηκε από 74 % σε 68,7 % και στις εισπράξεις από 82,9 % σε 76,7 %. Έντεκα κράτη-μέλη είναι στον κατάλογο των 20 σημαντικότερων παγκόσμιων προορισμών για το 1997 από την άποψη των αφίξεων και 12 από την άποψη των εισπράξεων. Ταυτόχρονα όμως 12 κράτη μέλη περιλαμβάνονται στον κατάλογο των 20 χωρών με τη μεγαλύτερη τουριστική δαπάνη. Η Ευρώπη είναι ταυτόχρονα μία τεράστια αγορά-πηγή τουριστικού ρεύματος και συγχρόνως μία τεράστια αγορά-δέκτης τουριστικού ρεύματος.

1.14. Στο σημείο αυτό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να προσθέσουμε τις πρόσφατες προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού σχετικά με τον αναμενόμενο τριπλασιασμό του διεθνούς τουρισμού τα επόμενα 20 χρόνια. Η βαρύνουσα σημασία των προβλέψεων αυτών για την Ευρώπη και την τοπική οικονομία και ειδικότερα για την απασχόληση είναι εύκολο να κατανοηθεί.

1.15. Ο τουρισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με δημογραφικές μεταβολές, με κοινωνικές κατακτήσεις των εργαζομένων και με την γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών.

1.16. Δεν αποτελεί γεωγραφικά περιορισμένη δραστηριότητα, καθόσον άρχισαν να γίνονται ελκυστικές και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως αγροτικός, υπαίθριος, συνεδριακός, οικολογικός, δίνοντας την δυνατότητα σε παρακμάζουσες περιφέρειες να εισέλθουν ανταγωνιστικά στο χώρο της οικονομίας και να γνωρίσουν κοινωνική και οικονομική αναγνώριση.

2. Προκλήσεις και προοπτικές του ευρωπαϊκού τουρισμού

2.1. Οι τουρίστες του μέλλοντος αναμένεται να θέτουν μεγαλύτερες απαιτήσεις όσον αφορά τόσο την ποιότητα (π.χ. των υποδομών, των μεταφορών, των ξενοδοχείων, των υπηρεσιών, κλπ.) όσο και την ποικιλομορφία των αξιοθέατων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού. Εφαρμογή τεχνικών ποιοτικού ελέγχου και καθιέρωση κριτηρίων ποιότητας στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών, κάτι που στο παρελθόν παραγκωνίστηκε, εξ αιτίας του μαζικού τουρισμού που σε πολλές περιοχές βασίστηκε στη συμπίεση κόστους, σε βάρος της ποιότητας παροχής υπηρεσιών. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών έχουν αυξηθεί σημαντικά οι απαιτήσεις για μια πιο φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη των τουριστικών περιοχών. Για να ικανοποιηθούν όλες αυτές οι απαιτήσεις είναι αναγκαία μια στοχοθετημένη ανάπτυξη του τουρισμού. Κατ' αρχήν, βασική προϋπόθεση αποτελεί ένα ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα το οποίο να διασφαλίζει τη συνεχή ανάπτυξη νέας τεχνολογίας και υποδομών, καθώς και την ποιοτική αναβάθμιση ξενοδοχείων, κέντρων διακοπών, τρόπων ψυχαγωγίας κλπ, ενώ η βελτίωση των προσόντων του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού και η παροχή κατάρτισης εστιασμένης στον τουρισμό και στις ιδιαίτερες ανάγκες του συνιστούν επιπρόσθετο προαπαιτούμενο. Τέλος, λόγω των διαφορετικών συνθηκών που επικρατούν στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας, οι δημόσιες αρχές πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους με τους τουριστικούς και τους λοιπούς ενδιαφερομένους φορείς προκειμένου να εξεύρουν λύσεις για την προστασία του φυσικού, του πολιτισμικού και του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, καθώς και των παραδοσιακών και φημισμένων προϊόντων της γεωργίας και της ζωοτεχνίας των περιοχών σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα και, ταυτόχρονα, για τη βιώσιμη αξιοποίηση του ιδιαίτερου δυναμικού τους.

2.2. Οι δυνατότητες δράσης των τουριστικών επιχειρήσεων πρέπει να βελτιωθούν και να ενισχυθούν, ιδιαίτερα των ΜΜΕ, οι οποίες θα πρέπει να διαθέτουν οργανωμένα συστήματα έρευνας, πρόβλεψης και προσαρμοστικότητας απέναντι στις συνεχώς ανανεούμενες ανάγκες των τουριστικών αγορών. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι ο αντίκτυπος του τουρισμού στην απασχόληση και η συνολική οικονομική του επίδραση σπάνια έχουν εξεταστεί εμπεριστατωμένα. Για να τύχει ο τομέας αυτός της δέουσας αναγνώρισης είναι απαραίτητο να αναλυθούν και να περιγραφούν λεπτομερέστερα οι επιδράσεις αυτές. Μια παρόμοια ανάλυση πρέπει επίσης να εκληφθεί ως προϋπόθεση για μια στοχοθετημένη προσπάθεια ανάπτυξης του κλάδου. Απαιτείται να αναλυθεί και να εκτιμηθεί η σημασία του τουρισμού τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για επενδύσεις και πρωτοβουλίες τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Η Επιτροπή των Περιφερειών παροτρύνει την Επιτροπή να υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός οικονομικού προτύπου που να είναι σε θέση να αξιολογήσει τον κύκλο εργασιών

και την προστιθέμενη αξία του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων και των συνολικών συνεπειών στην απασχόληση. Ένα τέτοιο πρότυπο μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέσο για την ανάπτυξη του τουρισμού σε περιφερειακό επίπεδο και ταυτόχρονα να αποτελέσει τη βάση για μια συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ περιφερειών.

2.3. Οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα πρέπει να προωθηθούν. Ο ιδιωτικός τομέας είναι αυτός που εξασφαλίζει τις θέσεις εργασίας μέσω των επενδύσεων και των δραστηριοτήτων, που αποτελούν την κινητήριο δύναμη του τουρισμού. και οι δημόσιες αρχές είναι ο φορέας εξουσίας που καθορίζει το πλαίσιο και τις προϋποθέσεις δραστηριοποίησης των επιχειρηματιών.

2.4. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής διευκρινίζεται ότι οι τουριστικές επιχειρήσεις εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό η μία από την άλλη - είναι δε σπάνιο να παράγει μόνη της μια συγκεκριμένη επιχείρηση ένα τουριστικό προϊόν. Συνήθως τα ταξίδια διοργανώνονται από μια ολόκληρη σειρά επιχειρήσεων που προσφέρουν μεταφορικά μέσα, διατροφή, διανυκτέρευση και ψυχαγωγία. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές αποτελούν βασικό κρίκο αυτής της αλυσίδας, δεδομένου ότι δημιουργούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την παροχή υπηρεσιών μέσω των υποδομών, της χωροταξίας, της προσφοράς εκπαίδευσης, της οικονομικής πολιτικής, των φορολογικών συστημάτων κ.λπ.

2.5. Διαδικασίες συνεργασίας με εκπροσώπους της τουριστικής βιομηχανίας και κοινωνικούς εταίρους με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας και της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού απέναντι στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει από προορισμούς εκτός των γεωγραφικών ορίων της Ευρώπης.

2.6. Περιορισμός των τελών και επιβαρύνσεων στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων που έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνει την ελκυστικότητά τους, να δίνει την δυνατότητα αξιοποίησης τοπικού δυναμικού με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και να αποτελέσει κίνητρο για ορισμένες επιχειρήσεις να απομακρυνθούν από την παραοικονομία.

2.7. Το μάρκετινγκ για την πώληση τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών πρέπει να είναι σωστό και πρέπει να προωθηθεί η πώληση πακέτων διακοπών εκτός περιόδων αιχμής. Για να αξιοποιηθεί το αναπτυξιακό δυναμικό του ευρωπαϊκού τουρισμού είναι απαραίτητη η εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού και η παροχή συμβουλών στους επιχειρηματίες για τη διαχείριση και την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, είναι εξίσου σημαντικό να ξεπεραστούν οι συνέπειες της εποχιακής απασχόλησης και να υλοποιηθεί η ανάπτυξη του τουρισμού μέσω της διαφοροποίησης και της διάδοσης των τουριστικών προϊόντων σε μια δεδομένη περιοχή. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την υποστήριξη των εν λόγω εξελίξεων.

2.8. Κατά τη μεταρρύθμιση της πολιτικής σε πολλούς σημαντικούς τομείς (μέσω του Προγράμματος 2000), που αφορούν τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής, την κοινή γεωργική πολιτική (κανονισμός σχετικά με την αγροτική ανάπτυξη), η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναπτύξουν κατάλληλα μέτρα στο πλαίσιο νέων προγραμμάτων με στόχο την αύξηση των χαμηλών αμοιβών και την προώθηση της απασχόλησης διαμέσου του τουρισμού υψηλής ποιότητας ως αναπόσπαστου στοιχείου μιας στρατηγικής προκειμένου να δοθούν νέα ώθηση και στόχοι στα παραδοσιακά αγροτικά και αστικά παραθαλάσσια θέρετρα. Εξάλλου, η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για την αξιοποίηση νεοεμφανιζόμενων προϊόντων που

διαθέτουν σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης, όπως παραδείγματος χάρη ο τουρισμός που συνδυάζεται με θαλάσσια αθλήματα, με θερμά λουτρά, με πολιτιστικές δραστηριότητες, με συγκεντρώσεις, καθώς και ο αγροτικός τουρισμός.

2.9. Εισαγωγή του ευρώ (που συνεπάγεται διαφάνεια τιμών και οικονομικότερες λύσεις για τους τουρίστες), διαδικασία ελευθέρωσης στις μεταφορές, δημιουργία αποτελεσματικών υποδομών μεταφορών και τηλεπικοινωνιών και επέκταση και εφαρμογή νέων διαθέσιμων τεχνολογιών.

2.10. Σε πολλές περιφέρειες η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί ίσως και τον μοναδικό πόλο τουριστικής έλξης. Η διατήρηση και ο εμπλουτισμός της, καθώς και η ένταξή της στην πολεοδομία, δημιουργεί κλίμα τόνωσης της τουριστικής κίνησης με άμεση συνέπεια την ανταγωνιστικότητα της περιφέρειας και συνεπώς θέσεις εργασίας.

2.11. Διατήρηση και λήψη μέτρων και ελέγχων για ένα άθικτο φυσικό περιβάλλον, σε συνδυασμό με την πολιτιστική και βιολογική ποικιλία, που αφενός συμβάλλουν στην ανταγωνιστική θέση των τουριστικών περιφερειών της Ευρώπης σε σύγκριση με μακρινούς προορισμούς και ικανοποιούν τους τουρίστες, αφετέρου μειώνουν ή και εξαλείφουν τις αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού στους τόπους υποδοχής. Όσο μεγαλύτερη είναι η προσοχή που δίνεται στο ζήτημα της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης τόσο μεγαλύτερες και οι μακροπρόθεσμες δυνατότητες απασχόλησης και τα γενικότερα οφέλη από την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών τουριστικών περιφερειών.

2.12. Τέλος, το ειδικό πρόγραμμα πλαίσιο "Η Κοινωνία των Πληροφοριών" ήρθε να καλύψει το κενό που υπήρχε στην πληροφόρηση στον κλάδο του τουρισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η παροχή ολοκληρωμένης πληροφόρησης καλύπτει, αφενός, τον καταναλωτή, προσφέροντας εκ των προτέρων ολοκληρωμένη εικόνα για πιθανούς προορισμούς, χωρίς την παρεμβολή τρίτων, ελαχιστοποιώντας τις "εκπλήξεις" που μπορεί να επιφέρει η πληροφόρηση μετά την άφιξη του τουρίστα στον τόπο προορισμού. Αφετέρου, στοχεύει στην τουριστική βιομηχανία, δίνοντας την ευκαιρία μέσω του διαδικτύου να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της και να αποκτήσει την απαραίτητη τεχνογνωσία και εξειδίκευση που απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες. Εξάλλου, οι τεχνολογίες της κοινωνίας των πληροφοριών αποτελούν επένδυση αλλά και εξοπλισμό που θα οδηγήσει στη δημιουργία νέων και καλύτερων θέσεων εργασίας στην εξειδικευμένη κατάρτιση, υψηλότερο κέρδος και δυνατότητα αξιοποίησης τοπικών αγορών.

2.13. Η ΕΤΠ κρίνει ότι οι τουριστικές δραστηριότητες πρέπει να έχουν επίσης προτεραιότητα όταν χορηγείται ενίσχυση στις υποψήφιες για ένταξη χώρες μέσω π.χ. των προγραμμάτων Phare και Interreg. Ήδη τώρα το τουριστικό ενδιαφέρον για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες είναι έντονο, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρώπης. Για να αξιοποιηθεί κατά τον καλύτερο τρόπο το ενδιαφέρον αυτό με όσο το δυνατόν πιο θετικά αποτελέσματα για την απασχόληση, είναι απαραίτητο να συμμετάσχουν οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες στα δίκτυα και τις μορφές συνεργασίας που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, ενώ πρέπει επίσης να εξασφαλισθεί η ανάπτυξη ενός ισχυρού τουριστικού κλάδου σε ολόκληρη την Ευρώπη. Επίσης, είναι σημαντικό να καταβληθούν προσπάθειες για ένα βιώσιμο τουρισμό που να σέβεται τις ιδιαιτερότητες των χωρών και να διατηρεί επίσης τις σημαντικές πολιτιστικές αξίες, που διαφορετικά κινδυνεύουν να χαθούν.

3. Η σημασία του τουρισμού όσον αφορά την απασχόληση

3.1. Η Επιτροπή τονίζει συγκεκριμένα ότι ο τουρισμός έχει δυναμικό στα πλαίσια και των τεσσάρων πυλώνων της στρατηγικής απασχόλησης της ΕΕ: ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος, βελτίωση της καταλληλότητας της απασχόλησης, προώθηση της προσαρμοστικότητας και ενίσχυση των ίσων ευκαιριών των ανδρών και των γυναικών. Συνεπώς, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τουρισμός αποτελεί έναν ιδανικό εταίρο στις προσπάθειες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

3.2. Ο τουρισμός δημιουργεί με λίγα λόγια τρία είδη απασχόλησης:

1) την άμεση και ορατή απασχόληση, δηλαδή όταν παρέχονται υπηρεσίες ή πωλούνται προϊόντα στους τουρίστες. Πρόκειται κυρίως για τις διανυκτερεύσεις, την ψυχαγωγία, τη μεταφορά ή τη διατροφή·

2) την έμμεση απασχόληση, συνήθως σε επιχειρήσεις που άμεσα ή έμμεσα εξυπηρετούν τις πρωτογενείς τουριστικές επιχειρήσεις. Πρόκειται π.χ. για τους κτηνοτρόφους οι οποίοι προμηθεύουν με γάλα τα γαλακτοκομεία, που προμηθεύουν με γάλα τα καταστήματα όπου οι τουρίστες αγοράζουν προϊόντα (ή συστατικά προϊόντων)·

3) τη συνεπαγόμενη απασχόληση, που δημιουργείται όταν οι εργαζόμενοι στον τουριστικό κλάδο δαπανούν ορισμένα από τα χρήματα που έχουν κερδίσει.

3.3. Τόσο η άμεση όσο και η συνεπαγόμενη απασχόληση είναι αδιαφανείς και, συνεπώς, δεν είναι εύκολο να προσδιορισθούν. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η ανάπτυξη του τουρισμού θα έχει θετική επίδραση και στις τρεις προαναφερθείσες μορφές απασχόλησης.

3.4. Ο τουρισμός δημιουργεί ευέλικτα σχήματα απασχόλησης, (εποχιακή, μερική, δεύτερη απασχόληση), με αποτέλεσμα να συμβάλλει ουσιαστικά στην παροχή ίσων ευκαιριών. Παρέχει τη δυνατότητα για την απασχόληση π.χ. γυναικών και νέων. Επιπλέον, ο τουρισμός προσφέρεται για την ένταξη ατόμων τα οποία βρίσκονται συχνά στο περιθώριο της αγοράς εργασίας. Πρόκειται π.χ. για άτομα τα οποία εξαιτίας είτε της περιορισμένης μόρφωσης ή ανεπαρκούς γνώσεως της εθνικής γλώσσας, είτε λόγω της παρακμής τομέων της οικονομίας - όπως π.χ. της γεωργίας - αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εξεύρεση μόνιμης απασχόλησης. Με την αναβάθμιση των ικανοτήτων τους - και λόγω των ιδιαιτεροτήτων του τουριστικού κλάδου - ορισμένες δεξιότητες και ικανότητες των ατόμων αυτών μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες για τον εν λόγω κλάδο. Στις οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ιδιαίτερα στις ορεινές και περιφερειακές περιοχές, αυξάνονται οι δυνατότητες εδραίωσης με τη συμπληρωματική αύξηση των εσόδων που απορρέουν από την πολλαπλή δραστηριότητα στους τομείς της γεωργίας και του τουρισμού. Τέλος, υπενθυμίζεται πως ο τουρισμός δημιουργεί θέσεις εργασίας όχι μόνο στους τομείς που συνδέονται άμεσα με αυτόν αλλά και σε άλλους τομείς, όπως π.χ. στο δημόσιο τομέα.

3.5. Η κατάρτιση και η επιμόρφωση των εργαζομένων, σε οποιοδήποτε κλάδο έχει σχέση με τον τουρισμό, αναβαθμίζουν το επαγγελματικό τους επίπεδο και αυξάνουν τις δυνατότητες τους να ανταποκριθούν καλύτερα στις προσδοκίες των τουριστών και στις ανάγκες της τουριστικής βιομηχανίας. Για να λειτουργήσει το ανωτέρω κίνητρο είναι απαραίτητη η αμοιβαία αναγνώριση των τίτλων σπουδών στην ΕΕ και η καθιέρωση ενός "EURO-PASS" όσον αφορά την επιμόρφωση, το οποίο θα εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

3.6. Πρέπει να δημιουργηθούν συνθήκες εργασίας και προϋποθέσεις απασχόλησης που θα αυξάνουν την ελκυστικότητα του τομέα και τις προοπτικές σταδιοδρομίας όπως και την κοινωνική ασφάλιση, την προστασία των εργαζομένων, το σταθερό ωράριο εργασίας προκειμένου να παραμένει στην εργασία του το ειδικευμένο προσωπικό αφού θα εξασφαλίζει μόνιμη απασχόληση ακόμη και στις νεκρές περιόδους π.χ. είτε με σεμινάρια επιμόρφωσης και πληροφόρησης κατά το διάστημα αυτό, είτε με μετακίνησή του σε άλλες περιφέρειες με εναλλακτικές μορφές τουρισμού, περιορίζοντας κατά τον τρόπο αυτό το μειονέκτημα εποχικότητας που παρουσιάζει ο κλάδος του τουρισμού.

3.7. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι οι πλέον κατάλληλες να αναλάβουν τα καθήκοντα εκπαίδευσης τα οποία οι μεμονωμένες επιχειρήσεις δεν έχουν την εμπειρογνωμοσύνη ή τα μέσα να φέρουν εις πέρας. Με τις γνώσεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών για τις μελλοντικές ανάγκες του τομέα, μπορεί να δημιουργηθεί προσφορά που θα έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση των γνώσεων του εργατικού δυναμικού π.χ. των γλωσσικών γνώσεων, των γνώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και των γενικών γνώσεων για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιφερειών, που ενδέχεται να είναι σημαντικά και για άλλες μορφές απασχόλησης.

3.8. Οι μεγάλες μεταπτώσεις του επιπέδου δραστηριότητας στον κλάδο αυτό θα καταστήσουν απαραίτητες πειραματικές ενέργειες με ευέλικτες μορφές διδασκαλίας, π.χ. με εξ' αποστάσεως εκμάθηση. Θα ήταν συμφέρον για τον κλάδο στο σύνολό του να ανταλλάγουν εμπειρίες για το θέμα αυτό μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας.

4. Ο ρόλος της περιφερειακής και της τοπικής αυτοδιοίκησης

Επίσης οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν, μέσω της εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, της χωροταξίας, του προγραμματισμού των υποδομών και των δραστηριοτήτων προώθησης των επιχειρήσεων, να δημιουργήσουν τα σωστά πλαίσια για τον τουρισμό και να δώσουν επαγγελματικό χαρακτήρα στην προσφορά του τουρισμού στις διάφορες περιοχές.

4.1. Ο τουρισμός στο επίπεδο της προσφοράς έχει διττή μορφή: υπηρεσίες και προϊόντα, από τη φύση του δε, είναι συνυφασμένος με το ανθρώπινο δυναμικό και τον τοπικό παράγοντα. Το επίπεδο εξουσίας που έχει επομένως την πλέον άμεση σχέση, είναι η Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση εφόσον:

a. έχει τη δυνατότητα να καταγράφει τη δυναμική και προοπτική της τοπικής τουριστικής βιομηχανίας και να καθορίζει την κλίμακα της τουριστικής ανάπτυξης διότι έχει άμεση επαφή με τον παραγωγό και τον τελικό καταναλωτή της τουριστικής ζήτησης·

b. μπορεί να εντάξει τις ανάγκες του τουριστικού κλάδου σε υποδομές μέσα στο γενικότερο αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιφέρειας, καθώς και τις πολιτικές παροχής κινήτρων, τις αναγκαίες κατευθύνσεις για την επιτόπια διασύνδεση των διαφόρων οικονομικοκοινωνικών και πολιτιστικών τομέων που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη·

c. μπορεί να φέρει σε επαφή το σκέλος της ζήτησης και προσφοράς στον τουριστικό κλάδο, με τη λειτουργία γραφείων ενημέρωσης ανέργων, τοπικών παραγωγών και τουριστικών επιχειρήσεων, στα πλαίσια συνεχούς διαλόγου μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα·

d. μπορεί και η ίδια να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και προοπτικές κατάρτισης μέσα από τις δημοτικές επιχειρήσεις·

ε. Μπορεί να καθορίσει το είδος και την κλίμακα τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Γνωρίζει καλά τους γεωφυσικούς και πολιτιστικούς παράγοντες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου, στοιχεία καθοριστικά για το είδος του τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί σε συγκεκριμένη περιφέρεια, φέροντας στην επιφάνεια τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αξιοποιούν την ιδιομορφία του κάθε τόπου. Μπορεί να καθορίσει την κλίμακα επιλέγοντας μικρής δυναμικής τουριστική ανάπτυξη που στηρίζεται περισσότερο σε τοπικούς πόρους και συντελεστές παραγωγής και δημιουργεί πολύ μεγαλύτερες διασυνδέσεις στην τοπική οικονομία, συντελώντας έτσι στην γενικότερη ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, ή ευρείας κλίμακας τουριστική ανάπτυξη κάτι που αρμόζει σε ήδη οικονομικά ανεπτυγμένες περιφέρειες με δυνατότητες και δυναμικό ανάλογο.

4.2. Για να είναι το όλο τουριστικό προϊόν ανταγωνιστικό, είναι απαραίτητο να δημιουργήσουν οι διάφοροι παράγοντες δίκτυα για την ανάπτυξη των προσόντων και των ικανοτήτων. Οι κρατικές αρχές μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τη διατήρηση προϊόντων σε μακροπρόθεσμη και βιώσιμη βάση. Αυτό μπορεί για παράδειγμα να συμβεί μέσω συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο με τη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών και του τουριστικού κλάδου που θα προωθούν από κοινού τα πλεονεκτήματα μιας περιφέρειας. Η συνεργασία αυτή μπορεί επίσης να προωθήσει ένα συνεχή διάλογο μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα π.χ. για τις μελλοντικές ανάγκες σε θέσεις κατάρτισης και να χρησιμεύσει επίσης ως ένα είδος κοινής πρόσβασης σε μια περιοχή (One Stop Shop).

5. Προτάσεις

Η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει στην Επιτροπή, να προβεί:

5.1. στην ενίσχυση του δικτύου πληροφόρησης με αποδέκτες τόσο τους καταναλωτές όσο και τις επιχειρήσεις του τομέα του τουρισμού·

5.2. στην καθιέρωση προτύπων ποιότητας και μεθόδων ελέγχου στους τομείς των υποδομών, της εκπαίδευσης προσωπικού και των υπηρεσιών που βελτιώνουν τη διαφάνεια και ελκυστικότητα τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών σε όλη την ΕΕ κάνοντας το προϊόν ευκρινές και συγκεκριμένο στον καταναλωτή καθώς και ελκυστικό όσον αφορά τον διεθνή ανταγωνισμό. Για το λόγο αυτό, η ΕΤΠ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη τη σημερινή κατάσταση σε κάθε κράτος μέλος και να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις μικρές επιχειρήσεις προκειμένου να μην τεθούν σε κίνδυνο η απασχόληση και η ανταγωνιστικότητα·

5.3. στην ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης και της αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην κοινοτική νομοθεσία για τον τουρισμό, ώστε η ολοκληρωμένη προσέγγιση να καλύπτει μακροπρόθεσμα τη βιώσιμη εξέλιξη του τουρισμού, την ποιότητα, τα οφέλη για το τοπικό δυναμικό και τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι σύγχρονες τάσεις περί ενεργειακής πολιτικής να διαπνέουν και την πολιτική κατασκευής τουριστικών υποδομών, την κατασκευή και λειτουργία των κτιριακών εγκαταστάσεων, το βιοκλιματικό σχεδιασμό και τη ορθολογική χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως προβλέπεται από τη Λευκή Βίβλο για τον τομέα αυτό). Επίσης, στις μελέτες για την επίδραση ή τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις εγκαταστάσεων ή δραστηριοτήτων, πρέπει να εξετάζεται η ενδεχόμενη ασυμβατότητά τους με τον τουριστικό χαρακτήρα των φυσικών τοπίων όπου θα γίνει η παρέμβαση·

5.4. στην ενθάρρυνση της ίδρυσης καινοτόμων τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο την ενίσχυση νέων τουριστικών προκλήσεων και προτάσεων που να προωθούν σύγχρονα μέσα στρατηγικής διαχείρισης·

5.5. στην κατάσχεση ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων των εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού με συγκροτημένες και υπεύθυνες εταιρικές σχέσεις μεταξύ διεθνών τουριστικών επιχειρήσεων, οργανισμών εκπαίδευσης και κατάρτισης και δημοσίων αρχών, με συνδυασμό μηχανισμού πληροφόρησης ώστε να διασφαλισθεί ισορροπία προσφοράς και ζήτησης, ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, διαφάνεια στην τουριστική αγορά εργασίας. Θεσμοθετημένη διεθνής αναγνώριση τίτλων τουριστικών σπουδών·

5.6. στην εκπόνηση ενός πλαισίου στρατηγικής που θα ενσωματώνει τα ανωτέρω, παρέχοντας πολιτική αναγνώριση του ρόλου και της δυναμικής του τουρισμού στον τομέα απασχόληση, συντονισμό όλων των κοινοτικών μέτρων και πολιτικών που επηρεάζουν τον τουρισμό, αντιμετώπιση των αδυναμιών, ενθάρρυνση των πλεονεκτημάτων·

5.7. στην υλοποίηση ενός πολυετούς ευρωπαϊκού προγράμματος για τον τουρισμό που θα βελτιώνει την ενσωμάτωση των δράσεων υπέρ του τουρισμού στα Διαρθρωτικά Ταμεία και στο Ταμείο Συνοχής, και θα προσδιορίζει τα κριτήρια για τις κοινοτικές ενισχύσεις που αφορούν τον τουρισμό, τα οποία μεταξύ άλλων θα προβλέπουν τα εξής:

- την παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης για τη δημιουργία περιφερειακών δικτύων και την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των περιφερειών όσον αφορά τις βέλτιστες πρακτικές, ώστε οι βιώσιμες πρωτοβουλίες που έχουν δοκιμαστεί σε ορισμένες περιφέρειες να χρησιμοποιηθούν σε ολόκληρη την Κοινότητα·

- την παροχή οικονομικής ενίσχυσης για την περαιτέρω ανάπτυξη ενός προτύπου που θα διασαφηνίζει και αναλύει την σημασία του τουρισμού όσον αφορά την οικονομία και την απασχόληση, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο·

- τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για την ανάπτυξη και τη χρησιμοποίηση τεχνολογιών πληροφόρησης στον κλάδο του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας κοινών συστημάτων κράτησης θέσεων και της αύξησης της χρησιμοποίησης τόσο του Διαδικτύου (Internet) όσο και του Ενδοδικτύου (Intranet), ώστε με τον τρόπο αυτό να καταστεί αποτελεσματικότερη η εξυπηρέτηση των πελατών και να αυξηθεί η διαφάνεια στην αγορά.

5.8. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι οι τουριστικές δραστηριότητες πρέπει να έχουν επίσης προτεραιότητα όταν χορηγείται ενίσχυση στις υποψήφιες για ένταξη χώρες μέσω π.χ. των προγραμμάτων Phare και Interreg. Ήδη τώρα το τουριστικό ενδιαφέρον για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες είναι έντονο, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρώπης. Για να αξιοποιηθεί κατά τον καλύτερο τρόπο το ενδιαφέρον αυτό με όσο το δυνατόν πιο θετικά αποτελέσματα για την απασχόληση, είναι απαραίτητο να συμμετάσχουν οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες στα δίκτυα και στις μορφές συνεργασίας που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, ενώ πρέπει επίσης να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη ενός ισχυρού τουριστικού τομέα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Στην περίπτωση αυτή, οι σχέσεις και τα δίκτυα που έχουν ήδη δημιουργηθεί κυρίως στον τομέα του τουρισμού μεταξύ των σκανδιναβικών χωρών/περιφερειών και των υποψήφιων χωρών/περιφερειών της Βαλτικής μπορούν να αναπτυχθούν επωφελώς περαιτέρω και να αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση. Επίσης, είναι σημαντικό να καταβληθούν προσπάθειες για ένα βιώσιμο τουρισμό ο οποίος θα σέβεται τις ιδιαιτερότητες των χωρών και

θα συμβάλει, τουλάχιστον, στη διατήρηση των σημαντικών πολιτισμικών αξιών, που διαφορετικά κινδυνεύουν να χαθούν. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον κατά την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων στις χώρες αυτές.

Η Επιτροπή πρέπει να προτείνει:

5.9. Ουσιαστική και ευρύτερη διαβούλευση και συνεργασία μεταξύ ενδιαφερομένων φορέων (tour-operators, γραφεία ταξιδίων, φορείς υπευθύνους μεταφορών και δημόσιες αρχές, είτε κρατικές είτε τοπικές και περιφερειακές), για καλύτερο και ανταγωνιστικότερο ευρωπαϊκό τουρισμό.

Η ΕΤΠ προτείνει στα κράτη μέλη:

5.10. να μεριμνήσουν στα εθνικά τους προγράμματα για τα Διαρθρωτικά Ταμεία ώστε να διατίθενται πόροι για την ενίσχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανόμενης και της ανάπτυξης ευέλικτων μορφών εκπαίδευσης που θα αναγνωρίζεται από τα υπόλοιπα κράτη μέλη·

5.11. να αποτελέσει ο τουρισμός το βασικό στοιχείο των εθνικών στρατηγικών απασχόλησης (ΕΣΑ), ώστε να αξιοποιηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι δυνατότητες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού·

5.12. να αναλάβουν τις ευθύνες τους τα κράτη μέλη όσον αφορά τη δημιουργία των κατάλληλων βασικών προϋποθέσεων για τον τουριστικό τομέα, εφόσον ο τελευταίος αποτελεί μία από τις βασικότερες παραμέτρους του ανταγωνισμού για την οικονομία γενικότερα.

Η ΕΤΠ προτρέπει για τα εξής:

5.13. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν ιδιαίτερη ευθύνη για τη συνεργασία με τον τουριστικό τομέα, και πρέπει να προσφέρουν ειδικές συμβουλές στις επιχειρήσεις και την υποστήριξη τους για τη δημιουργία δικτύων. Οι περισσότερες επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα λειτουργούν σε τοπικό/περιφερειακό πλαίσιο και, κατά συνέπεια, διατηρούν μοιραία επαφές με τις αρχές της περιοχής, πράγμα που αποτελεί θαυμάσια βάση για διάλογο. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να διαμορφωθεί μια σχέση μεταξύ των αιτημάτων των αρχών για βιωσιμότητα και των αναγκών του τομέα για ανάπτυξη, ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητά του. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να λάβουν κάθε μέτρο που θα επιτρέψει τον καλύτερο έλεγχο των συνθηκών εργασίας και επιμόρφωσης στις τουριστικές επιχειρήσεις, προκειμένου να μειωθούν οι υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών.

5.14. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές οφείλουν, σε συνεργασία με τον τουριστικό τομέα και τους κοινωνικούς εταίρους, να παρέχουν στοχοθετημένη εκπαίδευση στον τομέα αυτό και ταυτόχρονα να εφαρμόζουν ευέλικτες μορφές κατάρτισης, π.χ. τμηματική και συνδυασμένη κατάρτιση και πρακτική εξάσκηση, ώστε η εκπαίδευση σε ευρύτερο πλαίσιο να λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες που χαρακτηρίζουν τον τομέα αυτό.

Βρυξέλλες, 15 Ιουνίου 2000.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Jos Chabert

(1) ΕΕ C 293 της 13.10.1999, σ. 33.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

---1992/421/ΕΟΚ Απόφαση 1999/35/ΕΚ της Επιτροπής της 9ης Δεκεμβρίου 1998 (ΕΕ L 9 της 15.1.1999

ΗΛ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ :

http://europa.eu.int/comm/enterprise/services/tourism/tourismpublications/documents/roadmap_pdf.

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/networks/index.htm>.

<http://www.cordis.lu/fp6>

<http://europa.eu.int/comm/education/tempus/>

http://forum.europa.eu.int/Public/irc/empl/vp_2003_021/library

<http://www.world-tourism.org>

<http://www.ossate.org/> «One-Stop-Shop for Accessible Tourism in Europe»

<http://www.eot.gr>

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

---Απόφαση της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 1999, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του προγράμματος Phare στις υποψήφιες χώρες κατά το χρονικό διάστημα 2000-2006, κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. [3906/89](#) [SEC(1999) 1596 τελικό

---Ειδική έκθεση αριθ. 5/2003 για τη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών έργων στις υποψήφιες χώρες από τα προενταξιακά μέσα Phare και ISPA, συνοδευόμενη από τις απαντήσεις της Επιτροπής [Επίσημη Εφημερίδα C 167 της 17.7.2003].

---2426η σύνοδος του Συμβουλίου ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ/ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ/ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

---Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών - Προσέγγιση συνεργασίας για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού /* COM/2001/0665 τελικό */

---ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Υπηρεσίες, εμπόριο, τουρισμός, ηλεκτρονικές επιχειρηματικές δραστηριότητες και IDA, Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 2003, Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού

----/Οδηγία 95/57/ΕΚ της 23.11.1995 σχετικά με τη συλλογή στατιστικών στοιχείων στον τομέα του τουρισμού. ΕΕ L 291 της 6.12.1995

---Απόφαση 1999/35/ΕΚ της Επιτροπής της 9ης Δεκεμβρίου 1998 (ΕΕ L 9 της 15.1.1999,

---αρθρο στο περιοδικό Τουρισμός και Οικονομία» με θέμα 'Τουρισμός και Απασχόληση",

---"Κωνσταντίνος Σ. Ναλμπάντης "Δευτέρα, 27 Ιουνίου 2005 «Πόσο εξασφαλισμένη είναι η ασφάλεια στις Τουριστικές χώρες»

---[Γιώργος Κεττής](#) Συντονιστής Επιτροπής Οικονομικών Κ.Κ.Φ. "ΙΣΧΥΣ", Επικεφαλής Κίνησης στο Πανεπιστήμιο Kingston του Λονδίνου. Τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

--[Travel Daily News](#)

«One-Stop-Shop for Accessible Tourism in Europe» "[OSSATE](#)"

<http://www.ossate.org/>.

--<http://www.eot.gr>

--Μάκης Σταύρου , Thursday, 02 March 2006 με αρθρο **ΑΕΙΦΟΡΙΚΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**(Εισήγηση του Μ. Σταύρου στο 3ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ)

----**Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό** Ημερομηνία καταχώρησης Τρίτη, --**Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ** Δευτέρα, 23 Ιανουαρίου 2006

---Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ Δρ. Γεώργιος Γκοτζαγεώργης
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πειραιώς, Χρηματοοικονομικός Σύμβουλος

ΤΕΛΟΣ